

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2010

Michaela Pavlíková

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav etnologie

Diplomová práce

Michaela Pavlíková

Formy partnerského soužití a moderní komunikační technologie

Forms of partner cohabitation and modern communication
technologies

Praha 2010

PhDr. Jaroslav Skupnik, Ph. D.

Ráda bych na tomto místě poděkovala především vedoucímu práce PhDr. Jaroslavu Skupnikovi, Ph. D., za jeho trpělivost, podporu a množství cenných rad a námětů. Rovněž děkuji své rodině, přátelům, spolužákům a svému partnerovi za povzbuzování.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 18. 6. 2010

Anotace

Tato práce představuje analýzu současných teorií vztahujících se k problematice nových forem partnerských svazků, konkrétně LAT (*living apart together*) a LDR (*long-distance relationship*). Autorka v ní hledá příčiny vzestupu těchto partnerských forem, jež jsou kladeny do souvislosti s uvolněním norem pro rodinu a partnerství a zvýšením důrazu na individualismus, ale též s nástupem moderních komunikačních technologií, zejména internetu. Všímá si specifických vlastností virtuálního prostoru a tzv. CMC (*computer mediated communication*), jež mohou přispívat k snadnému navazování i udržování partnerských vztahů skrze počítač. Nerezidenční soužití je v práci prezentováno jako stále aktuálnější alternativa k tradičním formám partnerského soužití.

Klíčová slova

LAT, „living apart together“, LDR, „long-distance relationship“, vztah na dálku, internet, komunikační technologie, CMC, „computer mediated communication“, kyberprostor, seznamky, partnerský vztah, partnerské soužití, rodina, manželství, hyperpersonální komunikace, kohabitace

Summary

This study represents an analysis of contemporary theories examining new forms of partnership, in particular LAT (*living apart together*) and LDR (long-distance relationship). The author of the study is searching for reasons behind the increase of these forms of relationships, including less strict social norms and emphasis on individualism, but also the popularity of modern communication technologies, especially the internet. The specific features of cyberspace and CMC (*computer mediated communication*) are being considered, as they possibly facilitate the relationship initiation and maintenance via computers. Non-residential cohabitation is presented in this study as a progressively common alternative to more traditional forms of partner cohabitation.

Keywords

LAT, „living apart together“, LDR, „long-distance relationship“, internet, communication technologies, CMC, „computer mediated communication“, cyberspace, online dating, partnership, romantic relationships, family, marriage, hyperpersonal communication, cohabitation

Obsah

Úvod.....	6
1. POJMY POUŽÍVANÉ V TÉTO PRÁCI.....	10
1.1 VZTAH NA DÁLKU NEBOLI LDR	10
1.2 LIVING APART TOGETHER NEBOLI LAT	11
1.3 VZTAH MEZI LDR A LAT	12
2. RODINA, MANŽELSTVÍ A PARTNERSTVÍ V MĚNÍCÍM SE SVĚTĚ.....	14
2.1 TEORIE RODINY A PARTNERSKÝCH SVAZKŮ	14
2.2 MODELY ODDĚLENÉHO SOUŽITÍ PARTNERŮ	17
2.3 TYPOLOGIE LAT	21
2.4 SOUVISLOST LAT SE ZMĚNAMI ROLE ŽENY	24
2.5 PODMÍNKY NUTNÉ PRO FUNKČNOST LAT.....	26
3. FENOMÉN INTERNETU.....	29
3.1 PŘEDCHŮDCI INTERNETU	29
3.2 KYBERPROSTOR A JEHO VLASTNOSTI	31
3.3 CHOVÁNÍ UŽIVATELŮ NA INTERNETU	33
4. KOMUNIKACE PŘES POČÍTAČ.....	35
4.1 VLASTNOSTI CMC	35
4.2 VÝZKUM CMC	38
5. VZTAHY V KYBERPROSTORU.....	45
5.1 NAVAZOVÁNÍ VZTAHŮ NA INTERNETU	45
5.2 INTERNETOVÉ SEZNAMKY	52
5.3 CYBERFLIRTING, MILOSTNÉ DOPISY A DVORSKÁ LÁSKA	56
5.4 PODMÍNKY NUTNÉ PRO FUNKČNOST ONLINE VZTAHŮ.....	58
6. VZTAHY NA DÁLKU.....	61
6.1 LDR V MINULOSTI.....	61
6.2 VÝZKUM LDR.....	62
6.3 CHARAKTERISTIKA LDR.....	64
6.4 PODMÍNKY NUTNÉ PRO FUNKČNOST LDR	68
6.5 IDEALIZACE V LDR	74
ZÁVĚR	81
BIBLIOGRAFIE.....	85
PŘÍLOHY	93

Úvod

Práce, kterou držíte v rukou, má za cíl reflektovat provázanost společenských a technologických změn, k nimž došlo v posledních pěti desetiletích. Na poli technologickém došlo k výrazným změnám v oblasti komunikačních prostředků, jež jsou k dispozici již nejen vládním či akademickým pracovištím, ale i domácnostem v řadách vyspělejších i méně vyspělých zemí světa. V této práci se jedná konkrétně o masivní rozšíření internetového připojení a obsahu celosvětové sítě jako takového.

Přibližně ve stejné době došlo i k proměnám v pojetí partnerských vztahů, jež byly předtím do značné míry konzervativní, zejména mimo prostředí měst. S poklesem popularity instituce manželství došlo k rozmachu kohabítace, jež se etablovala jako sociální instituce nahrazující dříve posvátný svazek mezi mužem a ženou. V průběhu jednoho či dvou desetiletí začala být zpochybňována i nezbytná nutnost partnerů obývat jednu domácnost, zprvu zejména z ohledu na kariérní potřeby obou členů svazku. Postupně se ale ukazovalo, že žít ve dvou rozdílných domácnostech (tzv. LAT uspořádání) může být přínosné i pro vztah, v němž není potřeba zaměstnání či studia v odlišných lokalitách.

Rychlý rozvoj internetu a rozšiřování řad internetových uživatelů přineslo více možností, jak se zapojit do dění v tomto médiu. Uživatele sem nelákala pouze možnost vzdělávat se, ale též poznávat nové přátele, jejichž rozsah nebyl geograficky omezen a často se jednalo o příslušníky jiných států. Prostřední virtuálních komunit se stalo nakonec úrodnou půdou i pro hledání milostných partnerů. Vztahy bylo možno pomocí internetu navazovat, ale i uchovávat, v případě, že se jednalo o vztah limitovaný vzdáleností mezi osobami (tzv. LDR). V dnešní době, kdy se připojení k internetu rozšířilo téměř do celého světa, a kdy zejména mládež bez problémů ovládá obsluhu i poměrně náročných programů, aplikací apod., získává tato tematika čím dál více na své aktuálnosti. Zatímco dříve se každý výlučně či převážně poohlížel po partnerovi ve svém bezprostředním okolí, dnes již někteří nedělají rozdíl mezi těmi, kteří jsou přítomni v jejich fyzickém světě a těmi, s kterými se setkávají ve světě virtuálním.

Nepochybně se jedním z podnětů pro sepsání této diplomové práce stala i má osobní angažovanost v LDR typu vztahu, i podobná angažovanost řady přátel, známých apod. Záhy se však ukázalo, že v českém odborném prostředí existuje minimální povědomí o těchto fenoménech, a pokud ano, pak se jedná spíše o starší méně aktuální práce. Nejpřínosnějšími českými publikacemi z nedávné doby o vlastnostech internetu, komunikace po internetu a

vztazích na internetu jsou podle mého mínění dvě – *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi* od D. Šmahela a *Cybersex: forma internetové komunikace* od R. Divínové.

Nutno však říct na obhajobu našich vědeckých pracovníků, že knižní publikace tohoto typu nejsou hojné ani v zahraniční produkci. Zatímco na obecnou problematiku rodiny a manželství existuje celá řada prací (v našem případě např. díla J. E. Stockard, B. Thorne a M. Yalom či L. Stone), o vztazích na dálku či komunikaci partnerů skrze počítač se píše dosud málo (respektive málo prací dojde knižní podoby). Zcela zásadními pro mne byly sborník D. J. Canary a M. Dainton *Maintaining relationships through communication: relational, contextual, and cultural variations* a o něco novější dílo L. Stafford *Maintaining long-distance and cross-residential relationships*, v menší míře pak sborník J. T. Wood a S. W. Duck *Under-studied relationships: off the beaten track*. Prostředí internetu pak přiblížil zejména A. N. Joinson ve svém díle *Understanding the psychology of internet behaviour: virtual worlds, real lives* či jeho editorský počín *Oxford handbook of internet psychology*.

Naprostá většina použitých pramenů pro tuto práci však pochází z odborných časopisů, kde vyšlo velké množství statí, byť málo z nich se přímo týkalo konkrétní problematiky této práce. Jako zdroje můžeme jmenovat např. *Family Relations*, *Computers in Human Behavior*, *CyberPsychology & Behavior*, *Journal of Social Issues*, *The Sociological Review*, *Communication Studies* a mnohé další. Za zvláštní zmínku stojí elektronická publikace J. Sulera *The psychology of cyberspace*, umístěná v plném znění volně na internetu. Doplnkově posloužily i některé webové stránky.

Jak je patrné, jen několik málo zdrojů je v českém jazyce, zbytek je v anglickém jazyce. Přikročila jsem z důvodu lepší srozumitelnosti a čtivosti práce k využití parafrází textů v českém jazyce a na několik míst jsem umístila své pracovní překlady citací, jež jsem v tom případě uvedla v originálním znění v poznámkovém aparátu.

V příloze jsou umístěny výsledky dotazníkového šetření, které v roce 2009 proběhlo na internetovém portále www.vyplnto.cz, kde jsem umístila jednoduchý dotazník k vyplnění, této akce se zúčastnilo celkem 281 respondentů. Nalezneme zde jak znění dotazníku, tak graficky zobrazené výsledky a stručné slovní shrnutí výsledků. Dále jsou v příloze umístěny stručné texty zobrazující profily několika informátorů¹, jež jsem v roce 2009 oslovila, abych zjistila historii a způsoby udržování jejich LDR vztahů. Okruhy otázek jsou též součástí přílohy.

¹ Všem informátorům byla změněna jejich křestní jména.

Co se týká členění vlastního textu práce, na úvod jsem se rozhodla vymezit základní dva cizojazyčné pojmy, s nimiž v práci pracuji, a sice LDR a LAT, a zároveň poskytnout jejich vzájemné srovnání. Následuje kapitola zaobírající se proměnami instituce rodiny a manželských či obecně partnerských svazků. Zmíním zde zastaralé teorie snažící se tyto instituce vysvětlit ryze biologickými potřebami, zatímco dnes jsou vnímány již jako kulturně podmíněné. Došlo též k zdůraznění emocionality rodinných i partnerských svazků a ke změnám v náhledu na kohabitaci a společnou rezidenci. V dalších subkapitolách se seznámíme s charakteristikami LAT modelu a důvody jeho současného vzestupu, s tím, jaké skupiny populace se na něm podílí, jaká je historie LAT a jak souvisí s přijetím kohabitanace. Vyvrátím některé mylné názory o vzestupu tzv. *singles* a upozorním na slábnoucí normy týkající se vztahů a naopak posilující individualizaci. Popíši rovněž rozmanitou LAT typologii odvíjející se od důvodů k oddělenému soužití, jaké vlastnosti by měli partneři v LAT mít, a zmíním teorii o souvislosti LAT se změnou úlohy ženy ve společnosti a rodině. Nastíním, jaké podmínky pro svou existenci LAT vztahy vyžadují a jak internet usnadnil jejich udržování. Zároveň upozorním na fakt, že vztahy mohou vykazovat proměnlivou míru společného soužití a oddělení.

V další kapitole se seznámíme se světem internetu, s jeho historií a předchůdci, kteří se mu v mnohém překvapivě podobali. Popíšeme si, jak se stal kyberprostor paralelním světem k fyzickému světu a jak se v něm jeho uživatelé projevují. Klíčovým tématem bude virtuální identita, s kterou je v online prostředí možno experimentovat, což má své pozitivní i negativní aspekty. V kapitole o CMC (komunikaci přes počítač) se pojednává o dosavadním výzkumu, v němž zprvu přední místo zaujímaly teorie poukazující na nevhodnost CMC pro sociální účely. Pozdější teorie (Waltherova hyperpersonální teorie, SIDE model, koncept True Self aj.) prokázaly, že CMC je naopak pro mezilidské vztahy vhodná, protože nám umožňuje setkávat se s podobnými lidmi, zapojovat se do virtuálních komunit, vyjadřovat se otevřeně, budovat rychle intimní a hodnotné vztahy a získávat o druhých pozitivní představy. CMC nás dokonce může vést k sebereflexi a do jisté míry umožňuje vyjádřit emoce. Vysvětlím zde též, jakým způsobem si v online prostředí utváříme představy o druhých.

Další kapitola nás přivede k tematice vztahů v kyberprostoru, kde zmíním souvislost globalizace a jejích dopadů na životní styl mládeže s hledáním partnerů mimo vlastní stát a kulturu, čímž vzrůstá počet internetnických vztahů. Uvedu termín globální přítomnost a čím se liší od fyzické přítomnosti. Zjistíme, proč se na internetu vztahy navazují snadno a jak se v čase vyvíjí. Zároveň upozorním na možnost výskytu klamných informací a online nevěry, které nabývají ve virtuálním světě velmi specifických podob. Podrobněji se dotknu tématu

online seznánek, kde dochází k aktivní prezentaci osob pomocí profilů, popř. je využita možnost technicky vespělého vyhledávání osob podle parametrů. Představím online seznamky jako prostředí nezávazné hry, kde je zajištěna relativně vysoká úroveň bezpečí, i když i zde najdeme určité nebezpečné jevy. Samozřejmě zmíním důvody, proč tyto seznamky nabývají na popularitě a kdo je jejich cílovou skupinou. Pozornost zaměřím i na online flirtování, které se liší i podobá flirtování ve fyzické realitě. I zde totiž hraje určitou roli tělo, jež je konstruováno skrze internet. Experimentování s identitami připomíná hru, kde je tenká hranice mezi realitou a fantazií. Představím i zajímavou teorii spojující online vztahy s dvorskou láskou ve středověku a textový rozměr těchto vztahů s milostnými dopisy. V závěru kapitoly určím, jaké podmínky jsou nutné k existenci online vztahu, zejména jak musí probíhat CMC, na které je tento typ vztahu zcela závislý.

Kapitola o LDR vztazích nás opět seznámí s dosavadním výzkumem tohoto fenoménu, jeho historickými paralelami. Připomeneme si opět, tak jako u LAT, že význam fyzické přítomnosti je v tomto případě umenšen a zdůrazněna je emocionální rovina vztahu a kompatibilita partnerů. Přiblížíme si negativní aspekty LDR, i jeho pozitivní stránky, které souvisí s upřednostňováním individuálních zájmů a cílů. Vyjmenuji strategie sloužící k zachování LDR, uvedu, jakou roli hraje osobní kontakt a jakou online komunikace. Důležité je povšimnout si faktu, že jednotlivci se liší jak ve schopnosti komunikovat skrze CMC, tak i udržovat LDR vztah. Ačkoliv se dle výzkumu LDR vztahy jeví jako pozoruhodně stabilní, ukážeme si, že k tomu může přispět idealizace způsobená nedostatečnou komunikací, a tudíž přehlížení řady problematických bodů vztahu. Vztah tedy paradoxně může přežít LDR fázi, ale nikoliv následné fyzické přiblížení osob. Tento jev může zvrátit volba vhodného komunikačního kanálu, který se co nejvíce podobá komunikaci tváří v tvář. I pro LDR platí, že vztah se může odehrávat částečně „na dálku“ a částečně ve fyzické blízkosti partnerů, a jde tedy spíše o pohyblivou škálu než striktní oddělení.

V závěru se pokusím formulovat, jakou syntézu dané velmi aktuální problematiky tato kompilace teorií o změnách v partnerských vztazích přinesla a navrhnou možné kroky, kterými by mohli další badatelé navázat a vyplnit bílá místa v našich znalostech o novodobých formách partnerských vztahů.

1. Pojmy používané v této práci

1.1 Vztah na dálku neboli LDR

Pro účely zde prezentovaného výzkumu je pochopitelně nutné zprvu vymezit obsahy pojmů, které zde používáme. Okamžitě nám při tom vyvstává terminologická obtíž, neboť literatura k tomuto tématu je takřka výhradně cizojazyčná, zejména anglická, a z tohoto jazyka pochází i většina zcela zásadních pojmů dané problematiky.

Jedním z klíčových pojmů této práce je „*vztah na dálku*“, což je ovšem termín vnímaný v našem prostředí jako značně hovorový, a užívám jej zde pouze minimálně a z nedostatku jiného a lepšího českého termínu. Dalo by se říct, že je tento výraz doslovným překladem anglického „*long-distance relationship*“, jenž je zkracován i v odborné literatuře na **LDR**. Tomuto se nebudu vyhýbat ani já, protože je to pojem často užívaný a v anglofonním prostředí vžitý. Jako protiklad tomuto termínu bývá používán termín „*geographically close relationship*“, tedy geograficky blízký vztah, popř. zkratka **GCR**.

Samozřejmě neexistuje jednotná definice vztahu na dálku, proto přiblížím alespoň některé. Laura Stafford, jejíž práce má pro nás velký význam, tvrdí, že o vztah na dálku se jedná, pokud jsou (z pohledu zúčastněných) komunikační příležitosti omezeny geografickými činiteli, a zároveň zúčastnění očekávají pokračování svého blízkého svazku (Stafford 2005: 7). Aylor (2003) i Stafford (2005) poukazují na nesnáze čekající badatele, který chce definovat, co *ještě je GCR* a co *už je LDR*.

Jedním z přístupů je definovat vztah na dálku pomocí konkrétní vzdálenosti mezi partnery, další akcentuje přítomnost oficiálně vymezených hranic mezi partnery (např. v USA hranice jednotlivých států, ale i odlišné obce). Třetí přístup nechává definici na samotných zúčastněných bez ohledu na objektivní vzdálenost či přítomnost hranic. Jsou jim proto pokládány otázky, jako např. zda se setkávají osobně tak často, jak by si přáli, či zda jsou jejich setkání omezena z geografických příčin. Vztah je tedy možno charakterizovat jako vztah na dálku, pokud jej tak samotní aktéři *vnímají*. Ovšem, jak poukazuje Stafford (2005), ne vždy se oba členové páru shodují v názoru, že je jejich vztah vztahem „na dálku“. Guldner a Swensen (1995) definovali LDR páry jako ty, které se ztotožňují s tvrzením: „Můj partner žije ode mne dostatečně daleko na to, aby bylo složité či nemožné se s ním či s ní vidět denně“² (Guldner a Swensen in Rohlfig 1995: 175).

² “My partner lives far enough away from me that it would be difficult or impossible for me to see him or her every day.”

Jak vidíme, každý odborník si LDR definuje po svém, vždy se však jedná o partnerský vztah, v němž hraje vzdálenost roli *překážky jeho plné realizace*. V dalších kapitolách popíšu, jaké paralely k LDR můžeme vysledovat v historii a proč dochází v současné době k jejich častějšímu výskytu. Poukáží na to, že přežití LDR závisí do značné míry na ochotě a schopnosti partnerů vztah udržovat pomocí komunikace přes internet. V LDR je prvořadým zájmem partnerů emocionální uspokojení a zachování pocitu intimity navzdory fyzické vzdálenosti. Na rozdíl od LAT, není LDR předmětem zájmu demografie, ale především psychologie. LDR páry obvykle nejsou sezdané a nemají děti, často se jedná o studenty.

1.2 Living apart together neboli LAT

Druhým typem vztahu, který v této práci budeme popisovat, je tzv. **LAT**, neboli **Living Apart Together**. Nizozemský termín *LAT-relatie* (tj. LAT vztah) se poprvé objevil v článku novináře Michiela Berkela v týdeníku *Haagse Post* ze dne 14. 10. 1978. Berkel v něm popisuje svůj vlastní vztah, jenž jeho kolega označil právě výše zmíněným pojmem, na základě filmu *Frank en Eva* z roku 1973, kde je termín zmíněn. Pojem LAT se tímto postupně dostal do hovorové nizozemštiny a následně do odborné literatury, kde je dnes zcela uznáván (Levin a Trost, 1999). Pojem LAT můžeme volně přeložit jako „společné (prostorově) oddělené soužití“ (jak tento termín překládá i J. Skupnik). Levin a Trost, jedni z nejuznávanějších specialistů na tento typ partnerského soužití, podávají definici LAT páru. Jde o „...pár, jenž nesdílí tutéž domácnost; oba žijí ve svých vlastních domácnostech, v nichž mohou žít i další osoby; považují se za pár; a domnívají se, že je tak vnímá i jejich bezprostřední sociální síť“³ (Levin a Trost 1999: 281).

Dle Laury Stafford LAT pár charakterizuje touha po závazném vztahu bez trvalého společného bydlení, přičemž oba partneři mají své vlastní primární bydliště (Stafford 2005: 41). Zároveň však jako jedny z důvodů tohoto stavu uvádí uvěznění partnera či vojenskou službu, kdy lze těžko mluvit o touze. Holmes (2004) jednoduše označuje za LAT vztah, v němž je dvojice odloučena po dvě či více noci v pracovním týdnu.

Haskey ve svém shrnutí výsledků průzkumu o formách bydlení ve Velké Británii podává alternativní definici: „LAT je vztahem, v němž se oba partneři považují za pár, ale

³ „...a couple which does not share the same household; both of them live in their own households, in which other persons might also live; they define themselves as a couple; and they perceive that their close social network also does so.“

nežijí společně v jedné domácnosti“⁴ (Haskey 2005: 35), popř. „LAT je ustáleným termínem pro vztah, jehož součástí je i vztah sexuální, mezi partnery s odlišnými adresami bydliště“⁵ (tamtéž, s. 36). Vztah by zároveň neměl být jen přechodným flirtem – jde o takový vztah, jenž je více než dočasným, přechodným nebo neformálním vztahem (tamtéž). Upřesňuje, že je nutné, aby se dané osoby považovaly za pár a byly tak vnímány i svým okolím, podobně jako uvádí Levin a Trost. Nicméně platí, že definovat *living apart together* a měřit jeho výskyt je složitým úkolem a je obzvláště náročné identifikovat *living apart together* pomocí jediné otázky (tamtéž, s. 43).

Zde vidíme, že ačkoliv se definice opět do jisté míry liší, jde vždy o závazný a okolím uznávaný vztah dvou osob, jež žijí v různých domácnostech. V dalších kapitolách popíšu, zda je vůbec možno paralely k LAT v historii vysledovat a proč i u nich dochází v současné době k častějšímu výskytu. Geografický (a též demografický) aspekt vzdálenosti je v tomto případě určující, *emocionální vzdálenost* partnerů zde, na rozdíl od LDR, není prvořadá. Důraz je kladen na oddělené soužití, jež je jen zdánlivě paradoxním termínem. LAT páry spolu mnohdy uzavřeli sňatek a často mají i děti rozmanitého věku. Komunikace přes internet se stává významným komunikačním modem i pro LAT.

1.3 Vztah mezi LDR a LAT

Stafford (2005) považuje LAT za typ vztahu na dálku, což je pojetí, které však má svá úskalí. V některých případech je LAT vztah zároveň LDR, neboť mezi oběma partnery existuje vzdálenost, jež jim neumožňuje být v kontaktu tak často, jak by si přáli, např. když si partneři naleznou práci v odlišných částech své země. V jiných případech může členy LAT páru dělit doslova několik kroků, např. žijí-li ve stejné ulici ve dvou různých domech. To dokládá i Holmes, která se domnívá, že do jisté míry jsou LAT vztahy též vztahy na dálku, ale termín LAT se podle ní obvykle vztahuje na páry, jež žijí ve stejném městě, byť ve dvou různých domácnostech (Holmes 2004: 180). Vnímání (partnerů samých i jejich okolí) nakolik je jejich vztah zároveň LDR se tedy může (jako v případech výše uvedených ilustrativních párů) výrazně lišit.

⁴ „LAT is a relationship in which the two partners regard themselves as a couple but they are not co-residentially cohabiting.“

⁵ „LAT is an established term for the existence of a relationship, which is understood to include a sexual relationship, between partners who each have their own separate address.“

Nemůžeme rovněž říci, že každý LDR je zároveň i LAT vztahem. Zatímco zmíněný příklad LAT páru, v němž žijí partneři ve dvou různých bydlištích z důvodu odlišných pracovních lokalit, je promyšleným rozhodnutím partnerů (byť může být tento krok subjektivně vnímán jako „vynucený“), nemůžeme takto označit vztah páru, který žije odloučen např. z důvodu studia v odlišných lokalitách, jež bylo započato před zrodem vztahu. V druhém případě jde jinými slovy o *reakci* na již předem vzniklou situaci, kdy partneři vidí vzdálenost jako překážku, již je nutnou *překonat*, aby mohlo dojít k následné kohabitaci, popř. sňatku. Je samozřejmě možné, že se partneři i po odstranění této překážky rozhodnou žít v oddělených domácnostech, v tu chvíli se však již stávají typickým LAT vztahem, neboť na základě dohody vytváří *uspořádání své domácnosti*.

LDR může být „pasivním“ přijetím okolností nepříznivých pro vztah (v tomto případě vzdálenosti, kterou nelze v dané chvíli eliminovat), anebo „aktivním“ rozhodnutím páru odloučit se z důvodu jiných priorit, jež jsou momentálně nebo trvale kladeny na první místo. LAT ze své podstaty nemůže být pasivní, protože jeho jádrem je výše zmíněné rozhodnutí partnerů na základě priorit; dokonce nemusí být ani vztahem na dálku, jak jsme viděli, neboť vzdálenost mezi partnery může být zanedbatelná, byť objektivně existující.

Další možné hledisko, jež můžeme uplatnit, je pohlížení na LDR jakožto na typ *partnerského vztahu* a na LAT jakožto na typ *uspořádání* partnerského vztahu. Jak jsem zmínila, zatímco LDR jsou zkoumány především z hlediska psychologického, LAT jsou významným jevem demografickým a sociologickým (jak dokládá Haskey, 2005). V LDR se odráží dynamika partnerského vztahu jakožto *procesu v čase* (od překážky k cíli); v LAT se odráží relativně statický *stav* partnerského vztahu a hlavní důraz je kladen na *místo* (v tomto případě zejména na domácnosti jakožto dvě funkční jednotky).

Je velmi důležité na tomto místě poznamenat, že pokud je mi známo, neexistuje v odborné literatuře žádné explicitní srovnání LDR a LAT. Tyto pojmy se do značné míry prolínají, kryjí, a přece nejsou zcela totožné. Tento úkol na badatele teprve čeká a výše zmíněné úvahy jsou jen nástinem pro možné uchopení problému.

2. Rodina, manželství a partnerství v měnícím se světě

2.1 Teorie rodiny a partnerských svazků

LDR i LAT představují pro veřejnost i odbornou obec výzvu k přehodnocení tradičního pojetí partnerských svazků. Měli bychom se tedy vrátit k základním otázkám: co je to rodina? Co je to manželství? Co definuje partnerský vztah? Prokážeme, že jde ve všech případech o kulturní konstrukty a nikoliv o biologické danosti, a že se všechny tyto kategorie v čase mění.

Thorne se v předmluvě svého díla zamýšlí nad ideou rodiny, tak jak byla víceméně jednotně pojímána až do nedávné doby: „Ideologie monolitní rodiny je houževnatá a je složité ji demystifikovat, částečně protože – ze všech sociálních institucí – se zdá nejvíce přirozená a biologicky daná, nejvíce bezčasá a neměnná (...) Jsou (rodiny; pozn. M.P.) místem sexuality, stravování, spaní a silných a blízkých forem spřízněnosti znázorněných biologickými vazbami příbuzenství“⁶ (Thorne a Yalom 1992: 6). Bronislaw Malinowski počátkem 20. století poprvé prokázal, že rodina je univerzální institucí, neboť naplňuje univerzální lidské potřeby – lidská mláďata potřebují dlouhodobou rodičovskou ochranu, a tudíž i právně pojaté rodičovství.⁷ Dle této teorie děti rozeznávají jasně svou matku a svého otce, rodina sdílí společný prostor, v rodině k sobě cítí navzájem kladné emoce a striktně odlišují své členy od nečlenů. Později byl tento předpoklad přehodnocen, zejména díky zjištěním, že v některých jazycích ani neexistuje speciální termín pro rodinu, jež v dané společnosti není rozeznávána.⁸ Ne vždy zmíněné osoby sdílí tentýž domov a ne vždy zde panují kladné emoce (Collier et al., 1992).

Vědci působící před nástupem funkcionalismu měli pravdu v tom, že se rodina v čase mění, není přítomna v každé společnosti a není pouhou odpovědí na biologicky dané potřeby: „Rodina, jak ji známe, není ‘přirozenou’ skupinou vytvořenou nároky ‘krve’, ale sférou lidských vztahů určenou státem, jenž rodiny chápe jako jednotky disponující majetkem,

⁶ „The ideology of the monolithic family is tenacious and difficult to demystify, partly because – of all social institutions – the family seems the most natural and biological, the most timeless and unchanging (...) They are a place of sexuality, eating, sleeping and of thick and close forms of relatedness imaged by biological ties of kinship.“

⁷ Na tuto tezi lze namítnout, že fakt, že sociální instituce prokazatelně plní nutnou funkci neznamená, že by tato funkce nebyla plněna, kdyby tato instituce neexistovala, ani to, že tato funkce je zodpovědná za vznik instituce (Collier et al. 1992: 27).

⁸ Péče o děti je v mnoha kulturách rozdělena mezi všechny členy rodové skupiny, jež sdílí jednu domácnost nebo žijí v blízko postavených domech tvořících jednu sociální jednotku. Např. západoafričtí Ašantové plní své rodičovské role ze dvou domácností, mateřské a otcovské, mezi nimiž děti volně přecházejí. V západní společnosti však vyvstává větší nutnost přesně oddělit hranice jednotlivých domácností a jejich záležitostí (Stone 2001: 231-232)

poskytující péči a podporu, a věnující se zejména mládeži – sférou koncipovanou jako oblast lásky a intimity v *protikladu* k více 'neosobním' normám, jež dominují moderní ekonomice a politice"⁹ (Collier et al. 1992: 33). Od té doby, kdy rodina přestala být samostatnou ekonomickou jednotkou, byl zdůrazněn její **emocionální význam** pro jedince.

Jak ve svém příspěvku popisuje Bridenthal, v 19. století se začaly rodiny rozpadat a začalo se hledat řešení tohoto stavu. Průmyslová revoluce od sebe odtrhla jednotlivé členy rodin pracující na různých místech, pomoc a péči o děti bylo nutno přijímat i od osob mimo rodinu. Později byly ženy z velké části z pracovního procesu vyčleněny a muži se stali příjemci „rodinné mzdy“. Bridenthal zdůrazňuje, že rodiny jsou značně ovlivněny ekonomickým systémem a podle historických potřeb mění své formy a hranice, což odráží i koncept badatelky Rayny Rapp. Ta se domnívá, že rodinu je lépe chápat jako pouhý *koncept*, sociální definici toho, kdo by *měl* žít pospolu uvnitř domácností (Bridenthal 1992: 232). Rovněž Stafford navrhuje, aby společná rezidence nebyla podmínkou členství v rodině. Omezená definice rodiny, jež je konstruovaná většinou lidí, rovněž značně opomíjí, co rodiny dělají spolu a pro sebe, jednoduše proto, že jsou rodinami, i navzdory hraničním bydliště (Stafford 2005: 14).

Podobně závislý na kultuře je i koncept manželství, jak jej popisuje Stockard: význam manželství je kulturní konstrukcí utvořenou dle mnoha specifických hodnot, praktik a institucí, jež formují každou společnost. Vzhledem k této skutečnosti neanalyzuje manželství coby striktně soukromou oblast života, určenou výhradně intimním vztahem a oddělenou od veřejných oblastí sociálního, ekonomického a politického života. Manželství se na těchto oblastech podílí a je jimi zároveň definováno. Podle Stockard se jak manželské formy, tak rodiny, jež z nich vycházejí, stávají postupně více a více experimentálními¹⁰ (Stockard 2002: 1-2).

Od 60. a 70. let 20. století se začala objevovat častěji dosud stigmatizovaná forma partnerského svazku – kohabitace, tedy společné soužití beze sňatku. Manželství přestalo závažně měnit status dotyčných, a jeho hlavním znakem se stal svatební rituál chybějící u neformálních svazků. Dvacáté století poznamenal tedy jednak trend kohabitace, ale rovněž vysoká rozvodovost. Např. v Anglii a Francii 17. století 25% - 30% svateb bylo již druhými svatbami jedné nebo obou osob, z důvodu vysoké mortality. Tento poměr se postupem let

⁹ "The Family as we know it is not a 'natural' group created by the claims of 'blood' but a sphere of human relationships shaped by a state that recognizes Families as units that hold property, provide for care and welfare, and attend particularly to the young – a sphere conceptualized as a realm of love and intimacy *in opposition* to the more 'impersonal' norms that dominate modern economies and politics."

¹⁰ Podobně Levin píše o tom, jak jsou tradiční koncept rodiny a definice rodinných norem čím dál více zpochybňovány rozsáhlou škálou osobních uspořádání soužití (Levin 2004: 224).

snížil, ale smrt vystřídal z velké části jiný fenomén – rozvod. Dlouhou dobu bylo však stále normativním postupem u většiny mladých lidí podstoupit svatební obřad, nastěhovat se do společného prostoru, započít sexuální styk a zhruba po roce porodit první dítě. S rozšířením kohabitace ztratil tento postup svoji normativní sílu (Levin a Trost, 1999).

Jamieson a kol. (2002) zkoumali postoje mladých mužů a žen ke kohabitaci, závazkům a manželství. Připomínají též poznatky badatelů, jež zjistili, že kohabitace není již jen předeheurou k manželství, ale jeho alternativou a že mezi manželstvím a kohabitací neexistuje již morální rozdíl. V britském prostředí se potvrdilo, že kohabitace nerovná se absenci závazku, neboť respondenti i v kohabitaci často viděli výraz svého soukromého závazku ve vztahu. Jamieson a kol. došli k závěru, že různé páry vstupují do kohabitace s různými úrovněmi a pojetími závazku. Pro některé tento vstup znamenal začátek trvalého partnerství, pro jiné způsob, jak zjistit, zdali je trvalý vztah uskutečnitelný, pro další to bylo pragmatické uspořádání bez jakýchkoliv či nízkých očekávání, nicméně většina respondentů popsala své soužití jako permanentní. Velmi málo kohabituujících osob tvrdilo, že společný život mimo manželství je v něčem jiný či lepší než manželství a většina odmítla názor, že by byl menším závazkem. Jako důvod manželství mnozí uvedli možnost prožít si speciální den, na nějž bylo třeba mít dostatek času i peněz.¹¹ Ani případné těhotenství partnerky u mladých lidí nepodnítilo manželství, tak jako tomu bylo dříve, místo toho těhotenství podnítilo u mnoha párů kohabitaci (Jamieson et al., 2002).

K jiným výsledkům dospěli Binstock a Thornton (2003), jejichž dlouhodobý výzkum v letech 1980-1993 naznačil, že manželství se kvalitativně liší od kohabitace a vyznačuje se vyšším stupněm závazku a stability. Kohabitanti, kteří se rozhodli ke sňatku, se vyznačovali nižší mírou rozpadu vztahu a vyšší mírou usmíření a pokračováním soužití než ti, kteří se takto nerozhodli. Samozřejmě, otázkou je, nakolik výzkum ovlivnila doba, v níž byl prováděn.

Článek na Wikipedii (Cohabitation, 2010) zmiňuje mnoho důvodů, jež lidi přivádí ke kohabitaci: zkouška kompatibility vztahu, možnost finanční zabezpečení před sňatkem, snaha vyhnout se pozdějšímu rozvodu¹², nemožnost legálního sňatku (např. osoby stejného pohlaví, rozdílných náboženství apod.), legální způsob jak provozovat polygamii, snaha vyhnout se vyšší dani z příjmu a nižšímu důchodu či filozofická opozice k instituci manželství. Mnozí lidé sňatek odmítají, protože své vztahy považují za soukromé a osobní záležitosti, jež nemají

¹¹ Tato perspektiva přivedla mnoho kohabituujících k odložení či zamítnutí plánu manželství, neboť jejich speciální den nemohl být takovým, jakým by chtěli (Jamieson et al. 2002: 368).

¹² Některé dvojice preferují kohabitaci, protože je k sobě právně neváže na dlouhé období a protože je jednodušší ji založit a zrušit bez právních nákladů často spojených s rozvodem.

být kontrolovány politickými, náboženskými či patriarchálními institucemi. V některých jurisdikcích jsou i tyto svazky právně zakotveny.¹³ Kohabitace místo sňatku je nejvíce rozšířená v zemích Skandinávie, kde se zhruba 50% dětí rodí do nemanželských svazků.

Jak rodina, tak podoba partnerských svazků jsou utvářeny nikoliv vlivem biologicky daných potřeb, ale na základě kultury, a podléhají změnám v čase někdy až do té míry, že se zdají být „experimentálními“ sociálními kategoriemi. Ani u jedné z nich není již bezpodmínečně nutné soužití pod jednou střechou a spíše než formálními znaky jsou určeny citovými vztahy. Ačkoliv vnímání vztahů jakožto závazných je stále ve velké míře přítomno, rozhodnutí o jejich konkrétním fungování se přesouvá více do sféry soukromé. Kohabitace partnerů, dříve vnímána jako druh „nepočestného“ soužití, se z řady důvodů stává přijímanou variantou partnerského soužití a dokonce sociální institucí.

2.2 Modely odděleného soužití partnerů

Kohabitace je, jak dále ukáží, nutnou společenskou podmínkou pro vznik LAT vztahů, což je i důvodem, proč v minulosti nenalzáme k tomuto typu soužití paralely. Dnes nám naopak statistické údaje, jež máme k dispozici, dokládají, že počet LAT párů neustále vzrůstá. Mnohdy jde o mladé osoby odkládající závazný partnerský vztah vyžadující kohabitaci či manželství, z nichž některé dosud žijí u své rodiny. Jindy jde naopak o osoby starší. Jak záhy uvidíme, LAT trend stojí částečně i za sociologickým fenoménem *singles*.

Roseneil k všeobecnému společenskému přijetí kohabitace poznamenává, že díky poklesu popularity manželství a vzestupu heterosexuální kohabitace není již pro uznání partnerské dvojice vyžadováno manželství, místo toho se partnerský svazek stal určen kohabitací. Z toho plyne, že ti, jež s partnerem nekohabitují, jsou obecně považováni za nezadané (Roseneil 2006: 1.1). V sociálních výzkumech v současné době se uplatňuje tripartitní model vztahů, v nichž může být člověk buď svobodný (*single*), kohabituující (*cohabiting*) či vdaná/ženatý (*married*). Svobodní začali být definováni nikoliv již jako lidé, jež nevstoupili v manželství, ale jako nežijící s partnerem. Z této definice plyne, že kdo nekohabituje, nemá v dané době partnera.¹⁴ Roseneil navrhuje zůstat u termínu „nežijící s partnerem“ (*not living with a partner*), aby nevznikl žádný zavádějící dojem. Současný

¹³ Tyto právně rozlišené svazky mají mnoho lokálních podob a termínů: common-law marriage, domestic partnership, civil union, civil partnership, registered partnership (u nás jako registrované partnerství) apod.

¹⁴ Dříve neformální společenské normy určovaly, že by dvojice měla žít v jedné domácnosti, což bylo znakem jednak partnerského páru a jednak manželského páru (Levin a Trost 1999: 291).

zvyšující se výskyt svobodných jedinců (tzv. *singles*) připisuje spíše tomu, že více lidí se svým partnerem nežije v jedné domácnosti.

Zatímco dříve byly pro tyto vztahy používány nepřesné pojmy jako např. *commuter marriages*, *weekend couples*, *distance relationships* apod.¹⁵, dnes se o nich mluví ponejvíce jako o *living apart together* neboli LAT (Roseneil, 2006). Levin a Trost vysvětlují, že zatímco v případě tzv. *commuter marriage* se jedná o pár, jenž sdílí jednu domácnost (buď jeden ze členů páru po nějaký čas pracuje či studuje jinde, a tím pádem i žije jinde), v případě LAT jde o dvě jasně oddělené domácnosti. Samozřejmě, v LAT se také nemusí jednat o manželský poměr jako u *commuter marriage*.

V historii nalezneme málo paralel ke specifickému rozhodnutí žít v LAT svazku. Jistou obdobu tohoto jevu popisuje Stockard (2002), a sice tzv. *delayed transfer marriage* (mohli bychom přeložit jako „manželství s odloženým transferem“), které se uskutečňovalo v čínském Kantonu. Tato oblast proslula zpracováváním hedvábí (tzv. *silk reeling*), což byla výhradně ženská činnost, která přinášela do ženiny rodiny podstatné množství financí. Výdělek nepřipadnul ženinu manželovi, nýbrž rodině, ve které se žena narodila. Třetího dne po svatbě se novomanželé rozloučili a odešli bydlet do svých původních rodin, minimálně na tři roky, během nichž žena vydělávala pro své rodiče, a k mužovi a jeho rodině chodila několikrát do roka na návštěvy v období významných svátků. Bydlet se svým mužem jí bylo umožněno pouze pokud v dané době otěhotněla. Žena tak dávala před manželem přednost své rodině a i po přestěhování se k manželovi si udržela vůči němu vyšší postavení.

Můžeme však v tomto případě hovořit o LAT? Odloučení manželů bylo zapříčiněno silnou lokální tradicí, která se ve zbytku Číny nevyskytovala, jedinci se touto tradicí řídili aniž by docházelo k individuálnímu rozhodnutí páru žít v oddělených domácnostech. Podobnost s dnešními LAT je tedy čistě formální. Za jistý druh LAT by snad bylo možno považovat mnohdy oddělené rezidence aristokratických párů, sezdaných čistě z důvodu sňatkové politiky svých rodů, jimž jejich majetnost umožňovala udržovat dvě samostatné nákladné domácnosti. Jednalo se však o výjimky, jež nejsou dávány v odborné literatuře do LAT kontextu. Na rozdíl od dále popisovaných LDR nemáme v historii známé případy LAT, v nichž by se partneři rozhodli na základě rozumových důvodů udržovat dvě domácnosti. U manželů se automaticky předpokládalo společné soužití, naopak u nesezdaných párů společenské nepřijetí kohabitace LAT uspořádání vylučovalo.

¹⁵ Carradec (1996) hovoří o *cohabitation intermittente* či *cohabitation alternée*. V Německu se používá termín *Partnerschaften mit getrennten Haushalten*. Od 70. let začala masmédiá šířit pojem *commuting marriage* či *commuter marriage*. Vyskytují se též pojmy *dual-residence living*, *dual household* či *living together, apart* (LTA), *two-residence marriages*, *two-location families*, *married singles* apod. (Levin a Trost, 1999; Levin, 2004; Gross 1980).

Levin a Trost zdůrazňují, že to byla právě kohabítace, díky níž se mohlo zrodit LAT soužití - díky změnám mohou nyní páry takto žít bez jakýchkoliv sankcí (Levin a Trost 1999: 290). Zatímco dříve by se dvojice sama vnímala a byla vnímána ostatními jako dva lidé, kteří „spolu chodí“ (*going steady*), popř. jako snoubenci, dnes už mají status plnoprávných partnerů. Rozmach LAT v západních zemích byl umožněn poměrně vysokým množstvím rozvodů¹⁶ a separací, nižší úmrtností, změnami pracovního trhu¹⁷, častějším cestováním¹⁸ a vyšším životním standardem.¹⁹ Je možné říct, že kohabítace jakožto sociální instituce je prerekvizitou pro LAT vztahy. Díky přijetí termínu LAT a díky četnosti LAT vztahů může být brzy tato forma či variace soužití páru označena za sociální instituci (Levin a Trost 1999: 292). Stafford k tomuto dodává, že kohabítace by měla mít v manželství funkci proměnné a stejně tak i manželství by mělo být považováno za proměnnou v rámci trvalých partnerství (Stafford, 2005).

Levin a Trost provedli v 90. letech ve Švédsku a Norsku výzkum LAT, při němž zjistili, že v roce 1993 žila 2% švédské populace v LAT vztahu (o pět let později to již bylo přes 4% a v roce 2001 14% všech svobodných a nekohabítujících osob) a v Norsku v roce 1996 dokonce 8% populace. V roce 1994 Carradec ve Francii identifikoval skoro 6% populace s LAT (Levin a Trost, 1999; Levin, 2004). Podle Evropské populační komise se jak kohabítace, tak i LAT často vyskytují ve Skandinávii, Nizozemsku a Francii, a počty se pomalu zvyšují i v jižní a východní Evropě. Výzkum, který v letech 2002 a 2003 prováděl Haskey ve Velké Británii pro *Office for national statistics Omnibus survey* zjistil, že osoby s partnerem žijícím v odlišném bydlišti jsou zpravidla mladší než osoby kohabítující, s průměrným věkem mezi 16 a 24 lety a žijící buď s rodiči nebo ve sdíleném bytě s nepřibuznými osobami. Vzhledem k tomu, že vztahy dospívajících jsou považovány za méně trvalé, tvrdí Haskey, že jsou-li respondenti, jež uvádí existenci partnera v jiném bydlišti, dětmi referenční osoby v domácnosti, kde žijí, byli z některých odhadů LAT vztahů vyřazeni (Haskey 2005: 36). Ve Velké Británii podle jeho výzkumu žili jeden ze čtyř neprovdaných žen a neženatých mužů jinde než jejich partner.

Milan a Peters (2003) zkoumali LAT v kanadské populaci, na vzorku osob ve věku nad 20 let žijících bez partnera – 8% z těchto osob uvedlo, že žije v LAT vztahu. Zajímavým faktem je, že 56% těchto osob spadalo do věkové kategorie 20 – 29 let, což je možná

¹⁶ Začátkem století byl právní reformou povolen rozvod bez viny partnerů, což zvýšilo celkovou rozvodovost (tamtéž). Levin tvrdí: čím vyšší je míra rozvodovosti a množství separací, tím pravděpodobnější jsou nejen druhá manželství a opětovné kohabítace, ale též LAT vztahy (Levin 2004: 226).

¹⁷ Pracovní trh požaduje větší specializaci pracovníků a je méně snadné měnit zaměstnání, lidé jsou tím pádem nuceni k tomu „jít za prací“, tam, kde se jim tato možnost nabízí (tamtéž).

¹⁸ Díky častějším cestováním za účelem dovolené či pracovních cest je větší šance potkat potenciální partnery daleko od domova, s nimiž můžeme zformovat LAT vztah (tamtéž).

¹⁹ LAT vztahy přesto můžeme nalézt ve všech příjmových skupinách (tamtéž).

následkem odložených vstupů do manželství, nejistého zaměstnání, vyšších studijních ambic či díky fenoménu „přeplněného hnízda“ (*crowded nest*).²⁰ Na druhou stranu je tento model častý i u starších osob po rozvodu či ovdovění, které již nechtějí vstoupit do manželského svazku a dávají přednost své nezávislosti. Žen žijících s dětmi bylo v LAT skupině 23% (a pouze 5% mužů²¹), 36% osob žilo s rodiči, ať již díky finanční výhodnosti či péči o ně. Celých 66% LAT partnerů překvapivě udalo, že žijí v tomto uspořádání kvůli vnějšímu tlaku, a 34% z důvodu udržení nezávislosti. 28% žen a 38% mužů nesdílelo svou domácnost s nikým jiným, což se obecně zvyšovalo s věkem. Rovněž plánování manželství do budoucnosti se s věkem snižovalo (57% respondentů mladších 30 let a jen 26% lidí přes 50 let). Skoro třetina svobodných bezdětných žen mladších 35 let – přesněji 30% - si nepřála se svým partnerem žít či se za něj provdat, což můžeme vysvětlit např. vyšší účastí žen na pracovním trhu i touhou po finanční autonomii. Jen 62% žen a 53% mužů v LAT vztazích se domnívalo, že trvalý vztah je podmínkou šťastného života a toto číslo bylo ještě nižší u rozvedených osob a naopak vyšší u vdaných žen a ženatých mužů.²² Podle Milana a Peterse je *living apart together* pro Kanadany způsobem, jak vyvážit své potřeby nezávislosti s potřebami intimity (Milan a Peters, 2003).

LAT je paradoxně nejvíce charakteristické jak pro mladé muže a ženy, kteří kladou větší důraz na vzdělání, kariéru a osobnostní rozvoj, nežli na závazné soužití s partnerem v jedné domácnosti; tak zároveň pro osoby staršího věku, které již kohabitace neláká. Pokud jde o osoby žijící stále s rodinou, je možno pochybovat, zda se jedná o opravdový LAT typ soužití. Statistické údaje jasně ukazují na vzrůstající trend LAT, který může být i příčinou mylného dojmu, že všichni *singles* jsou osoby bez partnera. V tomto ohledu je nutno demografické a sociologické sledování populace do budoucnosti přehodnotit. Příčinou vzrůstu LAT je společenské uznání kohabitace, což je zároveň i odpovědí na otázku, proč se LAT v historii objevují velmi ojediněle. LAT je též nutné oddělit od podobných termínů partnerského soužití.

²⁰ Jde o fenomén, kdy mladí lidé neopouští svůj domov s rodiči či se k nim opět po nějakém čase vrací (Milan a Peters, 2003).

²¹ Toto číslo je z velké míry určeno tím, že po rozvodu obvykle péče o děti přechází pod matku (tamtéž).

²² Lidé v LAT vztazích také méně často uváděli, že je důležité mít alespoň jedno dítě (tamtéž).

2.3 Typologie LAT

V této subkapitole si ukážeme, jak různí badatelé rozdělují LAT páry podle důvodů, jež k tomuto rozhodnutí vedly, a podle toho, jak dvojice svůj LAT vztah vnímá. Zároveň zde poukážu na to, jak se v LAT uspořádání zrcadlí relativně nové společenské hodnoty.

Levin a Trost (1999) dělí LAT páry na dvojice, které by rády bydlely ve společné domácnosti, kdyby tomu okolnosti byly nakloněny, a na dvojice, které by si společné bydlení nepřály. Pro první skupinu je často důvodem k LAT soužití péče o malé děti či o staré rodiče nebo jiné rodinné příslušníky. Někdy jsou děti těmi, kdo určují rozhodnutí, zda se nový partner rodičů přistěhuje do domácnosti či nikoliv, a to dokonce i v případě, že jsou děti soudně svěřeny do péče svému druhému rodiči.²³ V tomto případě se dá říct, že péče o druhé a zodpovědnost za druhé jsou případě partnerů mnohem důležitější než péče o sebe a zodpovědnost za sebe (Levin a Trost, 1999).

Jinou vnější okolností, která brání společnému soužití, je zaměstnání či studium v odlišných lokalitách, což často bývá jen dočasnou situací. Pro tyto osoby je charakteristickou prioritou nezávislost a pocit, že jeden by se neměl pro druhého obětovat. Toto bychom mohli nazvat směřováním k individualizaci či individuaci. Před stoletím či dokonce půl stoletím lidé sotva mohli jednat tak, jak je možné jednat dnes. Zatímco před několika desetiletími by studentské páry žijící odděleně byly vnímány tak, že „spolu chodí“, od té doby, co se kohabitace stala sociální institucí, se jedná často o LAT vztah, neboť kdyby je jejich studium nenutilo žít ve dvou městech, žili by společně v jedné domácnosti a kohoitovali (Levin a Trost, 1999).

Odstěhovat se za partnerem kvůli jeho prioritám by pro dotyčné znamenalo ztratit přátele, svou sociální síť či příbuzné.²⁴ Život vnímají více jako neustále proměnlivý proces, v němž jistotu představuje možnost vždy najít řešení pro danou situaci (Levin a Trost, 1999). Co je podstatné zejména pro tuto práci, Levin (2004) zmiňuje, že vzhledem k tomu, že jsou dvojice dnes často utvářeny v prostředí internetu, některé z těchto virtuálních vztahů se mohou vyvinout v „long-distance LAT relationships“ (tj. LAT vztahy na dálku).

Důvodem pro LAT vztahy pro druhou skupinou (tj. osoby, jež si nepřejí bydlet společně) může být snaha neopakovat své chyby z minulosti. Např. pokud žena ve svém

²³ Ponecháme-li domov tak jak je, je též snazší ponechat vztahy s dětmi či starými rodiči tak, jak jsou (Levin 2004: 230).

²⁴ Levin to trefně charakterizuje tak, že situace není „buď anebo“ ale „jak toto, tak toto“ (Levin 2004: 231). Dříve byl přístup spíše „Pokud mne miluješ dostatečně, přestěhuješ se“ (tamtéž, s. 232).

minulém vztahu absolvovala odluku či rozvod, snaží se vyhnout podobné situaci²⁵, dalším faktorem je, že si zvykla dělat věci „po svém“ a žít sama. Též se může v této skupině jednat o jedince v penzi, kteří jsou velmi zvyklí na své uspořádání života, nechtěli by si zvykat na jiné a často také chtějí zůstat v kontaktu s dětmi a vnuky.²⁶ Třetím důvodem může být, že pár zvolil LAT jako řešení složitosti manželství či kohabitace, které ovšem nechtějí ukončit odlukou či rozvodem.²⁷ Konečně čtvrtým důvodem pak je LAT uspořádání pojímané jako zkouška vztahu pro ty, kteří si svým vztahem dosud nejsou jistí.

Velmi podobný model pro britské prostředí vytvořila na základě Levin badatelka Roseneil (2006), a sice LAT vztahy rozdělila na *regretfully apart* (odloučení s lítostí), *gladly apart* (spokojeně odloučení) a *undecidedly apart* (nerozhodně odloučení). Pro osoby z první skupiny platilo, že v okamžiku, kdy si zvolili porušit normativní model partnerství rozhodnutím žít odděleně, doufali ve znovusjednocení s partnery na určitém místě a v určitém čase v budoucnosti (Roseneil 2006: 8.8). Příběhy osob z druhé skupiny dokazovaly silný smysl pro individuální jednání a rozhodnutí mít kontrolu nad svými životy. Vykazovaly nitřní potřebu mít čas a prostor samy pro sebe, v kontextu náročného pracovního života, který jim odebíral značnou část emocionální energie. Kohabitace se spíše obávaly: mnozí z této skupiny mluvili o přání společně chránit svůj vztah, a blízkou, neustálou přítomnost v kohabitaci považovali za potenciálně riskantní (Roseneil 2006: 8.13).

Možná překvapivě byla největší skupinou v tomto výzkumu skupina třetí, tedy nerozhodně odloučení, kteří neučinili explicitní rozhodnutí, zda budou kohabítovat či nikoliv. Někteří z nich se necítili ještě připraveni a nebyli si vztahem zcela jistí, avšak počítali s budoucí kohabitací v době, až získají 100% jistotu. Jiní o svém vztahu a případné budoucí kohabitaci pochybovali a počítali s možným rozchodem. Další skupina lidí o kohabitaci ani neuvažovala, neboť její příslušníci žili pouze „v přítomnosti“. Často se vyskytl názor, že kohabitace je riskantní či odstrašující²⁸, některé osoby se bály ztráty domova, v případě, že by se k partnerovi odstěhovaly a posléze se s ním rozešly. Objevil se též významný přesun pozornosti od sexuálních a milostných vztahů k přátelství, jinak řečeno menší investice vložené do zmíněných potenciálně riskantních vztahů a větší priorita připsaná přátelstvím, jež jsou údajně stabilnější a spolehlivější. Obecně Roseneil shrnula tyto vztahy jako z velké části

²⁵ Rozhodnutí žít odděleně může být strategií pro vyhnutí se dalšímu bolestnému rozchodu. Mnohé ženy se bojí opět spadnout do stereotypu „ženy v domácnosti“ (*housewife*), toho, že se pro partnera stanou nudnými a méně atraktivními (Levin, 2004).

²⁶ Levin a Trost píše o své postarší respondentce, která věří, že jejich společně strávený čas je spíše radostným dobrodružstvím, kterému dává přednost před kohabitací (Levin a Trost 1999: 288).

²⁷ Pro některé osoby může být tato alternativa pokojným způsobem pomalého rozvodu bez prudkých změn jak pro ně, tak pro jejich děti (Levin 2004: 236).

²⁸ Možná proto, že jejich minulé vztahy zanechaly emocionální stopu nedůvěry a averze k riskování, což ovlivnilo současné vztahy a vnímání budoucích možností (Roseneil 2006: 8.19).

nedokončená díla – chápané a přijímané jakožto nahodilé, nevyřešené a pohyblivé (Roseneil, 2006).

Ve článku na Wikipedii (Living apart together, 2010) existuje seznam důvodů, jež mohou partnery přivést k LAT uspořádání soužití:

- LAT „udrželo jejich vztah při životě, zatímco poskytli svým dětem ideální prostředí pro výchovu“.
- Mít zároveň intimní vztah a svůj vlastní prostor je požitekem
- Očekávání společných chvil jako vzácnosti
- Mít základny v obou kulturách – například zároveň v rušném městě i na vesnici
- Svoboda ve svém vlastním bydlišti dělat věci bez porady i svoboda věci nedělat
- Na sobě nezávislé finance a domácnosti, což znamená, že debaty o financích nejsou zdrojem napětí ve vztahu.
- Schopnost soustředit se na svou práci či aktivity bez vyrušení, v případě že si člověk přeje pracovat

Na internetovém portále magazínu Times Online (Why we love this singular relationship, 2010) uvádí některé z těchto důvodů i dotazovaná LAT dvojice, jež také zdůrazňuje výhody toho, že se nemusí ptát druhého, chtějí-li něco v domácnosti změnit či upravit a nemusí diskutovat o financích. Svůj volný čas tráví dle svých přání: „Vyhovuje nám to, já se přes týden mohu soustředit na svou práci a on sleduje Sky Sports.“²⁹

Badatelka Holmes uznává, že LAT vztahy mohou být zároveň i vztahy na dálku, ovšem spíše tento termín vnímá jako označení dvojic, jež žijí ve dvou různých domácnostech v téže obci. Tomuto názoru odpovídá i zjištění Roseneil, totiž že většina jejich respondentů žila v téže lokalitě. Nicméně i Holmes do svého výzkumu zařadila páry žijící v různých městech. Zvláště upozorňuje (podobně jako Stafford) na četnost výskytu akademických pracovníků v tomto typu partnerského vztahu. Omezený počet univerzit v jedné lokalitě vytváří podmínky, v nichž jsou pro akademické dvojice vztahy na dálku velmi pravděpodobné, avšak akademická práce též znamená větší flexibilitu než v mnoha jiných profesích (Holmes 2004: 182). Odhaduje, že v Británii a potažmo v celé Evropě žije zhruba třetina osob, mladších 35 let a nekohabituujících, v nějakém typu vztahu, což opět vyvrací údajný nástup *singles*.

Bawin-Legros a Gauthier (2001) vidí LAT i jako doklad prozíravosti: preference nezávislého vztahu je mnohem častější u svazků, jež jsou druhými v pořadí, což posiluje jak hypotézu o opatrnosti, tak o touze po autonomii. Opatrnost je zde míněna ve smyslu, že si pár nechává čas na to zjistit, jak pevný je jejich vztah. Badatelky dodávají, že po pěti letech pouze 12% párů, které se za tuto dobu nerozpadly, žije stále v LAT svazku, zatímco zbytek žije již

²⁹ „It just suits us, enables me to focus on work during the week, and him to watch Sky Sports.“

ve společné domácnosti (Bawin-Legros a Gauthier 2001: 39). Pro některé páry může LAT znamenat přechodnou fázi, po níž očekávají teprve to „opravdové“ (*real thing*). Hranice, kdy se dva lidé stávají partnerským párem je čím dál více nejasná: nejenže jsme svědky ústupu přechodových rituálů, pohybu mezi fázemi v životním cyklu, ale i hranice mezi těmito fázemi se staly neznatelnými, proměnlivými a nejasnými (tamtéž, s. 41).

Jak jsme viděli, Levin a Trost dělí LAT páry na ty, které by rády kohabitovaly, a na ty, kterým vyhovuje LAT podoba vztahu, podobné dělení používá i Roseneil, která navíc přidala i početnou skupinu nerozhodných. Levin a Trost uvádí mezi možnými důvody LAT péči o druhé osoby, zaměstnání a studium, strach z opakování předchozích neúspěchů, konzervativní přístup seniorů, řešení partnerských konfliktů i zkoušku vztahu. Rozhodně se tedy nejedná o homogenní typ soužití a jednotlivé LAT páry se mezi sebou velmi liší. Co ovšem z pozorování jasně vyplývá, je fakt, že současní partneři kladou důraz na individualizaci, osobní svobodu, trávení volného času, akademický a kariérní rozvoj, finanční nezávislost a možnost přizpůsobit si domácnost k obrazu svému. Kohabitace, dříve vnímaná jako automatická součást partnerství, může být pocíťována dokonce jako riskantní a ohrožující pro zmíněné hodnoty. Vztahy zbavené silných sociálních norem jsou v mnoha případech rozvolněnější a nejasnější, což ovšem nevylučuje, že jsou z jistého pohledu i upřímnější a opravdovější.

2.4 Souvislost LAT se změnami role ženy

Může rozmach LAT soužití souviset i s emancipací žen, která proběhla zejména v druhé polovině 20. století? Jak ženy tuto historicky významnou změnu vnímají a s jakými problémy se při tom potýkají? Na tyto otázky se pokusím nyní odpovědět.

Badatelka Holmes nás přivádí k důležité hypotéze, že nárůst LAT typu vztahů byl zapříčiněn kariérami žen, které pokračovaly i po sňatku.³⁰ Odděleně žijící páry obvykle uvádí, že nebýt jejich zaměstnání, nežily by daleko od sebe. Zaměstnání se stalo prioritou³¹, které se přizpůsobují ostatní okolnosti. Zdůrazňují, že zaměstnání je důležité nejen z hlediska peněz, ale také pro pocit identity a uspokojení, přičemž partnerský vztah zůstává nadále důležitým.

³⁰ Podobně píše i Rohlřing v roce 1995, byť používá termín LDRR a nikoliv LAT, že jedním z důvodů, proč se počet LDR zvyšuje, může být úspěch ženského hnutí v ústupu představy, že ženy, jež následují cíle a aspirace nezávisle na svých mužských partnerech a manželích, jsou zvrácené (Rohlřing 1995: 178).

³¹ Anebo, jak říkají Gerstel a Gross: práce má přednost, když jsou od sebe a rodina, když jsou spolu (Gerstel a Gross in Stafford, 2005).

Zvláště ženám, jež uvnitř tradičních kohabituujících vztahů často zápasí s udržení vědomí sebe sama, může vztah na dálku nabídnout pocit autonomie (Holmes 2004: 189).

Výsledkem těchto rozhodnutí však často není pocit rovnováhy, ale pocity viny a sobectví z toho, že se žena nestará dostatečně o svou rodinu: zatímco péče zůstává klíčovou složkou ženskosti, za mužnost se považuje na první místo klást práci (Holmes 2004: 193). LAT uspořádání přináší do vztahu svá pozitiva – partneři si sebe navzájem více váží, lépe spolu komunikují, nehádají se o banalitách a znovu pociťují romantiku³²; na druhou stranu od společných chvil mnoho očekávají a mohou mít pocit sociálního odloučení. Podle Holmes totiž ostatní lidé obvykle neví, jak se stavět k manželským párům žijícím odděleně, ačkoliv vzestup kohabitace tento přístup do jisté míry proměňuje.³³

Touto tematikou se zabývala již Gross ve své studii z roku 1980. Ke konci 70. let zkoumala tzv. *dual-career couples*, tj. páry (zde konkrétně manželství) odloučené kvůli kariérám nejméně po 4 dny v týdnu za sebou. Ačkoliv tyto manželé odmítli tradiční manželské role a nezávisle na svých vzájemných časových možnostech se mohli dlouho a nerušeně věnovat své práci, stále měli tendenci se srovnávat s manžely v jiných manželstvích.³⁴ Tradiční role stále pokládali za standard a za stále jediný model manželského vztahu, ke kterému se mohou vztahovat (Gross 1980: 570). Odloučené ženy se musely potýkat s údržbou domácnosti, kterou by v některých případech vykonával spíše manžel a též bylo zaznamenáno, že manželkám chybí emocionální ochrana, kterou očekávaly od představy „manžela“, a pociťují, že toto je cena, kterou platí za získání nezávislosti. S tímto pocitem se ale dokázaly obvykle vypořádat: pravděpodobně se naučily vnímat odměny spojené se zaměstnáním coby emocionální ekvivalenty odměn v mezilidských vztazích (tamtéž, s. 571). Gross na základě svých pozorování rozdělila tyto dvojice do dvou skupin – první se vyznačovala nižším věkem, kratší dobou manželství a bezdětností (*adjusting*, tj. vyrovnávající se), druhá naopak vyšším věkem, delším manželstvím a zpravidla též dětmi (*established*, tj. usazené).

V prvním typu manželství nemá ani jeden z partnerů ještě ustálenou kariéru a odluka pro ně znamená obecnou nejistotu. Žena se může věnovat svému zaměstnání, nejedná se však o ryzí výhodu, neboť k poznání, že její „zvláštnost“ znevýhodňuje jejího muže vůči jiným manželům, se váže jisté množství viny (Gross 1980: 571). Pro muže pak platí, že se „vzdává“

³² Mohou se domnívat, že jejich závazek vůči vztahu byl posílen schopností obou partnerů zachovat vysokou úroveň nezávislosti díky společnému porozumění a dohodě (Haskey 2005: 36).

³³ Rodiny též vyjadřují zmatení a obvykle je na ženách, aby obhájily svou odchylku od tradice (Holmes 2004: 195).

³⁴ Dle Rohlfing můžeme očekávat, že lidé v geograficky oddělených manželstvích čelí jiným potížím než geograficky oddělené nesezdané páry, vzhledem ke kulturnímu očekávání, že manželé by měli žít spolu a možná i obětovat individuální cíle pro dobro vztahu (Rohlfing 1995: 192).

možnosti podřizování si ženy svým potřebám, které se předpokládá u muže, „chlebovárc“, tedy toho člena svazku, který je „nutně“ orientovaný na kariéru (tamtéž, s. 572). Coby manželé jsou si stále vědomi toho, že se nacházejí dosud v procesu vytváření smyslu pro *Wenness* (tj. pocit jednoty obou partnerů), a nemohou se ještě spolehnout na soustavu sdílených prožitků, které by jim sloužily jako emocionální zásobárna, z níž by mohli čerpat.

V druhém typu manželství zpravidla muž na začátku svazku pracoval a žena byla doma s dětmi, po jisté době pak žena začala též pracovat a vyvažovat jejich vztah. Manželství bylo dostatečně stabilní, což utvořilo dobrý základ pro LAT vztah. Fakt, že jsou jejich životy více provázané a že si vybudovali pocit společné identity, způsobuje veliký rozdíl. I v těchto případech se však u žen vyskytovala vina v případě, že se o děti musel starat převážně manžel.

Obecně tedy platí, že LAT jsou méně stresující pro starší páry, déle žijící v manželství, kde má alespoň jeden z partnerů ustálenou kariéru, a neexistuje již péče o děti (Gross, 1980). Domnívám se, že je možno tyto poznatky aplikovat i v případě partnerů kohabituujících bez manželství. Z uvedených citací je samozřejmě zjevné, že s odstupem třiceti let od uveřejnění studie se značně změnil postoj společnosti k zaměstnaným ženám. Naopak, výjimkou je spíše žena, která nepřispívá rodině svým finančním podílem.

Z výše uvedeného vyplývá, že proměny role ženy ve společnosti měly svůj zásadní podíl na utvoření LAT typu soužití. Zatímco dříve by žena normativně následovala svého manžela na místo jeho nového zaměstnání, byť by to pro ni znamenalo obvykle vzdát se zaměstnání vlastního, dnes mnoho párů volí alespoň dočasné odloučení, tedy LAT. Záleží už na osobních vlastnostech ženy a na kulturním prostředí, v němž se nalézá, zda toto rozhodnutí vyvolává pocity viny, pocity odchýlení se od tradičních norem apod. Přítomnost či nepřítomnost dětí je též klíčovým faktorem toho, zda se pár pro LAT rozhodne, případně jaká tím vzniknou dilemata. Podle teorií badatelky Gross je podstatná i délka manželství, věk partnerů a stabilita jejich kariér.

2.5 Podmínky nutné pro funkčnost LAT

LAT páry se přirozeně potýkají se specifickými problémy, které se kohabituujících párů netýkají. Není zcela jasné, které individuální rysy tento typ soužití podporují a které jsou naopak spíše překážkou, v pracích odborníků se nicméně setkáme se zajímavými myšlenkami na toto téma. Na zachování potřebné vztahové intimity se mohou podílet i moderní způsoby

komunikace. Podstatné je též připomenout, že kohabitující a LAT vztahy nemusí být ostře ohraničené.

Holmes (2004) i Jamieson a kol. (2002) zmiňují Giddensův pojem „pure relationship“ z díla *The transformation of intimacy*. V takovém typu vztahů jsou si oba partneři rovni v tom ohledu, že vztah trvá pouze po dobu, kdy oběma dvěma partnerům přináší uspokojení. Zdá se, že podobný princip se uplatňuje i u dnešních vztahů, zejména v případě LAT, kdy je důraz kladen na spokojenost jednotlivců se svým životem, ať již je v něm partner fyzicky přítomen či nikoliv. Zachovat v tomto typu vztahu pocit intimity je samozřejmě náročnějším úkolem.³⁵

Velkou roli zajisté hraje vědomí, že fyzická nepřítomnost partnera není nepřetržitá: intimita navzdory vzdálenosti se může zdát nemožno, avšak vzpomínka na období fyzické blízkosti a očekávání jejího návratu jsou možná klíčovými faktory pro udržení dvojice „pohromadě“ (Holmes 2004: 186). Gross v 80. letech poznamenala, že dvojicím chyběl luxus každodenních hovorů o „triviálních“ záležitostech se svými partnery, a proto, že tolik jejich diskusí se odehrávalo po telefonu, neměli žádné vizuální znaky, podle nichž by mohli odhadnout, jaký je postoj jejich partnerů k určitým tématům (Gross in Rohlřing 1995: 179). Tato slova byla napsána v 80. letech, kdy komunikace po internetu byla záležitostí hrstky technických nadšenců. Můžeme si dovolit tvrdit, že dnešní dostupnost online komunikačních zařízení tuto velikou nevýhodu LAT do značné míry stírá a umožňuje párům zůstat v kontaktu každý den, je-li to jejich přáním.

Podle Stafford (2005) je základním požadavkem u partnera v LAT, aby byl schopen vysoké adaptability v neustálých cyklech odchodů, nepřítomností a návratů. Jednání o vzájemných očekáváních a rolích ještě před odlukou partnerů může tyto přechody usnadnit.³⁶ Výzkum úspěšných LAT párů ukazuje, že tyto páry zaujímají méně tradiční a více rovnostářské pohlavní role, jsou vzdělané a zabývají se plánováním a společným rozhodováním o své odluce (Stafford 2005: 41). Výhodou je samozřejmě i menší vzdálenost mezi bydlišti, větší finanční prostředky a flexibilnější pracovní pozice (Stafford, 2005). Ovšem, jak píše Rohlřing, víme dosud málo o individuálních psychologických rozdílech, díky nimž je pro některé osoby geografické oddělení snesitelné a pro jiné nesnesitelné (Rohlřing 1995: 183).

Haskey upozorňuje na důležitou skutečnost, že LAT uspořádání a soužití v jedné domácnosti se mohou u některých párů značně překrývat, a proto se domnívá, „...že může být

³⁵ Stafford připomíná jev „submariners' wives syndrome“ (syndrom námořnickovy ženy) ustálený v psychiatrii, doprovázející osoby v dlouhodobém odloučení (Stafford, 2005).

³⁶ Pozitivní zkrslení sice přispívají k údržbě vztahů, ale když se očekávání liší příliš od reality, s níž se střetneme při opětovném shledání, nutně následuje nespokojenost (Stafford 2005: 52).

zavádějící *living apart together* vnímat jako novou formu vztahu, je možné, že pouze odráží novou *formu soužití partnerů v praxi*³⁷ (Haskey 2005: 37). V závěru své studie rovněž podotýká: „Je možná rozumné vnímat společnou kohabitaci a *living apart together* jako dva konce téže škály, na níž určujeme *stupeň společného soužití*“³⁸ (tamtéž, s. 44).

Ať se již pár rozhodne pro LAT trvalý, dočasný či střídavý, je tato skutečnost sama o sobě důkazem rozvolnění norem pro soužití partnerů, kdy kohabitace již není jediným myslitelným východiskem pro závazný vztah dvou osob. Emocionální vazba, která je určující i v Giddensově konceptu *pure relationship*, se stává tím, co „vztah dělá vztahem“. Fakt, že mimo partnerský vztah mají osoby ostatní důležité aktivity a cíle, tento vztah nijak nezhodnocuje ani neznemožňuje. Přirozeně, LAT vyžaduje od osob jistou míru progresivního myšlení, adaptability a jiných (z velké části dosud neprobádaných) předpokladů. Neměli bychom ale LAT vidět jako typ soužití, které se vyskytuje pouze ve své čisté podobě, neboť mnohé partnerské vztahy jsou charakterizovány proměnlivým stupněm společného a odděleného soužití.

Domnívám se, že moderní komunikační technologie, zejména internet, umožňují LAT vztahy udržovat snáze a pohodlněji než dřívější komunikační zařízení. Studie, jež by se tímto tématem explicitně zabírala, bohužel, pokud je mi známo, stále chybí. V následující kapitole si rozebereme podrobněji jakou roli hraje počítačová komunikace nejen v udržování vztahů jako je LAT, ale i LDR, a v neposlední řadě i fakt, že na internetu mohou partnerské vztahy rovněž vznikat. Než tak učiníme, seznámíme se s fenoménem internetu jako takovým, jeho historickým vývojem a předchůdci, specifickými vlastnostmi, a komunikací, která v jeho rámci probíhá.

³⁷ „...it may be misleading to consider living apart together as a new form or relationship, it may merely reflect a new form of relationship *living in practice*.“

³⁸ „It may be sensible to consider co-residential cohabitation and living apart together as being either ends of a scale, with the *degree* of co-residence or non-co-residence being measured on that scale.“

3. Fenomén internetu

3.1 Předchůdci internetu

Na začátku je třeba osvětlit, jak komunikační technologie ovlivňují lidské kognitivní procesy a jaké základní mody rozeznáváme. Specifické vlastnosti internetu, jenž je předmětem této kapitoly, sdílel do jisté míry i jeho předchůdce telegraf, méně pak telefon.

Technologie, jež nám skýtají možnost zprostředkované komunikace, jsou staré už tisíce let. Konkrétně, před pěti tisíci lety se technologie zvaná písmo stala protějškem ústní komunikace, která navzdory jejímu vzniku výrazně převažovala až do 20. století. Každá technologie byla v době svého zrodu kritizována, již Platón kritizoval písmo, a z právního hlediska mělo větší význam slovo vyřčené. Tato kritika, byť může mít dnes komický příděch, má své opodstatnění. O této skutečnosti mluví též např. Joinson, podle něhož je technologie alespoň z počátku chápána jako umělá náhražka něčeho „opravdového“ (Joinson 2003: 18).

Některé komunikační technologie slouží pouze k „amplifikaci“ (tj. zrychlení, zlevnění, zpřesnění), jiné mají schopnost nás transformovat. Vedou ke kvalitativním změnám v tom, jak lidé přemýšlejí o světě, ke změnám v jejich sociálních rolích a institucích, v tom, jak pracují, a v politických a ekonomických problémech jimž čelí (Kiesler in Joinson 2003: 19). V souvislosti se zprostředkovanou komunikací podotýká Joinson, že, pokud je naše komunikace zprostředkovaná, je možné, že výsledky jsou poněkud jiné než při obdobném setkání tváří v tvář (Joinson 2003: 3). Zprostředkovaná komunikace nám dává nástroje, jimiž můžeme zvýšit lidské schopnosti, zároveň ovšem mění to, co je komunikované. Jak tvrdí Joinson, nástroje neslouží pouze k jednoduchému převodu chování do nového média, aniž by nějak ovlivnily psychické procesy (Joinson 2003: 18).

Komunikační technologie můžeme obecně rozlišit na synchronní a asynchronní; v prvním případě se jedná o komunikaci v reálném čase, ve druhém je komunikace opožděná. Samozřejmě, zcela synchronní komunikace (odpověď a otázka vyřčeny v jeden moment) je protimluvem a míra synchronizace je vždy relativní. Písmo je typickým příkladem komunikace asynchronní, odesílatel musí dopis napsat a odeslat a poté je dopis po nějakém čase doručen, přečten a je na něj reagováno, je napsán druhý dopis, který je opět odeslán,

doručen a přečten. Mezi jednotlivými odpověďmi mohou uplynout dny, ale i týdny nebo měsíce.³⁹

Vyšší míry synchronizace bylo dosaženo s vynálezem telegrafu, jenž má s nejmodernějšími komunikačními technologiemi společného víc, než by se mohlo zdát. Podařilo se jeho pomocí překonat rychle obrovské vzdálenosti mezi dvěma body, což bylo zprvu využíváno především k odesílání komerčních a vládních informací. Cena telegramu se odvíjela od počtu slov, docházelo tedy ke zkracování a tím ke vzniku speciálního jazyka telegrafu. Jednotliví telegrafisté mezi sebou vytvářeli sítě, kde mohli sdílet historky či vtipy, ale také romantická sdělení (telegrafistkami byly mnohdy mladé neprovdané ženy). Právě telegraf byl tedy přímým předchůdcem pozdější elektronické komunikace (Joinson, 2003; Crowley a Heyer, 2002). V díle z roku 1998 *The Victorian Internet* T. Standage píše o tom, jak během vlády královny Viktorie byla vyvinuta nová komunikační technologie dovolující lidem komunikovat takřka okamžitě přes velké vzdálenosti a tím smršťující svět rychleji a více než kdy předtím (Standage in Whitty 2007: 34).

Paradoxně pozdější telefon, vynález A. G. Bella z roku 1876, byl v některých ohledech elektronické komunikaci vzdálenější nežli telegraf, neboť nevyužíval textového modu, ani nevytvářel sociální sítě. I zde platí, že byl zprvu odmítán kvůli obavám z jeho zneužití (např. při podvádění v manželství), popř. kvůli snížení společenské úrovně konverzace. Z počátku byl využíván pouze pro oficiální účely a až později se stal součástí domácností. S rozvojem mobilní komunikace přišel boom tzv. SMS (tj. *short messaging system*), jimiž i do světa telefonů vstoupil text a také speciální zkratkový jazyk přizpůsobený nutnosti šetřit slovy (Joinson, 2003).

Starší komunikační technologie nám pomáhají osvětlit, jak na nás mohou účinkovat technologie novější, a zároveň tento účinek samy ovlivňují: „Výzkum starých ‘nových technologií’ nám může dát cenné poznatky o vlivu technologie na chování“⁴⁰ (Joinson 2003: 6). Některé komunikační technologie mění naše uvažování, a tím i náš svět, naši společnost a naši kulturu. Mezi takové technologie bezesporu patří internet, ale též jeho předchůdci telegraf a telefon. Telegraf např. již před vznikem internetu přinesl zprostředkovanou synchronní textovou komunikaci, skrze vzdálenost propojené společenské sítě a specifický úsporný jazyk.

³⁹ K tomu podotkneme, že ústní šíření informací je zpravidla ještě pomalejší. V 15. století trvalo 18 měsíců, než se zpráva o smrti Johanky z Arku donesla do Konstantinopole. O pádu Konstantinopole se v Benátkách dozvěděli za měsíc, v Římě za dva měsíce a ve zbytku Evropy za tři měsíce (Crowley a Heyer, 2002).

⁴⁰ “A study of old ‘new technologies’ can also teach us valuable lessons about the impact of technology on behaviour.”

3.2 Kyberprostor a jeho vlastnosti

Po krátkém úvodu do historie internetu čtenáře seznámím s vlastnostmi kyberprostoru, tedy pomyslného „světa“, v němž se odehrávají interakce, v němž jsou uloženy informace, v němž můžeme rozličnými způsoby trávit čas, aniž bychom opustili své křeslo.

Internet, jak jej známe dnes, má své počátky v zárodečné počítačové síti ARPANet, která se zrodila v amerických vojenských laboratořích roku 1969 a původně sloužila pouze účelům armády. Původně síť o čtyřech počítačích se na počátku 70. let rozšířila do Velké Británie a Norska. V 80. letech již byla využívána uvnitř firem a akademických pracovišť. V roce 1990 byla její činnost ukončena a nahrazena sítí NSFNet (National Science Foundation Network). V témže roce byla britským fyzikem CERNu Timem Berners- Lee spuštěna síť World Wide Web (WWW) opírající se o Hypertext transfer protocol (HTTP), jež byla zanedlouho zpřístupněna veřejnosti. Dnešní internet nemá již žádné centrum a veškerý jeho obsah je uložen na velikém množství vzájemně propojených serverů. Ročně se do této sítě zapojí desítky milionů nových počítačů (Divínová, 2005 ; World Wide Web, 2010).

Internet uvedl v existenci tzv. kyberprostor (*cyberspace*), tedy virtuální a nikoliv (z hlediska fyzikálního) skutečný svět, ačkoliv někteří se domnívají, že tento prostor existoval už od dob používání telefonu. Pojem *cyberspace* se poprvé objevil v díle Williama Gibsona z roku 1986 *Neuromancer*. Kyberprostor, utvořený počítačovou sítí, je prostorem psychologickým, naplněným významy, v němž se uživatelé internetu mohou v myšlenkách pohybovat tak jako ve světě fyzickém. Pozoruhodné je, že tento svět se zdá být pro mnoho uživatelů natolik reálný, že je možné souhlasit s tímto tvrzením: „Vskutku, zatímco televize ještě alespoň trochu rozlišuje mezi fyzickou realitou a jejím zprostředkovaným zobrazením, Web ještě agresivněji prolamuje tuto hranici a vnucuje nám zprostředkované coby realitu.“⁴¹(Crowley and Heyer 2002: 316).

Šmahel (2003) uvádí seznam specifík tohoto virtuálního světa, jak mu je uvedli jeho dospívající respondenti: jedinec pociťuje větší otevřenost vůči osobám na síti, má pocit „odhození masky“. Dochází k redukci úzkosti, neboť s ostatními nejsme v osobním kontaktu. Je zde absence sankcí, nemusíme se tedy bát volného sebevyjádření. Uživatel má pocit fyzického bezpečí, ale zároveň může být vystaven sexuálním narážkám, případně se může setkat se lží a přetvářkou těch, s nimiž komunikuje. Dochází k absenci sebe sama jako fyzického objektu - na internetu nikdo nevidí naši fyzickou podobu a nemůže nás skrze ni

⁴¹ „Indeed, while television may still (barely) distinguish between the physical reality and its mediated presentation, the Web is even more aggressive in breaking down that barrier and insisting on the reality of mediation itself.“

hodnotit. Máme možnost kdykoliv ukončit kontakt s druhým pouhým „kliknutím“, zůstáváme v anonymitě a nemáme vůči druhým žádné závazky. Řada uživatelů zde nachází odreagování a zábavu, dokonce tento prostor označuje za „prostředí štěstí“, jež vyznačuje pocit sounáležitosti s ostatními, možnost se jim svěřit atd. Je patrné, že mnoho těchto znaků se váže pouze k případům, kdy komunikujeme s někým, koho v reálném světě neznáme.

Podobný seznam poskytuje také Divínová (2005). Navíc uvádí např. omezenou percepci, kdy druhého vnímáme pouze skrze text, popř. obrázky, ačkoliv běžným vybavením se stávají už i mikrofony a webkamery. Přesto stále chybí další smyslové počítky jako jsou vůně, doteky a chutě. Text je tedy převažujícím způsobem prezentace vlastní identity, která nemusí ani odpovídat skutečnosti. Identity jsou v kyberprostoru flexibilní, jedinec může užívat díky anonymitě identit několik, a díky tomu např. diskutovat i témata, která jinak považuje za tabu. Může docházet ke změně a snovým stavům, což může být příčinou možné závislosti na internetu. Jedinci zažívají rovnost statusů (*net democracy*). Prostor je zde transcendentní, nezáleží kde na zeměkouli se nacházíme, vždy máme možnost seznámit se s těmi, kdo sdílí naše zájmy. Tzv. časová flexibilita zapříčiňuje pocit „zhuštění“ času, kdy se prostředí rapidně mění. To má za následek zrychlení vývoje vztahů, ačkoliv na rozdíl od osobních setkání máme možnost si více promyslet své reakce. Dalším rysem je sociální mnohočetnost – můžeme být v kontaktu se stovkami lidí a dokonce v jednom okamžiku komunikovat s více lidmi (např. na chatu). Díky možnosti záznamu se můžeme vracet k proběhlým interakcím. Narušení přenosu, když technologie nefunguje zcela hladce, působí frustraci a může ohrozit komunikaci při nedoručení dat (Divínová mluví o „zážitku černé díry“).

Vidíme zde, že komunikační technologie zvaná internet je skutečně transformativní, neboť nejenže vytváří společenské sítě, vlastní typ jazyka a umožňuje synchronní textovou komunikaci tak jako telegraf, ale svými charakteristickými a mnohdy jedinečnými vlastnostmi vytváří nový paralelní svět ke světu objektivní fyzické reality. Ačkoliv můžeme tvrdit, že je to svět pouze myšlený a nehmotný, pro své uživatele je do menší či větší míry světem reálným, v nichž se může odehrávat značná část jejich života. Bez ohledu na svou fyzikální podstatu je pro naši současnou kulturu alternativním prostorem, jehož obrovský dopad není možno podceňovat.

3.3 Chování uživatelů na internetu

Chování uživatelů internetu se liší od chování jedinců ve fyzické realitě. V kyberprostoru se můžeme prezentovat odlišně díky anonymitě a disinhibici, jak si vzápětí vysvětlíme. Tato odlišnost může být pozitivní i negativní.

V kyberprostoru není jedinec fyzicky přítomen, zastupuje ho uspořádaná skupina dat, tzv. virtuální reprezentace. Do ní z velké míry nevědomě vkládáme části svého mnohostranného já a přisuzujeme jí její vlastní virtuální identitu (Šmahel, 2003). Uživatelé internetu s touto identitou často experimentují. Na rozdíl od reálného světa toto chování nemá dalekosáhlé důsledky a tak je možno dle potřeby měnit věk, pohlaví či osobní charakteristiky. Identity je do velké míry možno vytvářet vědomě, jindy jsou ale volby spíše výsledkem nevědomých procesů, a tudíž míra sebekontroly je nižší. Některé změny jsou jen drobné a dočasné, jindy je identita bohatě propracovaná do detailů, takže působí *reálněji* než reálná identita dotyčného.⁴² Dojde-li k reálnému setkání s osobou, která si takto upravila identitu, může se objevit zklamání, pocity zrady i destabilizace vnímání světa. Virtuální identita může být postižena fragmentací, kdy se nejedná o integrovanou osobnost, skrze niž se osoba prezentuje uceleně, ale v závislosti na konkrétním prostředí projevuje různé aspekty (Divínová, 2005).

Virtuální svět má vlastnost tzv. disinhibovaného prostředí, kde se projevuje jev zvaný disinhibice, tj. chování bez zábran. Pokud má jedinec důvěru v anonymitu svého prostředí a nemá strach z odhalení sebe sama, ztrácí úzkost ze sociálních situací, má menší potřebu sebeprezentace a méně mu záleží na mínění druhých. Toto odpovídá i konceptu deindividualizace Gustava LeBonna (viz Šmahel, 2003), kdy při davové hysterii dochází k projevení nevědomých vlastností, pocitu moci a volnému průchodu pudům. Suler tento stav nazývá „disociací“, kdy člověk vnímá, že „toto chování, to nejsem já“ (Divínová 2005: 32). Tzv. sociální blízkost je v online prostředí nižší než při osobním kontaktu, a tím dochází k pocitu odosobnění (Šmahel, 2003).

Disinhibice může být negativní, protože lidé cítí menší zodpovědnost za své chování, a častěji než v osobním kontaktu dochází k ostrým reakcím (tzv. *flaming*). Může být ale i pozitivní, protože se jedinec více a rychleji otevře druhým a pocit bezpečí mu dovolí svěřit i osobní až intimní skutečnosti. V teorii o dvou komponentách sebepojetí existuje vnější a vnitřní vědomí sebe sama, kdy v prvním případě vnímáme víc, jak nás hodnotí druzí, a ve

⁴² Může to přerůst až v pocit, že jsme vytvořili novou „osobnost“: „Do své virtuální reprezentace člověk vědomě i nevědomě vkládá části sebe, svého mnohostranného self. Virtuální reprezentace self se tak stává jakousi samostatnou osobností, která může mít tendenci jednat autonomně.“ (Divínová 2005: 35)

druhém vnímáme víc nás samotné (Matheson a Zanna in Šmahel, 2003). Druhý případ je pro virtuální svět typičtější (Šmahel, 2003; Divínová 2005).⁴³

Anonymita je jedním z nejvíce zkoumaných témat v souvislosti se světem internetu. Anonymitu můžeme dle Šmahela (2003) dělit na objektivní (do jaké míry jsme odhalitelní technickými prostředky) a subjektivní (do jaké míry se cítíme v prostředí anonymně), přičemž anonymita subjektivní má větší vliv na naše chování. Dle Divínové (2005) může člověk díky anonymitě eliminovat některé své rysy či se odreagovat ze své negativity při tzv. *acting out*, při němž verbálně zraňuje buď druhé nebo sebe. Může se silněji projevit snaha pozorovat, ale nebýt viděn. Anonymita ale může být i přínosná, neboť uživatel má možnost prozkoumat některé aspekty své osobnosti, s nimiž nepřichází v běžném životě do styku. Snahou by mělo být uplatnit tzv. integrační princip, jenž pomáhá jedinci integrovat komponenty jeho online a offline identity do harmonického celku.

Anonymní disinhibované prostředí internetu spoluutváří do značné míry naši virtuální reprezentaci, která se může stát samostatnou virtuální identitou. Připomíná masku, již si nasadíme v okamžiku příchodu do kyberprostoru a při odchodu ji opět musíme sejmout, abychom mohli být funkčními obyvateli fyzického světa. Ačkoliv tato identita má své pozitivní i negativní aspekty, důležité je ji co nejvíce propojit s naší reálnou a běžnou identitou, tak aby bylo zachováno nejen naše psychické zdraví, ale též adekvátní plnění našich sociálních rolí.

⁴³ Výše zmíněnou teorii dokládají i Šmahelova slova: “Sedí-li tedy člověk sám u sebe u obrazovky počítače, je podle této teorie více zaměřen sám na sebe a své pocity a méně vnímá to, jak ho hodnotí a posuzuje jeho okolí” (Šmahel 2003: 16).

4. Komunikace přes počítač

4.1 Vlastnosti CMC

Komunikace po internetu může probíhat skrze množství odlišných kanálů vhodných k odlišným účelům i pro odlišné typy osob. Tato komunikace se vyznačuje specifickými vlastnostmi i jazykem. V neposlední řadě je v ní též obsaženo kódování emocí, které přirozeně nemohou být vyjádřeny prostředky běžnými ve fyzické realitě.

Komunikace přes počítač (anglicky označovaná jako CMC neboli *computer mediated communication*) je zcela specifickým komunikačním systémem se svými vlastními pravidly, jež nejsou totožné s fungováním komunikace tváří v tvář. Jelikož kyberprostor není nekomplikovaným a homogenním místem, nabízí se uživatelům řada komunikačních kanálů, jichž mohou využívat v závislosti na situaci a svém osobním založení. Tyto kanály můžeme rozdělovat podle více hledisek.

Již jsme zmínili, že se komunikace dělí na synchronní (ve světě internetu reprezentovaná např. chatem) a asynchronní (např. e-mail), přičemž míra synchronicity je relativní. Uživatel může mít pocit synchronnosti i na e-mailu, v případě, že jeho partner v komunikaci napíše odpověď do několika minut, naopak chat může „váznout“, když se partner dočasně vzdálí či nečekaně odpojí. Ve většině kanálů stále ještě převažuje text jako nosič informace, ve zvýšené míře ovšem proniká i obraz či zvuk. Lidé údajně preferují jednotlivé komunikační kanály rovněž dle svých osobních vlastností – výtvarně zaměření jedinci se mohou více prezentovat skrze graficky propracované osobní webové stránky či prostředí, kde je jejich identita ztělesněna avatary⁴⁴; lidé, kterým záleží na vybroušeném slohu, spíše zvolí dlouhý e-mail; lidé se sklonem k exhibicionismu mohou zvolit přenos s webkamerou; ti, co se rádi vyjadřují rychle a stručně, se vyjádří nejspíše na chatu (Divínová, 2005). Pochopitelně, tento názor svádí k určité stereotypizaci lidských povahových vlastností a musíme zvažovat do jaké míry je platný pro danou osobu.

Mnozí uživatelé charakterizují komunikaci po internetu pocitem upřímnosti a blízkosti. Ti, kteří jsou nadáni vyšší empatií a snáze odhalí co je psáno „mezi řádky“, mohou pocítit i prožitek „splynutí“ s druhým. Možnost pozorovat druhého člověka a zároveň sebe na obrazovce monitoru poskytuje člověku vzácnou příležitost k reflexi sebe sama. Text se stává částí jeho samotného, druhých i jejich vzájemného vztahu.

⁴⁴ Avatar je (především vizuální) reprezentace uživatele ve virtuální realitě (Avatar, 2010).

O komunikačním partnerovi si uživatel vytváří v mysli představu, např. pokud delší dobu neodpovídá, dosazuje si možné příčiny. Velmi důležitým prvkem CMC je vyšší míra sebekontroly umožněná prodlevou, kterou není jednoduché uplatnit v osobním kontaktu. Uživatel si může vybrat, zda odpověď odešle okamžitě nebo až po delším přemýšlení. Nutno říct, že intenzita a frekvence komunikace je velmi individuální u každého člověka – jak v realitě fyzické, tak virtuální. Nicméně možnost druhému kdykoliv poslat vzkaz vede k pocitu, že je dotyčný stále „přítomen“ a k dispozici (Divínová, 2005).

Specifický jazyk a sloh CMC se staly námětem mnoha odborných prací, proto zde jen stručně. Každý si přirozeně do značné míry vytváří sloh a jazyk vlastní a uzpůsobuje je okolnostem a momentálnímu rozpoložení, internet má však zároveň i svůj interní jazyk. Tzv. *kreativní klávesnicové techniky* (např. velká písmena značící naléhavé sdělení, emotikony neboli „smajlíci“, ustálené akronymy jako BTW = by the way, angl. mimochodem) se staly do velké míry náhradkou emocí a zkratkami různých, často slangových frází. Množství laiků i odborníků se však shoduje v tom, že tyto techniky ani zdaleka nemohou zprostředkovat tytéž komplexní informace jako osobní kontakt. Ať je psaná komunikace sebevíc komplexní a plná významů, chybí jí bohaté a tzv. silné informace, které mohou být sděleny jen skrze jednotu mluvy, obličejové mimiky, intonace hlasu, řeči těla a fyzického kontaktu (Suler, 2004). Klávesnicové techniky jsou mnohdy zavádějící též díky tomu, že je každý může interpretovat jinak a neexistuje k nim žádný vymezený kód.⁴⁵ Antropolog Mehrabian uvádí, že až 55% informací, jež nám slouží k vytvoření dojmu, pochází z řeči těla, 38% z intonace a jen 7% z obsahu sdělení (byť podle mého názoru není možno tyto údaje spolehlivě kvantifikovat).

Osoby na internetu posuzujeme podle jejich projevu, např. délky pomlky v komunikaci, názvu e-mailové adresy, nicku (tj. virtuální přezdívky), avataru aj., což jistě může někdy vést k zavádějícím úsudkům, přílišné kategorizaci a stereotypizaci (Divínová, 2005). Suler připomíná, že při čtení napsané zprávy existuje silná tendence k často nevědomé projekci našich vlastních očekávání, přání, úzkostí a obav do toho, co dotyčný napsal (Suler 2004).

Unikátní vlastností je možnost zálohování textu, kdy je možné mít celý vztah *uložen* na jednom místě. Při zpětném čtení textu si můžeme situaci oživit, přehodnotit její interpretaci, text samozřejmě může sloužit i jako zneužitelný důkaz vyřčených slov. Přirozeně, díky této možnosti si dokážeme text i lépe zafixovat (Divínová, 2005).

Podle Vybírala (Vybíral in Šmahel, 2003) určují kontext komunikace tzv. *kontextové modality*, mezi něž se řadí

⁴⁵ Forma již není nositelem spolehlivých informací a „Ukazuje se, že postupně dochází ke změně, kdy se přesouvá důraz z formy sdělení na samotný obsah“ (Šmahel, 2003: 125).

- Časový rámeček (kdy k ní dochází, kolik je na ni času, jak dlouho probíhá, jak rychle si lidé navzájem odpovídají, ale např. i s kolika lidmi zároveň se vede rozhovor⁴⁶...)
- Prostor a prostorové uspořádání (díky chybějícím neverbálním znakům je o to důležitější zpětná vazba mezi partnery; možnost skončit jednoduše rozhovor⁴⁷, nemožnost být „překřičen“ jako se to submisivním jedincům stává v realitě...)
- Modalita významu (jak strany rozumí významu sdělení, absence neverbálních znaků může vést k častější projekci sebe sama do slov druhého...⁴⁸)
- Přítomnost emocí (ambivalence vzniká tím, že pro některé je snazší vyjádřit své emoce na internetu⁴⁹, pro jiné je to naopak, neboť se nesvěřují těm, které osobně dobře neznají...)
- Vztahové proměnné (méně se zde projevují reálné role a statusy, též je snížena dominance a submisivita...)
- Systémový rámeček (člověk se zařazuje do systému, v rámci něhož komunikuje odlišně než v jiných, např. třída, rodina apod...)
- Existence kontinuity rozhovoru (komunikace se vlivem časových rozestupů může zdát více fragmentovaná, kontinuita je nižší, lidé mají větší tendenci při rozhovoru dělat odbočky od tématu...)

O důležitosti času v CMC píší i Walther a Tidwell (1995): „Pokud člověk, jenž obdržel e-mail, okamžitě odpoví, dalo by se usoudit, že ho zajímá, o čem odesílatel píše, pokud neodpoví hned, mohl by jeho komunikační partner vnímat tuto nedostatečnou rychlost v odpovídání jako urážku“⁵⁰ (Walther a Tidwell in Chenault, 1998). Čas měl vliv na vnímanou intimitu a blízkost, ale i dominanci během CMC. Další informace bylo možné usuzovat dokonce i z toho, v kterou část dne respondent zprávu odeslal. Tyto časové informace se označují pojmem *chronemics* (Chenault, 1998).

Ačkoliv CMC může dle naší volby probíhat skrze rozmanité kanály, které se do značné míry svými možnostmi liší, v zásadě platí, že nám umožňuje sebereflexi díky neustálé přítomnosti naší virtuální reprezentace na monitoru před námi. V rozhovorech můžeme využívat prodlev a zálohování. Druhé posuzujeme nejen podle obsahu a formy jejich textu, ale i podle omezených vizuálních znaků a do velké míry též podle časových informací, kterými disponujeme. Mnohdy ovšem dochází k projekci našich myšlenek do textu druhé

⁴⁶ Tak jako v běžné ftf interakci, tak i “V prostředí internetu se často předpokládá, že protějšek nekomunikuje pouze s jedním člověkem- je běžné vést zároveň rozhovor s více lidmi” (Šmahel 2003: 107).

⁴⁷ Přičemž “Nereagovat nebo rozhovor skončit je ve virtuálním prostředí snadnější než v realitě“ (Šmahel 2003: 111).

⁴⁸ Šmahel to popisuje takto: “...respondent vkládal do otázek nebo odpovědí svůj vlastní význam, který v původní otázce původně nebyl obsažen” (Šmahel 2003: 114) a podobně píše Divínová: „Silná projekce při čtení obdržené zprávy může mít za následek takové zkrácení původně zamýšleného významu, že to může vést k nedorozuměním a konfliktům“ (Divínová 2005: 55).

⁴⁹ “Získá tím vlastně od svých reálných emocí jakýsi odstup, má možnost je projevit a mluvit o nich s druhými lidmi, což je jistě pozitivní jev” (Šmahel 2003: 116).

⁵⁰ “If a person receiving e-mail responds right away, it could be perceived that this person is interested in what the sender has to say, if not, the other participant could view the lack of expediency in replying as a snub.”

osoby. CMC může pouze omezeně sloužit k přenosu emocí pomocí kreativních klávesnicových technik.

4.2 Výzkum CMC

Od dob vzniku internetu přicházeli odborníci na komunikaci s mnoha různými teoriemi snažícími se zachytit, jakým způsobem CMC funguje, jak ovlivňuje mezilidské vztahy i jak působí na mysl obou účastníků interakce. Prvotní teorie hovořily spíše o mnoha nevýhodách tohoto typu komunikace, zatímco později výzkumníci prokázali, že CMC může komunikaci mezi lidmi obohatit o dosud zcela neznámé rozměry. Interakce s druhými v online prostředí dokonce podle některých zjištění umožňuje lidem lépe se vyjádřit, získat více přátel i vylepšit jejich mínění o lidech, s nimiž se následně setkají mimo počítačovou síť.

V počátečním období vědeckého výzkumu počítačové komunikace v 70. a 80. letech panovala k tomuto jevu vysoká nedůvěra. Short, Williams a Christie v roce 1976 prezentovali tzv. *social presence theory*, Sproull a Kiesler v roce 1986 tzv. *social context cues theory*. Culnan a Markus tyto přístupy v roce 1987 souhrnně nazvali *cues-filtered-out approach*. Obě tyto teorie tvrdily, že vlivem nedostatku kontextuálních, zrakových a sluchových podnětů se CMC stává neosobní v protikladu ke komunikaci tváří v tvář a nemůže přenášet sociálně-emocionální informace. CMC vyznačuje nízká „sociální přítomnost“ (*social presence*) s nedostatečnou výměnou podstatných informací. Toto též v roce 1984 potvrdila tzv. *media richness theory* autorů Dafta a Lengela, dělicí komunikační média dle „bohatství“ informací, které předávají. Čím „bohatší“ médium, tím více se mu daří snižovat nejednoznačnost, kterou se lidé obecně snaží překonat. Nejbohatším médiem je údajně komunikace tváří v tvář. CMC se umístila na stupnici médií nízko, a tudíž bylo doporučeno využívat ji pro plnění úloh, nikoliv však pro mezilidskou komunikaci⁵¹ (Hu et al. 2004; Stafford, 2005).

Změnu přinesl v roce 1996 Walther a jeho převratný koncept *hyperpersonální komunikace*, která je pro CMC údajně charakteristická. Ta je naopak často intimnější než komunikace tváří v tvář.⁵² Podle Walthera CMC charakterizuje strategická sebe prezentace, již může uživatel lépe kontrolovat (příspěvky je možno před odesláním pečlivě korigovat aj.), čímž však na straně příjemce může docházet k idealizaci odesilatele a tím pádem i k vysoké

⁵¹ Dnes však již víme, že domácí počítače a e-mail jsou využívány v drtivé většině případů právě k účelům sociálního charakteru (Joinson, 2003).

⁵² Walther např. uvádí, že CMC je “společensky vhodnější než paralelní osobní interakce” („more socially desirable than we tend to experience in parallel FtF interaction“) (Joinson 2003: 129).

míře náklonnosti, intimity a sebeodhalení. I ti, kteří se předtím osobně nesetkali, dosáhli vyššího stupně intimity skrze CMC než při podobných interakcích tváří v tvář (Walther in Anderson a Emmers-Sommer 2006: 157).

Konkrétně se v hyperpersonální interakci projevují čtyři faktory: uživatelé sdílí tutéž sociální kategorii (jsou si tedy podobní); mohou ovlivnit svou sebe prezentaci⁵³ (nemusí hlídat své neverbální projevy, a tudíž se mohou plně soustředit na své nitro a na výstavbu sdělení); asynchronicita (umožňující časové prodlevy mezi odpověďmi) a neustálá zpětná vazba. Čím je kdo méně sociálně atraktivní, tím více se zaměřuje na vhodnou sebe prezentaci. Dojem na druhé je utvářen za pomoci obsahu, stylu a načasování textu. Účastníci online vztahů si „vyplňují mezery“ tam, kde jim informace chybí, a to často ve prospěch druhých. Vytváří si idealistické či nerealistické představy o svých komunikačních partnerech tím, že do nich vkládají představy o partnerovi založené na schématech vytvořených v jiných kontextech, a že si idealizují jejich komunikační dovednosti (Wright 2004: 242). Tento model se stal součástí většího celku Waltherovy *social information processing theory (SIP)*⁵⁴ (Whitty, 2007; Joinson, 2003; Rabby a Walther, 2003; Wright, 2004).

Joinson vyjadřuje své pochybnosti o univerzalitě Waltherovy teorie, neboť hyperpersonální komunikace je založena na asynchronní komunikaci a vizuální anonymitě⁵⁵, a platí zřejmě pouze, pokud uživatelé očekávají další setkání. Joinson ve svém výzkumu prokázal, že při krátkodobých synchronních setkáních, kdy uživatelé použili kameru, a tudíž nebyli anonymní, a zároveň neočekávali následné další setkání se svými protějšky, byla úroveň sebeodhalení stejně nízká jako při osobní interakci. Joinson z toho důvodu zdůrazňuje, že každý výzkum psychologických procesů souvisejících s užíváním internetu musí vzít v potaz, zda je interakce založená na textu, hlasu či videu (Joinson 2003: 22).

V populárním tisku, ale i ve vědeckých publikacích se dodnes objevuje čas od času názor, že online vztahy jsou méně hodnotné než vztahy ve fyzické realitě, že na internetu se lidé stávají osamělými a propadají depresím, a že se vzdalují své reálné rodině a přátelům. Pozdější výzkum prokázal, že lidé hodnotí online vztahy jako stejně blízké a hodnotné jako offline vztahy. Zdá se, že tento rozpor může být způsoben rovněž populací internetových uživatelů, která se během let značně změnila. Zprvu se jednalo o počítačové odborníky, posléze akademiky, až později se internet stal i prostředkem pro mainstreamovou společnost.

⁵³ Online se můžeme prezentovat tak, jak si přejeme, zadržovat či zjevovat co chceme a kdy chceme (Rabby a Walther 2003: 151).

⁵⁴ Tato teorie předpokládá, že lidská touha po vzájemném poznání není zmařena nedostatkem neverbálních podnětů, ale spíše, že pokud neverbální podněty chybí, přizpůsobí se lidé danému médiu tak, aby mohli vyměňovat informace potřebné k vytvoření dojmů (Rabby a Walther 2003: 147).

⁵⁵ Ta je dávaná k protikladu k pravé anonymitě, neboť uživatele můžeme pomocí jeho jména či e-mailové adresy teoreticky identifikovat.

Výzkum byl rovněž často prováděn na uživatelích-začátečnících. Howard, Reinie a Jones (2001) podotýkají, že dnes už neexistuje nic jako „průměrný uživatel“ internetu. Musíme tedy brát na zřetel, v kterém roce byl daný výzkum proveden a jaká byla jeho cílová skupina (McKenna, Bargh a Fitzsimons, 2003).

Parks a Floyd a Parks a Roberts v letech 1996 a 1998 postupně v různých online prostředích (*newsgroups*⁵⁶ a *MOO*⁵⁷) dokázali, že si zde většina uživatelů vytvoří s jinými určitý typ vztahu, ať již se jedná o vztah přátelský či milostný. Totéž potvrdila v roce 2000 Sonja Utz v herním prostředí MUD (*multi-user dimension*). Podle Barnese zaujímá v CMC místo fyzické blízkosti podobnost, jež je primárním faktorem rozhodnutí, zda navázat vztah v online prostředí (Anderson a Emmers-Sommer, 2006).

Znovu musíme připomenout roli anonymity pomáhající i jinak nesmělým lidem prozradit osobní informace. V této souvislosti je připomínán fenomén „cizince ve vlaku“ (*stranger on the train*), jemuž o sobě sdělíme ledacos, neboť víme, že se s ním znovu nesetkáme⁵⁸ (McKenna, Green a Gleason, 2002; Whitty, 2007). Risk při svěřování se je nižší, neboť můžeme sdílet svá niterná přesvědčení a emocionální reakce s mnohem menší obavou ze zamítnutí a sankce (McKenna, Green a Gleason 2002: 10). CMC pomáhá překonat zábrany i znevýhodněným osobám. Tyto zábrany často zamezují lidem, kteří jsou méně fyzicky atraktivní nebo sociálně zdatní, v rozvíjení vztahů do takové míry, kdy by bylo možné začít sdílet intimní informace. Díky CMC můžeme nalézt jedince s podobnými zájmy a postoji⁵⁹, což zároveň implikuje specifickou kvalitu online vztahů (tamtéž).⁶⁰

Rabby a Walther podotýkají, že při setkávání tváří v tvář se lidé navzájem poznávají skrze pasivní pozorování toho, jaké mají interakce se svým fyzickým a sociálním prostředím. Jelikož v CMC tato možnost neexistuje, je nutné druhým pokládat otázky a svěřovat se jim, logicky se tak dostáváme do oblasti témat více osobních než je tomu pro styku „F2F“ (též FtF, *face to face*, čili tváří v tvář). Toto může do značné míry způsobovat, že online vztahy vnímáme jako intenzivní, navzdory nedostatku mnoha klíčových znaků. Dvojice výzkumníků rovněž upozorňuje na fakt, že ať už se lidé seznámili jakýmkoliv způsobem, k udržení svého vztahu použijí zpravidla jakákoliv média jsou jim k dispozici. Díky tomu se překrývá výzkum

⁵⁶ Elektronické diskusní skupiny v systému Usenet (Usenet newsgroup, 2010)

⁵⁷ Herní virtuální realita řízená textovými příkazy (MOO, 2010).

⁵⁸ Díky tomu, že cizinec nemá přístup k sociálnímu okruhu dotyčného, a tudíž nemůže dojít k porušení dyadické hranice. Při zachování dyadické hranice mezi dvěma lidmi nedochází k úniku svěřované informace do okruhu společných známých obou osob (Derlega a Chaikin in McKenna, Green a Gleason 2002: 10).

⁵⁹ Může být složité najít osoby se stejnými zájmy v téže lokalitě, a když už se lidé seznámí tradičním způsobem, zpravidla to trvá nějaký čas, než zjistí, zda mají něco společného a do jaké míry (McKenna, Green a Gleason 2002: 11).

⁶⁰ Pokud se tyto vztahy skutečně zakládají na hlubších a podstatnějších faktorech, dalo by se očekávat, že se tyto vztahy nejen rychle stanou intimními, ale rovněž, že budou stabilní v čase (McKenna, Green a Gleason 2002: 11).

CMC jakožto primárního komunikačního prostředku a prostředku náhradního (Rabby a Walther, 2003).

Příspěvkem k výzkumu CMC je též SIDE model (*social identity model of deindividuation effects*) vyvinutý roku 1991 dvojicí Lea a Spears, který objasňuje podstatu online vztahů v rámci skupin. Podle tohoto modelu jsou k sobě lidé na internetu přitahováni na základě příslušnosti k určité sociální skupině (např. studenti, příslušníci národnostní menšiny apod.) a podstatná je zde sdílená identita. SIDE model rovněž popisuje vznik stereotypních představ o partnerech zapříčiněných nedostatkem znalostí o druhém. Absence informací vede uživatele k tomu, že přeceňují obsah sdělení a informací, které mají k dispozici. (Chenault, 1998; Rabby a Walther, 2003; Lea a Spears, 1995). Toto může vést i k idealizaci, jak ji popisoval Gergen. Domníval se, že face-to-face vztahy časem tíhnou k normalizaci a k vyrovnání emocionální intenzity, a že jsou doprovázeny vyšší mírou dozoru ostatních, zatímco v elektronické komunikaci při fyzické absenci partnera je větší příležitost fantazírovat, neboť zde schází zhmotnělý protějšek a normalizační vlivy dozoru, jež jsou typické pro osobní interakce (Gergen in Lea a Spears 1995: 91).

Jedním z nejvlivnějších CMC modelů posledních let se stal model *True Self*, popř. *Real Me* (tj. „pravé já“) týmu badatelů z newyorské univerzity, J. A. Bargh, G. M. Fitzsimons a K. Y. A. McKenna, kteří tvrdí, že podstatný rozdíl mezi typickou internetovou a typickou osobní interakcí tkví ve schopnosti internetu podporovat sebevyjádření (McKenna, Bargh a Fitzsimons 2003: 201). Tato schopnost je umožněna relativní anonymitou⁶¹ prostředí, díky níž je jedinec osvobozen od očekávání a omezení ostatních, a hrozba a míra sociálních sankcí je snížena. V protikladu k tomu, když se svěří rodině nebo blízkým přátelům s negativním či tabu aspektem sebe sama, riskuje zamítnutí, které vede ke konfliktu nebo alespoň napětí. Již víme, že na internetu může jedinec experimentovat se svou identitou, tedy s různými pojetími svého já. True self, tedy pravé já, je pojem zavedený psychoterapeutem Carlem Rogersem (1951)⁶² a označuje ty aspekty já, které nelze vždy snadno vyjádřit při běžných sociálních interakcích tváří v tvář.

Druhou jedinečnou schopností internetu je kromě anonymity též příležitost seznámení s druhými, kteří sdílí podstatné aspekty našeho já, jako jsou koníčky, sexuální záliby či politické názory. Zdá se, že ve světě internetu není jediné téma či zájem, které by zde nebylo

⁶¹ Opět se nejedná o pravou anonymitu, ale o pocit, že nemůžeme být snadno odhaleni, ostatní nemají dostatek informací o nás ani o naší sociální síti.

⁶² Podle Rogerse je pravé já „...z psychologického hlediska ve skutečnosti existující (...), ale ne plně vyjádřené v sociálním životě...“ („...actually existing psychologically (...), but not fully expressed in social life...“) (Rogers in McKenna, Bargh, Fitzsimons 2002: 34).

někým prezentovány.⁶³ Členství a účast ve skupinách podobných osob může mít značný vliv na naši identitu a pojetí sebe sama.⁶⁴ Divínová tyto skupiny nazývá virtuálními komunitami a definuje je jako nové sociální prostory na internetu, kde dochází k psychologickému propojení lidí prostorově často velmi vzdálených. Existuje zde tak jako v jiných komunitách sociální struktura, v níž lidé zaujímají různé funkce, jsou zde určitá pravidla (tzv. *netiquette*), přestupky mají za následek sociální sankce atp. (Divínová, 2005).

Toto může mít obzvláště dopad na osoby se stigmatizovanými či marginalizovanými identitami, jimž mohou tyto okolnosti pomoci v přijetí této identity, ale i v její vyjádření okruhu rodiny a přátel. Interakce s ostatními na internetu může poskytnout příležitost úspěšně zabudovat do sebepojetí žádoucí změny, což se skutečně prokazatelně děje a ústí do zvýšených pocitů sebehodnoty a přijetí (McKenna a Bargh 2000: 62). Též jedinci, kteří trpí sociální úzkostí, ostýchavostí a nízkými sociálními dovednostmi, mohou snaději navázat vztah v online prostředí.⁶⁵ Dokonce bylo zjištěno, že osoby trpící sociální úzkostí navazují na internetu spíše milostné vztahy než jiné typy vztahů (McKenna a Bargh, 2000).

Zda internet pomůže člověku najít klíčové sociální vztahy, určuje jeho individuální nastavení. To ze dvou interakčních prostředí (online nebo face-to-face), kde se cítíme více schopni vyjádřit vnitřní neboli pravé já, bude tím prostředím, v němž si budeme vytvářet vztahy důležité pro naši identitu (McKenna, Bargh a Fitzsimons 2003: 203). Badatelé zároveň upozorňují, že ti, jejichž pravé já se nachází v online prostředí, budou své online vztahy rozvíjet rychleji než své offline vztahy, tyto vztahy se pro ně stanou blízkými a hodnotnými, budou motivováni tyto vztahy přenést do své fyzické reality, a tyto vztahy dokonce pravděpodobně budou trvanlivé a stabilní (McKenna, Bargh a Fitzsimons, 2003; Whitty, 2007).

Zajímavé jsou poznatky některých výzkumů o vlivu CMC na následná osobní setkání. Navzdory nižším preferenčním hodnocením může dynamika CMC vztahy vylepšit možná více, než by uživatelé očekávali (Rabby a Walther 2003: 157). Výzkum na toto téma byl realizován dvojicí Dietz-Uhler a Bishop-Clark, jež si dala za cíl zjistit, zda osobní diskuse, jíž předchází CMC rozhovor, je vnímána jako kvalitnější než osobní diskuse bez předešlého CMC styku.⁶⁶ Jejich zjištění byla jistě pro mnohé badatele překvapivá: osobní diskuse

⁶³ Na světě může například být 50 tisíc osob, které sdílejí jednu speciální zálibu, ale tyto osoby jsou roztroušeny na všech pěti kontinentech a mezi více než pěti miliardami lidských bytostí (McKenna a Bargh 2000: 66).

⁶⁴ Jedinec díky tomuto může plně vyjádřit důležité části sebe sama a získat pro ně sociální uznání (McKenna, Bargh a Fitzsimons 2003: 202).

⁶⁵ Vlivem absence mnoha faktorů podněcujících úzkost, jež existují v interakcích tváří v tvář, mohou považovat za snadnější utvářet vztahy na internetu (McKenna a Bargh 2000: 67).

⁶⁶ „Byť se jedná o spekulaci, máme důvod se domnívat, že výhody CMC diskusí budou přeneseny do následných osobních diskusí se stejnými osobami, za předpokladu, že k oběma diskusím dojde krátce po sobě.“ (, Although

následované po CMC byly vnímány jako příjemnější a nabízející větší množství rozdílných perspektiv než osobní diskuse, jimž CMC nepředcházela (Dietz-Uhler a Bishop-Clark 2001: 279). Badatelky tento jev připisují pozitivnímu efektu deindividuace, jehož vlivem je konverzace svobodnější, méně inhibovaná, dochází k větší výměně osobních informací, větší rovnosti diskutujících apod.

K podobným závěrům došel i tým McKenna a jejích spolupracovníků, kteří zkoumali interakce vysokoškolských studentů a zjistili, že pokud osoby komunikovaly na internetu, ale nikoliv osobně, bylo hodnocení druhého ovlivněno kvalitou interakce, zejména mírou dosažené intimity a blízkosti. Při setkáních tváří v tvář kvalita interakce roli v hodnocení osoby nehrála, což odpovídá poznatku, že při osobních interakcích je kladné hodnocení určeno povrchnějšími znaky, které zastíňují další důležité mezilidské faktory (McKenna, Green a Gleason 2002: 28). Mezi zmiňovanými povrchními znaky (*gating features*) může být např. fyzická atraktivita jedince. Lidé se tedy navzájem hodnotí kladněji, pokud tyto znaky nejsou zpočátku přítomny, a toto hodnocení přetrvává i při následných osobních setkáních (McKenna, Green a Gleason, 2002).

Na tomto místě bych ráda citovala slova Rabby a Walther o dosavadních teoriích komunikace přes počítač: „Ačkoliv jsou tyto teorie významné v rámci virtuálních vztahů, nezabývají se explicitně pohybem v různých modech“⁶⁷ (Rabby a Walther 2003: 158). Žádná z uvedených teorií se nezabývá systematicky přechody z online modu do offline modu, což je pro LDR vztahy, jak brzy uvidíme, velmi zásadním bodem ve vývoji vztahu.

První výzkumy CMC nebyly tomuto druhu komunikace nakloněny a považovaly je za nevhodný pro užití v mezilidských vztazích. Uživatelé byli varováni, že internet prohloubí jejich osamělost a deprese. Pozdější výzkumy paradoxně zjistily, že většina lidí navazuje díky online komunikaci cenné vztahy, které se rozvíjí rychle a stávají se nečekaně otevřenými až intimními. Walther toto klasifikoval jakožto hyperpersonální komunikaci a připisoval její specifické vlastnosti možnostem pečlivé sebeprezentace účastníků interakce, která vyzdvihovala jejich pozitivní stránky (až do té míry, že účastníci se navzájem vnímali idealizovaně) a tím pádem podněcovala otevřenost v rozhovorech. Joinson následně řešil ve svém bádání otázku, nakolik je Waltherova teorie podmíněna konkrétními okolnostmi interakce. McKenna a kol. na Waltherovy ideje navázali s konceptem True Self, podle nějž se někteří jedinci dokáží podstatně lépe a niterněji vyjádřit v online prostředí, kde jsou více sami

speculative, there is a good reason to believe that the benefits accrued in CMC discussions will carry over to subsequent face-to-face discussions with the same people, assuming that the two discussions are temporally close.“) (Dietz-Uhler a Bishop-Clark 2001: 271)

⁶⁷ “These theories, although powerful within the boundaries of virtual relationships, do not explicitly address such movements across modalities.“

sebou. I sociálně znevýhodnění jedinci se mohou na internetu seznamovat s přáteli, jež sdílejí jejich sociální identitu (na čemž je založen např. SIDE model) a stávat se členy virtuálních komunit. O tom, že CMC v lidech zdůrazňuje jejich pozitivnější aspekty svědčí i fakt, že proběhlý online rozhovor vylepšuje dojmy z následného offline setkání. Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že internet je poměrně vhodným prostředím k navazování i rozvíjení vztahů. Nemusí jít přitom pouze o přátelství, ale i o vztahy milostné, jak o tom píše v následující kapitole.

5. Vztahy v kyberprostoru

5.1 Navazování vztahů na internetu

V průběhu historie docházelo k proměnám norem pro navazování vztahu mezi partnery, o čemž píše např. Monica Whitty. V posledních desetiletích hraje svou významnou roli v těchto změnách i internet umožňující seznámení i osobám žijícím ve značné geografické vzdálenosti. Tato vlastnost internetu je v souladu s jeho funkcí jednoho z prostředků globalizace. Uvedeme si důvody, které mohou uživatele přivádět k tomu, že hledají partnery ve virtuálním světě, konkrétní prostředí, kde k seznámením dochází, i typologii osob využívajících internet k budování intimních vztahů. Dotkneme se i tématu stability těchto vztahů, jejich úskalí a rizik, a jejich dynamiky, která může a nemusí vrcholit přechodem do offline modu.

Whitty podává zajímavý historický nástin vývoje seznamování se s budoucími partnery. V ještě relativně nedávné historii byly vážné vztahy především záležitostí rozumovou a až v druhé řadě citovou, rozhodující byla finanční a sociální situace dotyčných a souhlas rodičů, mladí lidé opačného pohlaví se scházeli obvykle díky bohoslužbám v kostele. V polovině 19. století s rozkvětem romantismu přišla éra romantické lásky, svatebních obřadů s bílými šaty a vztahy založenými na vzájemné otevřenosti. Na přelomu 19. a 20. století se situace opět zpřísnila, nápadníci docházeli do domu ženiny rodiny a bylo jejich povinností představit se rodičům předtím, než si dovolili s dívkou mluvit. V průběhu 20. století se vztahy stávaly opět méně a méně formálními, zprvu ještě na vztah dohlížela komunita, posléze už jen skupina vrstevníků. Schůzky se začaly odehrávat venku, což vyžadovalo větší finanční nezávislost muže, který měl tím pádem větší možnost vztah kontrolovat a žena zastávala pasivnější úlohu. V 60. letech se rozvinula móda kohabitace beze sňatku a obecná větší volnost ve vztazích, což v průběhu 80. let zmírnila vlna nakažených virem HIV a monogamie se opět stala žádoucí. Dnes se, podobně jako v 19. století, opět seznamování částečně přesunulo do našich domovů, kde je připojení na internet. Zde již však neexistuje dohled rodiny a pár má mnohem větší soukromí než kdy dříve. Navzdory tomu dodneška existuje mezi mnoha lidmi potřeba sdílet vývoj vztahu s rodinnými příslušníky či přáteli (např. zájem o rady, jak se na internetu prezentovat, koho z kandidátů zvolit pro schůzku apod.) (Whitty, 2007).

Internet je jedním z nejvýraznějších a nejznámějších prostředků, jímž se šíří tzv. globalizace, tedy propojování jednotlivých území světa ve smyslu kulturním, politickém,

ekonomickém apod. Globalizace jako jev existuje již celá staletí, kdy probíhala prostřednictvím obchodu, imigrace či jednoduše výměny informací a myšlenek. V posledních několika dekádách však prudce vzrostla ekonomická provázanost světa a telekomunikační prostředky zvýšily stupeň a intenzitu propojení. Podle Helda (1998) vzrostlo od roku 1960 cestování do zahraničí o 700%. Mladí lidé vstupují později do manželství a rodičovství a věnují delší dobu studiím, což Arnett (2002) označuje jako *emerging adulthood*⁶⁸ (tj. „vyvíjející se dospělost“). Zároveň s tímto dochází ke změnám v přístupu k osobní identitě. Identita se stává méně závislou na předepsaných sociálních rolích a více na osobních volbách, na rozhodnutích každého, jaké hodnoty bude oceňovat a jaké cesty zvolí v lásce a práci (Arnett 2002: 781). Mladí lidé, kteří tvoří většinu uživatelů internetu, se tedy často dostávají do situace, kdy místo, aby se rozhlíželi po partnerovi ve svém okolí, jakmile dosáhnou věkové hranice potřebné k sňatku, volí možnost cestovat, poznávat svět blízký i vzdálenější, a tudíž přirozeně i seznamovat se s lidmi mimo jejich bezprostřední kulturní okruh.

Dopad internetu na kulturu vyjadřuje např. Deibert (2002): technologický pokrok, jako například internet, v historii často zásadně změnil svět a způsoby, jimiž se k sobě lidé vztahují. Fakt, že internet, na rozdíl od televize, spojuje lidi interaktivně s lidmi v jiných zemích a kulturách, z něj činí další mocnou sílu směřující ke globalizaci (Deibert in McKenna, Bargh a Fitzsimons 2003: 200). V souladu s podílem na globalizaci a poznávání světa mimo vlastní dvorek, je nejpravděpodobnějším efektem internetu na jedince rozšiřování jeho obzorů, sociálních i jiných (tamtéž, s. 211). K tomu můžeme dodat, že internet rozšiřuje významně okruh potenciálních partnerů.

Ještě v nedávné době blízké vztahy vyžadovaly fyzickou blízkost obou osob, internet však přinesl „globální přítomnost“ (*global presence*) všech, kteří jsou na tuto síť napojeni. Důležitost fyzické blízkosti pro rozvinutí vztahu je díky možnosti CMC minimalizována a je určena jinými faktory. Face-to-face vztah se odvíjí od prvotního setkání, založeného na prostorové blízkosti a fyzické přitažlivosti, ke zjištění podobností a vzájemnému svěřování. Význam fyzické přitažlivosti coby určujícího činitele vztahu je v případě CMR (*computer-mediated relationship*, tj. vztah zprostředkovaný počítačem) minimalizován díky schopnosti poznat druhého skrze intenzivní vzájemné svěřování a intimní sdílení osobních názorů (Merkle a Richardson 2000: 189).

⁶⁸ Jež trvá od pozdních 'nacti' zhruba do 25 a vyznačuje se na sebe zaměřeným objevováním možností v lásce, práci a světonázorech (Arnett 2002: 781).

Je zjevné, že globalizační efekty internetu, které k sobě přivádí jedince z různých koutů světa, mají podíl na rostoucím trendu tzv. *internetnických* partnerských vztahů⁶⁹ (o tomto trendu píše např. Gaines Jr. a Agnew, 2003). Zatímco v dobách minulých (před vynálezem internetu) byl průměrný člověk při hledání partnera do značné míry omezen teritoriálně pouze na lokality, v nichž se alespoň příležitostně *fyzicky* vyskytoval, moderní komunikační technologie umožnily hledat partnery doslova kdekoliv na světě (kde se můžeme vyskytovat *virtuálně*).⁷⁰ Samozřejmě i nadále existují omezení jazyková, kulturní apod., ale překleneme-li i tato omezení, je možno proces výběru partnera značně územně rozšířit.⁷¹ Ačkoliv si tato tematika zaslouží podstatně větší pozornost, než jí byla doposud věnována, je bohužel mimo rámec této práce.

Šmahel (2003) ve svém výzkumu dospívajících jmenuje důvody, proč mládež hledá intimní vztah na internetu.⁷²

- Je možné zde navázat nepřeborné množství vztahů (veliký počet lidí na seznámení, kteří jsou dostupní a otevření, snadno zde lze uplatnit kritérium společných zájmů...)
- Nezávislost na lokalitě (můžeme volit partnery i z cizí kultury, komunikovat v cizím jazyce...)
- Snadné navazování vztahů (je snazší navázat kontakt než v reálu, můžeme oslovit kohokoliv...)
- Příležitost pro sociálně handicapované (pro nesmělé, úzkostné, nepřítažlivé...)
- Zisk virtuálních sexuálních zkušeností (mohou to být pro dospívajícího první zkušenosti se sexem)

Šmahel též uvádí seznam Wallace (1999), jež popisuje *jak a proč* se lidé na internetu snadno zamilují, popř. proč si pomocí CMC vztah zpestřují.

- Pocit blízkosti (virtuální blízkost spočívající ve frekvenci setkávání)
- Míra sdílení společných postojů a názorů (tj. když s námi druhý souhlasí, což se může jevit vyšší, než je tomu v realitě...)
- Komplementarita („...někdo, kdo rád odpovídá, si bude dobře rozumět s někým, kdo se rád ptá“ aj.) (s.76)

⁶⁹ Vztah, v němž jeho členové patří, kromě svého genderu, do dvou skupin, jež jejich společnosti vnímají jako odlišné (Gaines Jr. a Agnew, 2003).

⁷⁰ Navzdory tomu, že tito lidé mnohdy žijí v odlehlých krajích světa, pokud jsou všichni shromážděni v tomto sdíleném virtuálním prostoru, mohou být snadno vnímáni a prožívání jako by žili v mnohem menší vzdálenosti (McKenna a Bargh 2000: 66).

⁷¹ Toto potvrzují i McKenna a Bargh. V reálném světě je fyzická vzdálenost hlavním určujícím činitelem toho, s kým se setkáme a s kým navážeme vztah, internet ovšem významně rozšiřuje rozsah a rozmanitost komunikačních partnerů (McKenna a Bargh, 2000: 60).

⁷² Ačkoliv jiná studie zmiňuje, že vysokoškolští studenti používají internet zejména k navázání přátelství a nikoliv milostného vztahu (Knox et al., 2001). Možná by bylo potřeba zjistit, jak toto zjištění koreluje s věkem respondentů.

- Spirála „ty máš rád mě, já mám ráda tebe, ty mě máš rád víc“ (reagujeme pozitivně na ty, kdo nás mají rádi...) (s. 76)
- Humor („dělat si ze sebe legraci“ je sociálně atraktivní...)
- Míra sebeodhalení (větší pocit bezpečí zde zvyšuje míru intimity...)
- Zvýšení romantiky reálného života⁷³ (pro dočasně odloučené páry může CMC znamenat zlepšení vztahu)
- Virtuální vášeň (realita se zde spojuje s fantazií, můžeme si vyzkoušet to, co by v realitě nešlo...)

Obliba, přitažlivost a přátelství na internetu musí tedy být založeny na jiných faktorech, jako jsou podobnost osob, sdílené hodnoty a zájmy, nebo poutavý konverzační styl (McKenna a Bargh 2000: 64). Nabízí se nám možnost, že tyto vztahy mají hlubší základy⁷⁴ než průměrné face-to-face vztahy. Vztahy vytvořené na hlubších základech mohou být pro člověka trvalejší a důležitější nežli ty vytvořené na základě povrchnějších fyzických vlastností, což je dalším důležitým předmětem pro budoucí výzkum (tamtéž).

Rovněž Joinson (2003) uvádí sociopsychologické příčiny atraktivity jedinců na internetu v souladu s Waltherovým konceptem hyperpersonalit: vzájemná podobnost (tj. sdílené zájmy a sociální identita), možnost strategické sebe prezentace, zvýšené reciprocitní svěřování se⁷⁵ a idealizace vedoucí k pozitivnímu hodnocení. Joinson rozděluje páry v online vztazích na tři typy. Prvním jsou tzv. *courters*, pro něž je příznačné, že se seznámí skrze internet a svůj vztah zde rozvinou pomocí chatu či e-mailu a posléze přejdou k telefonátům a osobním setkáním, čímž se postupně z veřejné sféry přesouvají do sféry soukromé. Druhým typem jsou tzv. *maintainers*, jež se seznámili v reálném světě, ale vinou odluky musí komunikovat rovněž skrze dopisy, telefonáty a internet. Popř. může jít o partnery, kteří internet využívají pouze jako doplňkový prostředek komunikace, ačkoliv spolu kohabitují nebo bydlí nedaleko. Třetím typem jsou tzv. *cyberflirts*, kteří nezamýšlejí setkat se se svým protějškem v realitě, mohou mít dokonce i offline partnera, a jejich zájmem je především tzv. *cybersex* (virtuální sex).⁷⁶

Velká část výzkumu online vztahů se týká těch, jež byly navázány na chatech (tématicky zaměřených online „místnostech“ se synchronní komunikací), popř. na diskusních

⁷³ O tomto se zmiňuje i Joinson - vzájemné city partnerů mohou být zvýšeny, pokud mají příležitost napsat své myšlenky a pocity, bez přítomnosti omezení, jež jsou vlastní komunikaci tváří v tvář (Joinson 2003: 142).

⁷⁴ „Myslím si, že v platonické lásce jste především přitahováni k něčí mysli. V kyberprostoru se po většinu času setkáváte jedině s myslí druhého člověka a ne jeho tělesnými vlastnostmi.“ („I guess that in a Platonic love you are attracted primarily to someone's MIND. In cyberspace, most of the time all you really experience is the other person's mind, and not their physical qualities.“) (Suler, 1996)

⁷⁵ Zvýšená míra svěřování vede k rychlejšímu vývoji vztahu než v reálném životě, reciprocita zvyšuje míru intimity a důvěry (tamtéž).

⁷⁶ Podle Divínové jde o označení používané pro sexuální zážitky získané prostřednictvím sítě, jichž může být celá škála (Divínová 2005: 93).

fórech (podobné chatům, ale s komunikací asynchronní). Macková a Málek (2000) vtipně, ale též trefně popisují specializované chaty coby obdobu dřívější klubové činnosti (např. klubu zahrádkářů), nyní provozované z pohodlí domova. Suler připomíná, že vztahy mohou být navázány i prostřednictvím osobních webových stránek, zejména autobiografického charakteru. Webová stránka začíná na úrovni vztahu jednoho k mnohým, tvůrce k jeho čtenářům, a postupem času kontakt mezi čtenářem a spisovatelem skrze soukromý e-mail tento vztah pozmění a přesune jej do osobnější roviny na úroveň vztahu mezi dvěma lidmi (Suler, 2000).

Jedním z frekventovaných témat souvisejících s online vztahy je větší možnost klamat a podvádět. Cornwell a Lundgren uvádí, že nejčastěji uživatelé modifikují svůj věk a zevnějšek, neboť tyto údaje lze nejsnáze zakrývat. Naopak lži týkající se zájmů, povolání, vzdělání apod. již není tak jednoduché udržovat, neboť se tyto údaje stávají tématy pro konverzaci, otázky a zkoumání dotyčného. Podotýkají rovněž, že tendence ke klamání může být dána především tím, že uživatelé nepovažují své vztahy za natolik vážné a závazné (Cornwell a Lundgren, 2001), zejména v počátku vztahu, kdy je kladen větší důraz na sebe prezentaci a vylepšení dojmu (Joinson, 2003).

Dvojice Cornwell a Lundgren ve svém výzkumu prokázala, že ačkoliv lidé udržující online vztahy vidí své protějšky výrazně méně často než lidé s offline vztahy, míra každodenního kontaktu (ať už v jakékoliv podobě) se u obou skupin liší relativně málo (55%, resp. 75%). Zjistili sice, že lidé s offline vztahy se cítili více zavázáni a brali vztah vážněji, ale míra spokojenosti se vztahem a pocit potenciálu pro emocionální růst byly překvapivě zhruba stejné u obou. Druhou uvedenou skutečností je možno vysvětlit: pokud například respondenti se vztahy v kyberprostoru pociťovali tyto vztahy jako poněkud omezené, mohli se díky tomu domnívat, že v budoucnu budou mít více prostoru pro rozvíjení vztahu než respondenti s offline vztahy (Cornwell a Lundgren 2001: 208).

Pro některé může být kyberprostor jediným místem, kde umí a chtějí vztahy navazovat, jak o tom píše Cornwell a Lundgren. Někteří uživatelé chatu v sobě mohou vypěstovat schopnost redukovat své emocionální vazby k druhým v reálném prostoru, zatímco si zachovávají schopnost rozvíjet a udržovat milostné vztahy v kyberprostoru (Cornwell a Lundgren 2001: 209). Podle Divínové se lidé rozdělují na ty, jimž čistě virtuální vztah nestačí a potřebují se setkat tváří v tvář, a na ty, kterým tato forma vztahu vyhovuje dlouhodobě (např. lidé nejistí v osobní rovině vztahů nebo lidé, kteří nechtějí narušit svou utvořenou

představu o tom druhém). Offline setkání samozřejmě může přinést zklamání⁷⁷, každopádně však dojde k nutnému zpracování přenosových reakcí, tedy k upravení obrazu, jež jsme si vytvořili na principu projekce. Sejdeme-li se se stejným člověkem potom opět na internetu, vnímáme jej již jinak než před osobním setkáním (Divínová, 2005).

I výměna fotografií mezi online partnery se může stát dilematem a mnohdy přinést ochlazení citů. Podle jiných však výměna fotografií má druhotný význam, neboť byl mezi osobami již vytvořen vztah a poznali se „zevnitř ven“ (*from the inside out*) (Stafford, 2005). Přechod do reálného života je samozřejmě ovlivněn mnoha faktory. Je pravděpodobné, že očekávání, míra rozporu mezi virtuálními a skutečnými charakteristikami, a síla svazku před FtF setkáním, hrají přinejmenším částečnou roli v úspěšném přechodu do „reálného života“ (Stafford 2005: 94).

Pohled Divínové na čistě online vztahy je skeptický: „Určité elementy online vztahů mohou dobře doplňovat to, co ve vztazích v reálu chybí, ale z dlouhodobého hlediska to není uspokojivá náhrada, hlavně pokud jde o nejintimnější vztahy“ (Divínová 2005: 58). Nicméně získané cenné poznatky z kyberprostoru lze přenést do vztahů v reálném prostoru. V praxi může dojít ke „dvojitému vztahu“, kdy online setkání a offline setkání tvoří dvě rozdílné roviny jednoho vztahu. Ideální případ nastane, když se obě tyto roviny vyrovnají, zejména co se týče míry otevřenosti ve vztahu (Divínová, 2005).

McKenna v souladu s konceptem *True Self* rozdělila účastníky svého výzkumu na čistě online (*pure on-line*), čistě offline (*pure off-line*) a neurčité (*tweeners*), podle toho v jakém prostředí se nalézalo jejich pravé já nejvíce, a zjistila, že čím více se lidé projevují niterně na internetu, tím spíše si zde utvoří silné vazby, popř. i vazby milostné.⁷⁸ Tyto vztahy též rozvíjeli rychleji než vztahy z reálného života, do něhož se zároveň však snažili tyto vztahy přenést⁷⁹ (ať už prostřednictvím dopisů, telefonátů či setkání). Během toto závěrečného procesu se vztah proměňuje: při osobní interakci dochází ke ztrátě výhody ve formě kontroly, již internet umožňuje, výměnou za fyzickou a psychologickou blízkost (McKenna, Green a Gleason 2002: 19). Suler k tomu dodává: “ A jakmile se to stane, vracet se do vztahu v kyberprostoru se může zdát přinejmenším trochu ploché a neúplné, navzdory účinkům

⁷⁷ Ačkoliv zde Divínová uvádí postřeh Duškové a Vaculíka (2002), že u více než poloviny pozorovaných se při osobním setkání představa o druhém nelišila od reality. Častěji bylo toto zaznamenáno u mužů než u žen.

⁷⁸ Zde opět připomínáme, že své pravé já na internetu lokalizují především lidé se sociální úzkostí. Logicky, jedinci, kteří jsou schopni nalézt spřízněné osoby v tradičním prostředí, kteří jsou schopni překlenout obvyklé počáteční překážky silou své osobnosti, atraktivitou, osobním kouzlem či vtipem, a kteří mají sociální dovednosti, jež jim umožňují dobře a efektivně komunikovat, mají nízkou potřebu vyjadřovat své „pravé já“ na internetu (McKenna, Green a Gleason 2002: 12).

⁷⁹ K tomuto Kling trefně podotýká: „Pro mě byla jedinou zvláštní věcí v těchto vztazích jejich chronologie. Je to poněkud surrealistické, znát intimní detaily něčího dětství dříve než jste si spolu alespoň vyšli na večeři.“ (“For me, the only odd thing about these relationships has been their chronology. It’s a little surreal to know intimate details about someone’s childhood before you’ve even been out to dinner together.”) (Kling 1996: 535).

online disinhibice⁸⁰ (Suler, 2004). Též přesun mezi jednotlivými médii lze asociovat s vybudovanou důvěrou, legitimitou a závazkem alespoň částečně díky symbolickým významům prisouzeným různým médiím (Joinson 2003: 136).

McKenna a její kolegové navštívili respondenty svého výzkumu po dvou letech, aby zjistili, kolik těchto online vztahů stále ještě existuje. Došli k výsledku, že 71% milostných a 75% jiných vztahů přetrvalo tuto časovou etapu, což byl výsledek vyšší než u vztahů, jež byly navázány tváří v tvář. 84% respondentů potvrdilo, že jejich online vztahy jsou stejně opravdové, důležité a blízké jako jejich offline vztahy. Mnoho respondentů též vykázalo nižší míru sociální úzkosti, depresí a osamělosti, a rovněž rozšíření své sociální sítě. V této souvislosti badatelé zmiňují zajímavé zjištění Gergen, Gergen a Bartona (1973), že lidé, kteří spolu komunikovali v zatemněné místnosti, kde na sebe neviděli, se navzájem hodnotili pozitivněji než lidé v místnosti s denním světlem. Podobný princip podle McKenna a kol. může fungovat i na internetu, kde také zpravidla existuje vizuální anonymita a první dojmy jsou založeny na poskytnutých informacích.

Uvedu zde rovněž závěrečné shrnutí výzkumu: ze všech těchto zjištění je patrné, že místo toho, aby se uživatelé k internetu utíkali coby ke způsobu úniku od reálného života a od utváření reálných vztahů, používají jej nejen jako prostředek k udržování vztahů s rodinou a přáteli, ale rovněž k formování blízkých a významných nových vztahů v relativně bezpečném prostředí (McKenna, Green a Gleason 2002:30).

Zajímavé je, jakým způsobem je ve virtuálním světě koncipována nevěra. Můžeme ji charakterizovat jako vytváření paralelních vysoce osobních online vztahů. Je možné, že pokud se rozhodneme svěřovat se v jeden čas více než jednomu partnerovi, a následně rozvineme další vysoce osobní vztah přes počítač, lze toto vnímat jako variantu nevěry a zrady ve vztahu (Merkle a Richardson 2000: 190). Online nevěra může nabourat i existující offline vztah a podle Joinsona je možné, že stojí částečně za zvýšeným počtem rozvodů. Milostné aféry mohou být v tomto prostředí díky anonymitě, bezpečí a pohodlnosti snadno udržovány (Joinson, 2003). Nevěra není v online prostředí nevěrou ve smyslu intimního fyzického kontaktu s jinou osobou, ale ve smyslu porušení intimity, kterou osoby sdílí ve svém virtuálním vztahu. Je zcela možné, že hyperpersonalita online vztahů může k nevěře doslova vybízet. Tato vlastnost komunikace přes internet může být velmi svádívá i pro osoby, které v současnosti žádné další přátele nebo nové partnery nehledají (McKenna, Bargh a Fitzsimons 2003: 210).

⁸⁰ “And once they've done that, returning to cyberspace-relating can feel at least a tiny bit flat and incomplete, despite the effects of the online disinhibition effect.”

Dle Merkle a Richardson (2000) mají online vztahy svá specifická úskalí, mezi něž přirozeně patří chybějící komponenta setkání tváří v tvář, ale rovněž údajné snadné nalezení alternativy (v podobě dalšího „online partnera“), nižší podpora rodiny a až přílišná jednoduchost některých kroků (např. možnost se kdykoliv odpojit, neodpovídat apod.). Tyto vztahy jsou též náročnější z hlediska jejich udržování, což může vyžadovat větší závazky⁸¹: vztahy přes počítač je možno charakterizovat vyššími osobními investicemi času a svěřování se, než jaké jsou typické pro vztahy face-to-face (Merkle a Richardson 2000: 189).

Viděli jsme, že internet jakožto globalizační činitel vedle fyzické vzdálenosti, dříve pro navazování vztahů určující, zavedl globální přítomnost, která není závislá na reálné vzdálenosti dvou komunikujících osob. Zároveň je v období globalizace u osob mladšího věku typické odkládání vstupu do závazných partnerských svazků, cestování do zahraničí a setkávání se s lidmi z jiných kultur, což podporuje zájem o kontakty mimo hranice vlastní kultury. Internetnické vztahy se stávají běžnějšími než tomu bylo dříve. Hyperpersonální aspekty CMC a snadnost a nezávaznost online seznamování mohou tuto činnost usnadňovat. Zatímco někteří používají internet pouze pro iniciaci vztahu, pro jiné je spíše prostředkem k jeho udržování a pro další je jediným prostorem, v němž celý vztah probíhá. Přejít do offline modu je nevýhodný z hlediska ztráty kontroly nad sebe prezentací, ale důležitý pro zvýšení intimity. Ačkoliv jsou online vztahy z jistého pohledu náročné, jejich stabilita není nižší než u FtF vztahů. Je však nutno přiznat, že klamavé chování a nevěra nejsou ve virtuálním prostředí ničím výjimečným, naopak je zde jejich realizace snazší než v reálném světě.

5.2 Internetové seznamky

Kromě chatu, diskusních fór a osobních webových stránek se významným místem pro navazování vztahů staly tzv. online seznamky. Vysvětlím zde, z jakých důvodů jsou seznamky stále populárnějšími, jaké obnášejí výhody i nevýhody, jakým způsobem fungují a kdo jich nejčastěji využívá.

Pokročilejší služby nabízí možnost detailních profilů pro své uživatele, v jejichž rámci dochází k velmi strategické sebe prezentaci. Navzdory možnosti upravit různé skutečnosti o sobě, podle Whitty (2007) 53% uživatelů oceňuje především pravdivé profily, kde o sobě

⁸¹ Podle investičního modelu od Rusbult (1980) o závazku platí, že závazek je výsledkem vnímaných alternativ k současným vztahům, investic do vztahů a spokojenosti se vztahy (Anderson a Emmers-Sommer 2006: 157).

uživatelé nelžou a ukazují se takoví, jací jsou v běžném životě, v protikladu k „nudným“ stereotypním profilům. Na rozdíl od výše zmíněných virtuálních prostředí nedochází k postupnému svěřování se druhým, ale maximum informací je podáno hned na začátku. Snahou je ukázat co nejvíce aspektů své osobnosti, její hloubku i šíři, aby popis přitahoval osoby z cílové skupiny. Vytváření profilu je též možno pojmut coby dynamický proces, kdy profil upravujeme v závislosti na obdržených reakcích či využíváme pomoci přátel i rodiny. Uživatel si může založit i několik odlišných profilů, jež mohou přitáhnout rozdílné osoby. Evidentní snahou je umět se „prodat“.

Whitty píše, že 65% jejich respondentů se se svým protějškem osobně setkává již týden po prvním online kontaktu. Snahy přesunout čerstvě navázaný vztah do offline roviny připisuje potřebě lidí zjistit zda „fyzická chemie“ (*physical chemistry*) funguje, neztrácet čas a při případném neúspěchu se poohlédnout po jiných profilech. Lidé mají tendenci profilům příliš nevěřit a snaží se poznat, kdo se skrývá za tímto profilem. Stále dokonalejší technické možnosti online seznamek mnohdy umožňují detailní vyhledávání nejen na základě demografických údajů, ale též dle osobnostních kritérií. Seznamky fungují na stále vědecktější bázi, ačkoliv můžeme namítnout, že spíše než komplementaritu partnerů zkoumají jejich podobnost (Whitty, 2007).

Výsledky výzkumu Brym a Lenton (2003) o online vztazích v Kanadě předkládají 4 hlavní příčiny vzestupu oblíbenosti těchto seznamek:

- zvýšení počtu svobodných osob v populaci (z důvodu odkladu manželství, vyšší rozvodovosti i úmrtí člena páru)
- snaha o efektivnější způsob seznamování než jsou náhodná setkání (neboť mají nedostatek času způsobený kariérním tlakem, jenž nutí osoby pracovat více hodin týdně a využívat méně dovolené)
- pracovní mobilita svobodných osob (požadována je stále větší flexibilita, stěhování se za prací i cestování v rámci zaměstnání, s čímž je spojené ztížené hledání partnera)
- ústup trendu seznamování se na pracovišti (ze strachu z obvinění ze sexuálního obtěžování)

První virtuální seznamovací služby se objevily okolo roku 1996, v roce 2000 už bylo na 7 největších světových online seznamkách zaregistrováno 12 milionů osob, a tyto služby se záhy proměnily ve výnosné podnikání, neboť mnoho z nich vyžaduje placené členství. Za uvedení stojí popis typického uživatele této služby, jak jej popisují Brym a Lenton: uživateli online seznamek jsou nejčastěji muži, svobodní, rozvedení, zaměstnaní a žijící ve městě. Často se také těší vyšším příjmům (Brym a Lenton, 2003). Výzkum těchto badatelů zcela vyvrátil mýtus uživatele online seznamek coby zoufalého jedince, který není schopen utvořit

sám žádnou sociální vazbu či účastnit se normální sociální interakce. Jejich respondenti naopak často byli členy spolků, církví, navštěvovali často svoji rodinu, účastnili se zájmových a společenských aktivit, většina se domnívala, že je ostatní považují za sebevědomé, a nevadilo by jim dokonce přednést na veřejnosti proslov (Brym a Lenton, 2003).

Přirozeně, ne všichni uživatelé online seznamek zde hledají dlouhodobý vztah nebo dokonce svého budoucího manžela či manželku, mnozí zde hledají pouze sexuálního partnera, osobu k chatování a flirtování, či dokonce sem chodí jen „pro zábavu“ či „ze zvědavosti“. Jako hlavní výhody tohoto způsobu seznamování vidí příležitost setkat se s lidmi, jež by dotyčný jinak nikdy nepotkal, soukromí a diskrétnost, a pohodlnost v porovnání s jinými způsoby seznamování. Mezi nevýhody naopak patří možná nepravdivá tvrzení či přímo skrývání důležitých faktů na straně jejich potenciálních partnerů. Mezi zajímavé poznatky z výzkumu patří, že délka trvání a intenzita „dvoření“ předcházejícího vztahu je vyšší u osob, které následně utvoří dlouhodobý vztah (Brym a Lenton, 2003).

Scharlott a Christ (1995) při výzkumu americké online seznamovací služby Matchmaker zjistili, že jednou z výhod tohoto typu seznamování je kontakt s relativně vysokým počtem potenciálních partnerů, aniž by bylo nutné účastnit se osobně mnoha schůzek. Uživatelé se mohou lépe poznat díky komunikaci po internetu a až poté se rozhodnout, zda dojde k offline setkání, což je dokladem pokročilejší selekce vhodných partnerů. Chybějící zrakové a sluchové vjemy spolu s obvykle asynchronní komunikací a anonymitou pomáhají osobám trpícím nesmělostí, nedostatkem sebevědomí či svázaným tradičními pohlavními rolemi. Online systém jako je Matchmaker může ženám nabídnout úroveň bezpečí, kterou by nepocit'ovaly v osobním prostředí jakým je bar, neboť zde mohou snadno ukončit komunikaci s jedincem, který se jeví jako potenciálně ohrožující (Scharlott a Christ 1995: 196). Ženy zde nejsou nutně stavěny do pasivní role či muži do role aktivní.⁸²

Bezpečí na internetu samozřejmě není a nemůže být absolutní, jak se to může z tohoto popisu jevit. Divínová (2005) upozorňuje na možnost pronásledování osob prostřednictvím internetu, tzv. *cyberstalking*. O „oběti“ je možno ve virtuálním světě získat mnoho informací a ačkoliv se pronásledování nemusí odehrávat ve fyzické rovině, zasílání nevyžádaných e-mailů či vzkazů na chatu může být dostatečně traumatizující. Toto verbální obtěžování je velmi usnadněno všeobecně nižšími zábranami na internetu než v reálném světě.

Leslie Oren, americká žurnalistka, ve své knize pro ženy *Randění po internetu* čtenářům zpřístupňuje specifický svět uživatelů online seznamek. Tento způsob seznamování považuje za příznačný pro moderní dobu: „Ve světě, kde jsou všichni na první pohled izolovaní ve

⁸² Pro některé ženy se evidentně tento pocit bezpečí stal příčinou ochoty převzít při iniciaci vztahu aktivnější roli než by tomu bylo například v baru pro nezadané (Scharlott a Christ 1995: 201).

svých autech a pracovních kójiích, chirurgicky připojení na osobní organizér, mobil a iPod, se s novými muži setkáte asi docela těžko, ne?“ (Oren 2008: 19). Prostředí online sezonek je doslova plné příležitostí: „Internetové randění je úspěšné, protože se rychle dostanete do prostředí plného nezadaných, dostupných lidí, kteří se chtějí s někým seznámit.“ (tamtéž, s. 29). Upozorňuje na nesmírný význam správně utvořeného profilu s atraktivním obrázkem⁸³ : „...profil pro randění po internetu je cosi jako vaše internetová vizitka, protože byste tu měla představit nejlepší možnou verzi svého pravého já...“ (tamtéž, s. 52). Hned druhý den aktivního členství lze údajně čekat deset, ale i sto či více e-mailů ve schránce.

Autorka této příručky nám umožňuje pochopit, do jaké míry se seznamování s potenciálními partnery stává jakousi „loterií“ či „hrou“, v níž však není co ztratit, naopak jde o „zábavnou“ formu jak najít trvalého nebo alespoň dočasného partnera. Výběr partnera již není zcela vážnou záležitostí, která by znamenala psychickou zátěž pro všechny zúčastněné, včetně rodin partnerů. Opakuje se pojetí online seznamky jako svobodného a nezávazného média, což má svá úskalí: „Internetové randění ukrývá jednu zradu – musíte pochopit, že v sázce není naprosto nic, ani pro jednoho z vás. Jednáte s naprosto cizím člověkem, není to kamarád, ani kamarád kamaráda, takže se nikdo nekrotí z ohledů na společné známé“ (tamtéž, s. 133), ale i své výhody: „Jakmile jste poslala vyhlédnutému muži e-mail, zapomeňte na to. Když se vám ozve, bezva, když ne, nic se neděje“ (tamtéž, s. 168). Samozřejmě i přes pokročilejší metody selekce ani online seznamka nedokáže nahradit chybějící vjemy a může díky tomu vést k rozčarováním.⁸⁴

Z výše uvedených popisů se nám mohou online seznamky jevit jako jakási virtuální tržiště, kde se nezadané osoby snaží přilákat vhodné protějšky za pomoci strategicky sestavených profilů či je vyhledat s využitím technicky pokročilých vyhledávačů. Sezonek nevyužívají pouze osoby sociálně či jinak handicapované, ale i osoby, které jsou svým okolím hodnoceny jako „úspěšné“ v mnoha ohledech. Prostředí sezonek je charakteristické svou nezávazností, bezpečím a hravostí, i když se může objevit i nebezpečí, např. ve formě *cyberstalking*. Je na uživateli, zda si zvolí využít vlastností hyperpersonální interakce po delší dobu nebo zda využijí seznamky pouze jako místa k seznámení a co nejdříve se pokusí vztah přenést do offline roviny, kde je možné jej rychle vyhodnotit. Přitažlivost flirtování po internetu, jež k sezonekám neodmyslitelně patří, rozebírám v následující subkapitole.

⁸³ Navzdory tomuto doporučení existuje velké množství online sezonek, kde obrázky nejsou vyžadovány či umožněny a existuje tedy i vizuální anonymita.

⁸⁴ Oren toto zklamání vysvětluje jinou „osobní energií“: „Věřím, že je to nejčastější příčina, proč se nepoznáváte, a také ta, která vzbuzuje nejvíce zklamání. Partner se obrázkem podobá naprosto ve všem, jenomže jeho osobní ‘energie’ nebo ‘postoj’ z něj dělají tak nějak jiného člověka.“ (Oren 2008: 196)

5.3 Cyberflirting, milostné dopisy a dvorská láska

Jak záhy uvidíme, flirtování po internetu se flirtování ve fyzické realitě v mnoha aspektech podobá a dokonce je v něm ve své transformované podobě přítomno i tělo. Zachovány zůstávají též rozdíly mezi pohlavími pokud jde o konkrétní techniky flirtování. Odlišnost spočívá především v tom, že kyberprostor umožňuje experimentování s identitami, což hraje svou roli i při interakci s potenciálním partnerem, který si o svém protějšku vždy vytváří myšlenkovou představu. Představím i zajímavý koncept online flirtu jako moderní formy dvorské lásky, a online komunikace s partnerem jako moderní formy milostného dopisu.

M. T. Whitty je badatelkou, jež se specializuje na fenomén „cyberflirting“, tedy flirtování ve virtuálním prostředí. Ve svém výzkumu zjistila, že v tomto prostředí je role fyzické atraktivity přirozeně minimalizována, nicméně lze nalézt online ekvivalenty nonverbálních projevů, které obvykle flirtování v běžném světě provází. V realitě se setkáváme s gesty kinetickými (např. úsměv, olizování rtů...), okulesickými (např. pohyby očí), olfaktickými (např. vůně parfému, charakteristická mluva...), proxemickými (tj. vzdálenost osob) a haptickými (např. doteky). V kyberprostoru je tělo *reprezentováno* skrze text nebo pečlivě vybrané fotografie, používány jsou emotikony, akronymy či svádivé nicky. Textová komunikace může být nástrojem svádění: na internetu je možno flirtovat pomocí popisu toho, jak naše tělo vypadá, jak se cítí a jak voní (Whitty 2004: 116). Pokud protějšek své tělo přímo nepopisuje pomocí textu, vytvoří si druhá strana tak či tak určitý obraz druhého ve své mysli.

Již dřívější výzkumy prokázaly, že strategie svádění se liší dle pohlaví – McCormick a Jones (1989) doložili, že ženy byly často iniciátorkami flirtu a také se jej aktivněji účastnily, zatímco muži, podle Trost a Alberts (1998) se spíše soustředí na signalizaci svého statusu a dominance (např. vychloubáním, drahým oblečením, vytahováním peněz apod.). Toto genderově definované chování se odráží i v cyberflirtu (např. muži více tíhnou v konverzaci k upravování svého příjmu, vzdělání a profese), ženy se spíše snaží zprostředkovat druhému své tělo.

Whitty odmítá koncepci, podle níž tělo v kyberprostoru není přítomno, místo o „odtělesněné komunikaci“ mluví o rekonstrukci těla. V tomto prostoru je možno si se svým tělem „pohrávat“. Osoby v online prostředí mohou obývat jakékoliv tělo si přejí, ať je to mladistvé tělo, atraktivní tělo nebo dokonce tělo opačného pohlaví (Whitty 2003: 349).

Virtuální svět je dle ní světem magického realismu, kde lze vytvářet tělo a osobní identitu, je místem, kde dochází k rozostření hranic mezi realitou a fantazií (Whitty 2003: 353). Prostředí internetu popisuje jako potenciální hřiště⁸⁵, v němž se odehrává hra, v tomto případě flirtování. Podle Whitty se internet jeví jako bezpečnější prostředí, v němž si lze „hrát“ a experimentovat s flirtováním a různými aspekty sebe sama. Je tomu tak navzdory tomu, že si nelze ověřit pravdivost předkládaných informací. Odmítnutí v tomto prostředí je snesitelnější díky tomu, že se lze kdykoliv odpojit a ukončit rozhovor. Samozřejmě, v průběhu času se náš obraz toho druhého zpřesňuje a může být zcela vyvrácen. Iluze těla, jež byla zkonstruována skrze text, je dekonstruována v okamžiku, kdy máme více informací o „skutečném“ těle (Whitty a Carr 2003: 882).

Whitty nám nabízí zajímavé srovnání online vztahů se vztahy v období dvorské lásky. Tato instituce byla typická pro aristokracii v době od 12. století a jejím důležitým aspektem byla specifická komunikace. Dvorští milenci zjevně trávili značnou část času společnou konverzací, zpravidla o povaze lásky. Nemohli svou vášeň fyzicky vyjádřit a pokud byla tato láska zveřejněna, málokdy vytrvala (Capellanus in Whitty 2007: 35). Paralely nacházíme i v některých moderních online vztazích, které jsou založeny spíše na cyberflirtu – i zde dochází snadno k idealizaci, osoby jsou často „beznadějně vzdáleny“, vztah zůstává online a není konzumován.

Příslušníci vyšších vzdělaných vrstev psali svým milencům či milenkám milostné dopisy psané symbolickým jazykem, popřípadě si je nechávali zhotovovat profesionály. Milostné dopisy jako projev specifické mezilidské komunikace ostatně v pozměněné podobě přežily dodneška. V dobách minulých sloužily zejména k udržení kontaktu mezi odloučenými milenci či manžely v dobách války. Je možné vznést myšlenku, že dnešní textová komunikace v prostředí internetu je jistou renesancí milostného dopisu.

Viděli jsme, že tělo může být „oživeno“ i v „chladném“ médiu, jakým je internet. Může být rovněž ve virtuálním světě pozměněno, spolu s celou naší identitou, což má přirozeně vliv na to, jak nás potenciální partner vnímá. Toto se může jevit jako hra ve světě magického realismu kybeprstoru. Obraz druhého je konstruován na základě námi předložených informací a je platný do té doby, než dojde k přenosu interakce do fyzické reality. Rozvíjení poměru na internetu se v jistých ohledech podobá rozvíjení vztahu v dvorské lásce středověku. Důraz na textovou komunikaci ve vztahu pak může připomínat období rozkvětu milostného dopisu.

⁸⁵ Koncepce potenciálního prostoru je dle psychoanalytika Winnicotta prostorem mezi vnitřním a vnějším světem (Whitty, 2003).

5.4 Podmínky nutné pro funkčnost online vztahů

V této subkapitole zmíníme, jaké podmínky jsou nutné pro existenci a rozvoj vztahů navázaných v kyberprostoru. Není překvapením, že zvýšená pozornost musí být věnována komunikaci, která se v tomto případě odehrává zejména ve své zprostředkované podobě CMC.

Baker (2000) se zabývala otázkou, proč některé páry, které se seznámí v kyberprostoru, spolu zůstanou a jiné nikoliv. Došla k závěrům, že fyzický vzhled je i pro tyto páry relativně důležitý, což platí i pro společně sdílené hodnoty. Sdílíme-li brzy a do hloubky důležité oblasti našich hodnot a životních stylů a rozpoznáme-li naše konflikty, mohou se urovnat drobné problémy, s nimiž se setkáme později v životě (Baker 2000: 242). Rovněž uspějí jen ti, kteří se nebojí riskovat, jsou schopni závazků a mají dostatek prostředků. Řešení praktických záležitostí jako jsou finanční prostředky, ve spojení s vůlí obětovat současné pohodlí a stávající vazby, může lidem rovněž pomoci přemostit velké geografické vzdálenosti (tamtéž).

Ve studii o dva roky později Baker určila čtyři hlavní strukturální a situační faktory online vztahů:

- místo seznámení (např. zda bylo založeno na společných zájmech...)
- překážky (např. vzdálenost, povolání, jiné vztahy...)
- čas (např. délka kontaktu, rychlost vzestupu intimity)
- řešení konfliktů (např. schopnost metakomunikace)

Čím specifičtější byl virtuální prostor, kde se osoby seznámily, tím více v něm bylo zabudováno společných oblastí. Baker se dokonce domnívá, že ti, kdo hledají přátele se společnými zájmy, naleznou svůj protějšek spíše než ti, kteří hledají na internetu primárně partnera. Důležité bylo počáteční utvrzení se ve vzájemné kompatibilitě. Bez rozptýlení ve formě fyzického vzhledu, jenž může reprezentovat povrchní typ přitažlivosti, mohla dvojice nenuceně konverzovat o tom, co mají rádi a nemají rádi, o osobních vlastnostech a životních stylech, aby zajistili kompatibilitu a porozumění (Baker 2002: 369). Baker překvapivě zjistila, že formou psaného textu si lidé sdělí až čtyřikrát více informací než při rozhovoru tváří v tvář či přes webkameru. Páry, které spolu komunikovaly delší dobu před tím, než se rozhodly se setkat, např. několik měsíců, utvořily pevnější svazky než páry s opačným přístupem. Vyplatilo se jim poznat se co nejvíce skrze CMC. Při online setkání je vzhled tím více

nedůležitý, čím důležitější jsou sdílené myšlenky a emoce. Trvalejší vztahy mohou být výsledkem zaměření na netělesné faktory (tamtéž, s. 374).

Nevyplatilo se jim naopak vztah uspěchat. Páry, jež vystupňovaly intimitu skrze cybersex, zejména před osobním setkáním, svůj vztah ukončily častěji než páry, které tento typ intimity odložily do té doby, než nastane setkání tváří v tvář (tamtéž, s. 370). Zcela zásadní podmínkou úspěchu online vztahů je umět se domluvit na tom, kdo koho kde navštíví a následně kdo se kam přestěhuje. Baker vytvořila na základě výše zmíněných čtyř faktorů čtyři základní strategické body pro internetové vztahy:

- Překrývání specifických zálib reprezentované typem místa, kde se poprvé setkali online, signalizuje dlouhodobou kompatibilitu.
- Překážky jako jsou vzdálenost, zaměstnání, finance a ostatní vztahy, jsou projednány tak, aby byly tyto vazby z minulosti umenšeny a alespoň jeden z partnerů se přestěhoval.
- Trávení dlouhého období vzájemným poznáváním se po internetu před osobním setkáním a odkládání sexuálního rozměru vztahu podporují jeho trvanlivost.
- Naučíme-li se reagovat na komunikační styl toho druhého, i když konflikt vyvstane v online prostředí, zvýšíme online a posléze i offline spokojenost a spolupráci.

O podobnou avšak více teoretizující studii se zasloužili Anderson a Emmers-Sommer (2006), kteří využili zejména Waltherova hyperpersonálního modelu. V roce 1996 Parks a Floyd o CMC tvrdili, že pravděpodobnost zpožděných reakcí a nedostatek sociálních a vizuálních podnětů může vést k vyšší celkové nejistotě, neboť není možno redukovat nejistotu ohledně partnerova chování (Parks a Floyd in Anderson a Emmers-Sommer 2006: 158). Výzkumy však nedávno dokázaly, že při mezilidské komunikaci přes internet je vysoká úroveň důvěry nejen možná, ale je tímto prostředkem dokonce podpořena. Anderson a Emmers-Sommer se s tímto rysem setkali i během svého výzkumu a připisují jej právě efektu hyperpersonálního modelu. Hyperpersonální interakce umožňuje vylepšené online interakce, které mohou následně podporovat kladnou reputaci v očích partnera (tamtéž, s. 166).

Úměrně ke zvyšování důvěry během interakcí dochází i ke zvyšování intimity, přičemž obě tyto charakteristiky jsou klíčové pro spokojenost v partnerském vztahu.⁸⁶ Vzhledem k tomu, že online vztahy jsou zcela závislé na komunikaci, je spokojenost s komunikací premisou pro spokojenost se vztahem – pokud ustane komunikace, ustane i vztah. Množství komunikace bylo dokonce pro posuzování vztahu více určující než samotná délka vztahu.

⁸⁶ Výzkum ukázal, že tyto zmíněné vztahové proměnné – podobnost, závaznost, intimita, důvěra, atributivní jistota a spokojenost s komunikací – ovlivňují výsledky vztahů a často určují spokojenost ve vztahu (Anderson a Emmers-Sommer 2006: 159). Atributivní jistota je partnerem pocíťována, pokud získané informace o partnerovi dostávají k vysvětlení partnerova současného chování a k odhadnutí jeho budoucího chování.

Jak již víme, hyperpersonální interakce mohou vést k idealizaci. Partneri se totiž zabývali pouze informacemi, které potvrzovaly jejich očekávané dojmy (informace, které byly pečlivě upraveny jejich protějšky) a vzhledem k podnětům, kterých se jim v CMC nedostávalo, neměli přístup k informacím, jež by odporovaly těmto idealizovaným dojmům (tamtéž). Zmínění badatelé nabízejí zajímavý závěr o internetových vztazích: uvážíme-li, že online partneři si nemohou společně „vyjít“, být ve fyzickém kontaktu nebo zažít jiné skutečnosti související s fyzickou přítomností, jež jsou svázány s milostným vztahem tváří v tvář, dá se říct, že online komunikace *je* oním vztahem (tamtéž). Tato myšlenka zásadním způsobem převrací dosavadní antropologické pojetí partnerského vztahu.

Fungování online vztahu je podmíněno celou řadou faktorů: partneři musí sdílet podobné životní hodnoty a orientace (čehož je snáze dosaženo, pokud se seznámí v online prostoru se specifickým zaměřením), musí se naučit řešit konflikty i formou CMC, musí překonat překážky ve fyzickém světě, které brání realizaci jejich vztahu v offline rovině, zároveň je vhodné, pokud neuspěchají online fázi vztahu a nepokouší se brzy o přílišnou intimitu. Hyperpersonální vlastnosti CMC rozvoji vztahu na internetu napomáhají tím, že podporují vysokou důvěru a intimitu ve smyslu svěřování se sobě navzájem. Online vztahy jsou na počítači naprosto závislé, neboť ke všem vztahovým událostem (do doby, než se partneři definitivně přesunou do offline modu) dochází právě ve virtuální realitě. Platí, že mezi komunikací a vztah můžeme položit rovnítko.

6. Vztahy na dálku

6.1 LDR v minulosti

Ačkoliv se „vztah na dálku“ může zdát být jevem ryze moderním, není tomu tak. Dokonce tyto vztahy existují již od nepaměti. Ukažme si, jaké důvody k nim vedly v minulosti.

Jak uvádí Holmes (2004), v minulosti byly hlavními důvody těchto vztahů válka, námořnictví a rybářství, od 14. století ve zvýšené míře též expanze obchodu, jež s sebou přinesla větší nutnost cestovat mezi jednotlivými komunitami. Ještě více důvodů k odloučení párů přinesla však industrializace, kvůli migraci dělníků do měst, odchodu do kolonií a rovněž emigraci Evropanů do zámoří. V počátečních fázích odcházeli muži od rodin, zatímco později se stalo zvykem cestovat i s ženami a dětmi. V polovině 20. století vznikl model nepřítomného pracujícího manžela, když se někteří muži stali např. řidiči kamionů. Ženy všech těchto mužů byly nuceny stát se soběstačnými ve svých domácnostech.

Podobně píše o historii LDR také Gross (1980), jež spojuje odloučení manželů se situacemi (válka, imigrace, uvěznění, sezónní práce apod.) a specifickými typy zaměstnání (politici, obchodní zástupci, profesionální sportovci, herci, stavební dělníci, námořní obchodníci apod.). Zároveň poukazuje na to, že strůjcem odloučení byl vždy muž a rovněž zpravidla nedocházelo ke vzniku dvou samostatných domácností, neboť muž se vracel opět do své stabilní domácnosti.

Jak je patrné, páry se musely vyrovnat s nucenou odlukou a minimálně dočasným odděleným životem už hluboko v minulosti, nalézt paralelu k LDR není ničím nesnadným. Vidíme zde, že partnerské vztahy bez společného soužití nejsou výhradně novodobou záležitostí. Mimo zcela výjimečné případy nebyly LDR iniciovány ženami a jinými důvody než ekonomickými či vojenskými.

Došlo v nich však k výrazné kvalitativní změně, zapříčiněné příchodem moderních komunikačních technologií, které fungování těchto vztahů nejen *usnadnily* lepšími možnostmi vzájemné komunikace, ale zároveň svými specifickými vlastnostmi umožnily subjektivní *přiblížení se* vzdálenému partnerovi, ba dokonce dovolily partnerům vztah na dálku kontinuálně *udržovat*. V dalších částech práce si rozebereme podobu vztahu, který úzce souvisí s LAT i naposledy zmíněnými online vztahy.

6.2 Výzkum LDR

Naprostá většina studií o partnerských vztazích se zabývá tzv. GCR (*geographically close relationships*, geograficky blízké vztahy), v nichž se mohou partneři vídat tváří v tvář po většinu času. LDR stále představují nový kontext vztahu, který si zasluhuje odbornou pozornost i kvůli svému rostoucímu počtu, přestože již v roce 1995 označili Wood a Duck tento typ vztahů za *understudied*, tj. nedostatečně studované. Větší zájem než vědci o ně již dlouho projevuje populární kultura. Existující výzkum se vyznačuje nízkým teoretickým vedením, nedostatečným zaměřením na mechanismy údržby vztahů, omezeným rozsahem vztahových forem, chybějícími kulturními návaznostmi⁸⁷ a myriádou nezpochybnovaných a netestovaných předpokladů (Stafford 2005: 104).

V následujících odstavcích poukáži na to, že LDR zpochybňují mnohé zažitě předpoklady, které přijala za své i odborná obec. Zejména vyvrací představu, že partnerské vztahy se mohou odehrávat pouze v případě, že jsou partneři po většinu času fyzicky nablízku a komunikují spolu co nejvíce tváří v tvář.

Teoretické přístupy, jež jsou obvykle aplikovány na komunikaci ve vztazích nejsou adekvátní pro aplikaci v LDR. Podle Stafford vyžaduje toto téma interdisciplinární přístup badatelů. Komunikace mezi LDR partnery je studována zřídka a pokud ano, obvykle jde pouze o množství (zejména FtF) kontaktu. V protikladu k tomuto zaměření výzkumu zjištění naznačují, že ani četnost ani FtF rozměr komunikace nejsou základními stavebními kameny údržby vztahu nebo jeho stability (Stafford 2005: 107). LDR můžeme považovat za jakousi přirozenou „laboratoř“, v níž můžeme testovat různé teorie o vztazích či komunikaci (Stafford, 2005).

Již v úvodu této práce jsme si zmínili obtíže spojené s definováním toho, co LDR je a co není. Víme, že se tyto vztahy liší od vztahů s geografickou blízkostí, podle Rohlřing (1995) zde partneři musí čelit např. vyšší finanční zátěži, vysokým očekáváním při trávení společného času, vyhraněnějším emocím, problémům s hodnocením úrovně a stavu svého vztahu apod. Ze své povahy jsou LDR samozřejmě více závislémi na zprostředkované komunikaci (Aylor, 2003).

LDR představují problematický fenomén i pro odbornou obec, neboť významně mění či posouvají dosavadní kulturní přesvědčení o povaze komunikace, fyzické blízkosti a blízkých vztahů, zejména jde o tyto čtyři pevně zakotvené předpoklady (Stafford 2005: 8-9):

⁸⁷ To, do jaké míry LDR narušují místní kulturní očekávání, se výrazně liší.

- Častá komunikace je pro blízké vazby nutná.
- Geografická blízkost je pro blízké vztahy nutná.
- Členové rodiny, páry, a rodiče s malými dětmi by měli sdílet jednu domácnost.
- Společně sdílený význam je pro blízké vztahy nutný.

Z laického pohledu se jeví, že aby vztahy prospívaly, četný FtF kontakt by měl zahrnovat jak významné konverzace, tak běžný každodenní hovor (*casual talk; small talk*). Tento každodenní hovor s partnerem je obecně vnímán jako indikátor zdravého vývoje vztahu. Vangelisti (2002) došel dokonce k závěru, že množství času, které spolu partneři každý den stráví, je univerzálním příznakem spokojenosti se vztahem (Vangelisti in Stafford, 2005). Jádrem současných kulturních koncepcí o blízkých vztazích je tedy četnost FtF interakcí. Později si ukážeme, jak se LDR s tímto problémem utkávají.

V souvislosti s tímto panuje názor, že čím blíže sobě navzájem partneři žijí, tím více příležitostí pro osobní interakce mají. Za silné vazby se považují ty, v nichž partneři žijí ve vzájemné blízkosti a tím je snadno umožněn častý přístup k společnému trávení času, podpoře, radě a emocionální pomoci (Stafford 2005: 11). Dostupnost je považována za jeden ze základů pro vztah. V kapitole o LAT jsme prokázali, že společná domácnost není nezbytná ani pro fungování rodiny, ani pro manželství. Stafford upozorňuje, že již od starověku část partnerů a rodinných příslušníků nesdílela téže obydlí po dobu významných časových úseků.

Konečně ani sdílené významy nejsou podle Stafford vždy jen ku prospěchu, ve svém díle se zmiňuje o kladných účincích tzv. *positively distorted perceptions* (tj. pozitivně zkreslené dojmy; Stafford, 2005). Jistá míra idealizace je pravděpodobně pro existenci vztahu nutná. Možná nejdůležitější hypotézou, kterou Stafford opakuje, je ta, že pocity náklonnosti a vztah s partnerem nezaniknou jednoduše proto, že v daný okamžik nedochází k interakci (Stafford 2005: 6). Vztah přirozeně pokračuje i tehdy, nejsou-li partneři fyzicky přítomni na témže místě.

Výzkum LDR je zaměřen především na pocíťovanou spokojenost a závaznost vztahu. Paradoxně, navzdory svým specifickým úskalím a požadavkům, dosahují tyto vztahy stejných nebo vyšších kvalit⁸⁸ v porovnání s GCR (Aylor, 2003). Odborné zkoumání LDR je nutno rozšířit zejména o studium toho, jak konkrétně tyto vztahy fungují navzdory vzdálenosti, jakým způsobem spolu partneři komunikují a jak nahrazují chybějící fyzický kontakt.

⁸⁸ Guldner a Swensen (1995) nenašli žádný kvalitativní rozdíl mezi GCR a LDR, Stafford a Reske (1990) zaznamenali vyšší spokojenost (doslova „větší zamilovanost“). Zároveň však, Holt a Stone (1988) popisují negativní dopady odloučení. Rindfuss a Stephen (1990) zjistili, že jsou tyto páry po 3 letech od výzkumu častěji rozvedené, ovšem musíme brát v potaz, že zkoumali páry odloučené kvůli vojenské službě (Aylor, 2003).

Přijmeme-li fakt, že vztah páru nemusí být přerušen ani obdobím dlouhé odluky, nabízí se nám celá řada otázek, které čekají na uchopení.

6.3 Charakteristika LDR

V této subkapitole se pokusím vysvětlit, jaké jsou příčiny současného vzestupu LDR a také osvětlím důraz na kompatibilitu a emocionalitu jakožto primárních činitelů v LDR vztazích. Dotkneme se témat studentských vztahů na dálku i obecné LDR typologie. Poukáží na obtíže, s nimiž se účastníci LDR střetávají, i na subjektivní výhody, které v těchto vztazích vnímají, a které jim mohou chybět v případě přesunu do offline modu.

V internetové encyklopedii Wikipedia (Long-distance relationship, 2010) je podána zajímavá hypotéza o současném „boomu“ vztahů na dálku. Předtím než došlo k oblibě seznamování se po internetu, nebyly vztahy na dálku příliš časté, neboť mezi hlavní formy komunikace partnerů patřily telefonní hovory nebo dopisy. Nicméně s vynálezem internetu došlo k explozi popularity vztahů na dálku, díky tomu, jak moderní technologie usnadnila jejich udržování. Podobný názor je uveden i v článku na serveru www.waiit.com (Long distance relationships (LDR) statistics, 2010), jenž se zabývá LDR zejména z hlediska populárního, ale uveřejňuje i výsledky vědeckých výzkumů. Vztahy na dálku jsou údajně na vzestupu díky stále rostoucímu a vylepšujícímu se technologickému spektru, jež nám umožňuje různorodě komunikovat s celým světem. Technologický pokrok znamená, že můžeme snadno komunikovat s lidmi, které milujeme, a rozvíjet lepší, zdravější vztahy navzdory fyzickému odloučení – pomáhá překlenout vzdálenost jako nikdy předtím.

Mimo Spojené státy americké neexistují žádné statistiky o LDR, avšak podobné údaje jako v USA lze odhadovat i pro západní Evropu, J.A.R., Austrálii a Nový Zéland, tedy ekonomicky nejvyspělejší části světa, kde je nejvyšší množství uživatelů internetu. Podle výše uvedeného článku na Waiit.com lze též v posledních desetiletích vysledovat nátlak na školství i pracovní trh ohledně vyžadování pracovníků, kteří jsou ochotní kvůli práci přesídlit. Spolu s touto společenskou změnou, dochází i k proměnám mezilidských vztahů.

Jak již bylo naznačeno, trend LDR pozměnil tradiční dynamiku vztahů a znamená výzvu pro dosavadní konvence o tom, co je nutné k udržení vztahu s druhým člověkem. Klíčem k úspěšnému vztahu možná není fyzická blízkost, ale skutečná kompatibilita partnerů. Je důležité poznamenat, že četnost rozchodů není u LDR vyšší než u vztahů, v nichž k sobě

mají partneri blízko, což naznačuje, že naše potřeby v partnerských vztazích jsou spíše emocionální a psychologické nežli fyzické.

Mnoho pramenů se zmiňuje o faktu, že LDR jsou příznačné zejména pro vysokoškolské studenty – Aylor (2003) uvádí, že 25% - 40% studentů VŠ (a až polovina studentů v prvním ročníku VŠ) má nebo mělo vztah na dálku, podle Stafford, Daly a Reske (1987) se jedná o zhruba třetinu studentů, Guldner a Swensen (1995) zjistili dokonce, že ačkoliv „pouze“ 25% mělo v době výzkumu vztah typu LDR, celých 70% studentů zažilo ve svém životě alespoň jeden takovýto vztah. Podle serveru Waiit.com (Long distance relationships - College and university, 2010) se často jedná o „lásky ze střední školy“ udržované během pozdějšího studia, vznikají ale přirozeně i svazky nové. Zhruba 1 z 5 LDR přežije dobu celého vysokoškolského studia, což se ale příliš neliší od GCR vztahů. Jak poznamenává Stafford, LDR u studentů se také dočkaly největší odborné pozornosti, což ovšem může zkreslovat naše současné poznatky o LDR vztazích (Stafford, 2005).

LDR jsou většinou vnímány jako stresující a depresivní pro ty, kteří je prožívají. Tento názor můžeme vysledovat již u Wendel (1975) a později u Westefeld a Liddell (1982). Zmíněná dvojice zkoumala LDR u studentů, kteří si stěžovali na finanční těžkosti v souvislosti s telefonováním a cestováním⁸⁹, na nejasnost při popisování stavu partnerství svým blízkým⁹⁰, na nutnost volit nejlepší možné využití času, když jsou oba fyzicky pospolu⁹¹, na boj s vyhrocenými emocemi ve vztahu (zažívání intenzivnějšího štěstí i úzkosti než v případě GCR) a na úvahy, zda má smysl ve svém vztahu pokračovat. Ve výsledcích výzkumu tedy často figurovala úzkost a emocionální stres. Westefeld a Liddell dokonce pro studenty uspořádali workshopy, kde mohli studenti sdílet své rady. Tato doporučení byla pak sepsána. Workshopy umožnily studentům spojit se s ostatními v podobné situaci a získat od nich podporu. Je důležité uvést, že výzkum Westefeld a Liddell byl založen výhradně na výzkumu osob, které samy vyhledaly odbornou pomoc (Stafford, 2005) a rovněž byl uskutečněn v době, kdy online komunikace nebyla příliš dostupná.

Jiné studie si kromě negativních aspektů LDR všimají i pozitivních. Někteří jedinci odluku oceňují, neboť se mohou soustředit na školu či kariéru, a když jsou opět spolu, mohou se věnovat vztahu. LDR jim nabízí svobodu a autonomii, byť zároveň jim jejich partneri

⁸⁹ Pro osoby studující vysokou školu či žijící z omezeného příjmu, může cena častých telefonátů a cest znemožnit účastnit se těchto aktivit tak často, jak by si LDR partneri přáli (Westefeld a Liddell in Rohlfsing 1995: 178).

⁹⁰ Ačkoliv lidé v LDR vztazích považovaly tyto vztahy za intimní a blízké, mnozí tvrdili, že to lidé v jejich blízkém okolí ne vždy uznávali a povrhovali ve chvílích, kdy jejich partneri nebyli v dané chvíli přítomni (Westefeld a Liddell in Rohlfsing 1995: 178).

⁹¹ Osoby v LDR vztahu mají často vyšší očekávání o kvalitě času stráveného se svými partnery než osoby ve vztazích geograficky blízkých (Gross in Rohlfsing 1995: 179). Ke zklamání může dojít, když tato očekávání nejsou naplněna.

chybí a přejí si s nimi moct trávit více času. Snaží se zajistit, aby jejich společně strávený čas měl vysokou kvalitu a vyhýbají se při tom neshodám. V období odloučení je oba těší vidina dalšího setkání (Stafford, 2005).

Webová stránka Waiit.com (Which are the benefits of being in a LDR, 2010) mezi kladnými jevy v LDR uvádí možnost žít společenským životem⁹² (např. více času na své zájmy, nemuset se rozhodovat mezi partnerem a přáteli apod.), vylepšení partnerského vztahu (např. intenzivnější emocionální spojení, jeden si druhého více váží, více spolu sdílejí apod.), možnost soustředit se na zaměstnání (zejména pro osoby zaneprázdňené prací), „zkoušku“ citů (např. se vyzkouší tolerance a hranice ve vztahu, lidé se naučí lépe komunikovat a být více šetrní k druhým apod.) a fakt, že se člověk „nikdy nenudí“⁹³ (např. vnesení vášně a překvapení do vztahu, každý den jako odpočet do dalšího setkání aj.). Na Wikipedii (Long-distance relationship, 2010) se setkáme s dalšími benefity – partneři v LDR mají příležitost posílit vzájemnou důvěru, vylepšit svůj intimní život zvýšenou vzájemnou touhou, díky zprostředkované komunikaci se mohou dozvědět více o osobnosti, hodnotách, myšlenkách a přáních svého protějšku.

Na www.waiit.com (Which are the challenges of a LDR, 2010) jsou popsány i specifické obtíže, s nimiž se osoby v LDR setkávají. Patří mezi ně ztížená komunikace – partneři jsou nuceni o svých problémech více diskutovat, aby se jejich vztah mohl dále rozvíjet, nemohou si dovolit „nechat si věci pro sebe“⁹⁴, při neshodách se musí více pokoušet o kompromis. Jedinec se musí umět vyrovnat s pocity samoty a mnohdy se mu nedostává podpory jeho okolí, jeho rodina a přátelé mohou vztah komentovat negativně.⁹⁵ Vztah může být rovněž zničen žárlivostí, neboť LDR kladou zvýšené nároky na důvěru, osobní sílu a porozumění druhému. Článek na Wikipedii (Long-distance relationship, 2010) jmenuje další možné nesnáze – partneři mohou obtížně plánovat svá online setkání vinou odlišných časových pásem; v obdobích odloučení vyvstává větší nutnost vnímat vztah jako závazek, aby byli partneři ochotni čekat na další setkání; partneři se mohou se vzdáleností vyrovnávat různě v závislosti na svých předchozích zkušenostech, např. v rodině původu či s předchozími partnery.

⁹² „Můžete využít luxusu času 'pro sebe' kdykoliv chcete.“ („You can take the advantage of the luxury to have more 'me time' whenever you want.“)

⁹³ „Netrávíte spolu dost času na to, abyste si lezli na nervy, a pokaždé, když se setkáte, přijde vám to vzácné a nové.“ („You don't spend enough time together to get on each other's nerves and every time you meet it feels special and new.“)

⁹⁴ „Máte-li obtíže s vyjadřováním pocitů a udržováním upřímné komunikace se svým partnerem, možná nejste na tuto výzvu připraveni.“ („If you have difficulty expressing your feelings and maintaining an honest communication with your partner, maybe you are not ready for such a challenge.“)

⁹⁵ „Zejména, začal-li váš LDR jako online vztah, připravte se na mnohá pozdvižená obočí.“ („Especially if your LDR started like an internet relationship, get ready for a lot of raised eye-brows.“)

LDR je možno dělit podle různých hledisek, nejčastěji jsou rozdělovány podle důvodu svého odloučení. Server Waiit.com (What are the different types of Long distance relationships, 2010) dělí LDR právě takto na vztahy v nichž dojde k náhlému přesídlení partnera (např. kvůli škole, novému zaměstnání, vojenskému nasazení aj.; tento vztah bývá považován za náročnou zkoušku partnerů), LDR vzniklé nečekaným seznámením (např. během setkání při studiu v zahraničí, na dovolené či služební cestě aj.) a LDR vzniklé z online vztahů (tyto vztahy jsou údajně zvláště náročné na oboustrannou upřímnost a neměly by zůstat pouze v online rovině). Jiné výsledky výzkumu se dostávají u párů, jež znají přesně, jak dlouhé bude jejich odloučení a jiné u těch, které toto nedokáží odhadnout (Aylor, 2003).

Typickým znakem LDR je jejich plánovaná dočasnost, jak zdůrazňuje Rohlřing. Zdá se, že očekávání opětovného bydlení ve vzájemné blízkosti v budoucnosti není nutné pro přežití přátelství na dálku, ale může být klíčové pro udržování partnerského vztahu na dálku (Rohlřing 1995: 177). Partneri mohou někdy svolit k odloučení pouze díky tomu, že očekávají, že jejich odluka bude dočasná.

Poznali jsme, že rozšíření internetového připojení umožnilo lidem překonat vzdálenosti ve vztazích rychleji, levněji, pohodlněji a intenzivněji než kterákoliv jiná předchozí komunikační technologie. Ačkoliv fyzickou blízkost dosud neumíme a nejspíše nikdy nebudeme umět nahradit ve všech jejích aspektech, její nepostradatelnost v partnerských vztazích byla vyvrácena. Partnerské vztahy, takřka úplně zbavené svého původního významu utváření ekonomických a sociálních svazků mezi rodinami, se staly především zdroji emocionálního uspokojení (což je samozřejmě teze platná v západní kultuře a nikoliv univerzálně). Ačkoliv fyzická blízkost je ve většině případů dosud preferovaná, ustupuje ve významu kompatibilitě partnerů, která je důležitějším faktorem pro pokračování vztahu. Ačkoliv mnozí vnímají LDR jako nepříjemnou a stresující fázi vztahu, pro jiné může být jeho cennou zkouškou, příležitostí k jeho vylepšení i šancí věnovat se individuálnímu růstu. LDR může koneckonců být i způsobem, jak si prodloužit období osobní „svobody“, která je kohabitací do jisté míry omezena, minimálně v očích některých subjektů. Jmenované výhody korelují i se zjištěním, že velkou část LDR účastníků tvoří studenti, kteří si často nemohou dosud ani dovolit kohabítovat s partnerem. Rozhodně je možno tvrdit, že LDR vykazuje širokou škálu pozitiv i negativ, které nabývají rozdílného významu v závislosti na charakteristikách účastníků vztahu.

6.4 Podmínky nutné pro funkčnost LDR

V této subkapitole čtenáře seznámím s různými definicemi udržování vztahu a především pak s tím, co je nutné pro fungování LDR. Zmíním nakolik je pro ně určující kontakt tváří v tvář, jakým způsobem partneri zachovávají v LDR intimitu a jak využívají možností CMC.

Jedním z nejdůležitějších a nejvíce zkoumaných témat v souvislosti s LDR je udržování vztahu (*relational maintenance*). Podle Duck (1988) jsou procesy a strategie udržování vztahů základem výzkumu vztahů. Ačkoliv jsou procesy a strategie navazování a ukončování vztahů důležité, lidé tráví více času udržováním vztahů než jejich navazováním či ukončováním (Duck in Dindia 2003: 2). Existují čtyři základní definice toho, co to znamená „udržovat vztah“. Podle první definice to znamená udržet existenci vztahu (*to keep a relationship in existence*). Podle druhé definice je třeba udržet vztah ve specifickém stavu (*to keep a relationship in a specified state or condition*), např. blízký osobní vztah chceme ponechat blízkým a osobním. Je přitom samozřejmé, že vztah nemůže být statický a neměnný. Podle třetí definice je třeba udržet vztah v uspokojivém vztahu (*to keep a relationship in a satisfactory condition*) a podle čtvrté udržet jej v chodu (*to keep a relationship in repair*). Jak si můžeme povšimnout, definice se liší podle toho, zda kladou důraz na pokračování vztahu jako takového či na pokračování určitých charakteristik vztahu. Můžeme říct, že schopnost udržet vztah na určité úrovni či zachovat spokojenost se vztahem předurčuje kontinuitu vztahu. Badatelé se zejména pokouší ve svých pracích definovat *co* konkrétně je nutné ve vztahu udržovat, k tomu, aby vztah nadále pokračoval (Dindia, 2003).

Laura Stafford popisuje udržování vztahů jakožto proces i stav a tvrdí, že činnosti v rámci údržby vztahu mají za účel podporovat podobu vztahu, jež vykonavatele údržby uspokojuje (Stafford a Canary in Stafford 2005: 8). Úspěšné vztahy na dálku jsou ty, jež zůstávají neporušené po neurčitý časový úsek, jsou charakterizovány kladnými vztahovými jevy jako je spokojenost, a u osob účastnících se vztahu nejsou přítomny stres či deprese (Stafford 2005: 29). Jak již víme, Westefeld a Liddell našli u svých studentských respondentů stres i deprese, nemáme však žádné údaje o tom, nakolik jsou tyto jevy u LDR účastníků typické.

Jak Stephen (1986), tak Stafford a Reske (1990) došli k závěru, že LDR jsou stabilnější v čase nežli vztahy geograficky blízké, ačkoliv Stafford k tomu dodává, že schválení milostných vztahů jedince okruhem jeho přátel bylo opakovaně určeno jako podstatné pro stabilitu těchto vztahů (Stafford 2005: 32). LDR však porušují vžitě normy o fyzické

blízkosti, proto často nejsou přáteli a rodinou uznávány. Výzkumem byla též zjištěna souvislost mezi úspěšností vztahů a četností interakce tváří v tvář. Nicméně Stafford a Reske (1990) prokázali, že dopisy byly silněji asociovány s pocity celkové spokojenosti i spokojenosti s komunikací, pocity lásky, a idealizací vztahu než byl osobní či telefonický kontakt. Dainton a Aylor v roce 2002 zjistili, že čas společně strávený telefonováním či používáním internetu byl kladně asociován s úspěšností vztahu, tj. vyšší spokojeností, závazností, důvěrou a nižší žárlivostí.

Navzdory těmto překvapivým zjištěním nelze popřít, že jisté množství FtF kontaktu je pro LDR nutné. Čekání mezi jednotlivými setkáními by nemělo být příliš dlouhé, aneb slovy Stafford: příliš dlouho znamená o něco déle, než jsou partneři zvyklí se nevidět⁹⁶ (Stafford 2005: 33). Podobně Aylor a Dainton (2002) zjistili, že páry bez pravidelného osobního kontaktu prožívají silnější pocity žárlivosti než LDR páry s pravidelnými setkáními, jež se naopak vyznačují vyšší spokojeností, pocity závazku a důvěrou (Aylor, 2003). Dle Sulera proti negativním pocitům významně pomáhá možnost poslat sdělení skrze CMC. Snadná a nepřetržitá příležitost poslat druhému zprávu může vytvořit utěšující pocit, že spojení s druhým je „tam vždy“ či dokonce, že druhý je „vždy přítomen“. Pocity odloučení tak mohou být zmírněny (Suler, 2000).

Skupina badatelů v čele s Van Hornem (1997) zkoumala jak se LDR a GCR liší v tzv. procesech intimity (*intimacy processes*), tedy klíčových složkách intimních vztahů, jichž určili celkem devět:

- Intimní svěřování
- Popisné svěřování (tj. méně intimní obsah svěřování)
- Přijímání náklonnosti
- Zvýšení vlastní hodnoty (tj. pocit, že jsme druhým oceňováni)
- Spolehlivost svazku
- Společné sdílení volného času
- Přijímání pomoci
- Pocit porozumění
- Péče o druhého

Předpokládali, že fyzická vzdálenost některé tyto procesy omezí⁹⁷, zatímco jiné se stanou základem pro udržování milostného vztahu. Členové LDR se vyznačovali významně

⁹⁶ „Too long is perceived as just slightly longer than the partners usually go without seeing each other.“

⁹⁷ Omezení zapříčiněná vzdáleností se mohou odrážet na nižší úrovni některých určitých složek intimity (Van Horn et al. 1997: 27).

nižší mírou popisného svěřování⁹⁸, spolehlivosti svazku a společného sdílení volného času než členové GCR. Van Horn a kol. zaznamenali u LDR vztahů nižší spokojenost, ačkoliv jejich stabilita se nijak nelišila od GCR a většina procesů intimity byla shodná u obou typů vztahů. Neschopnost těchto proměnných předpovědět ukončení vztahu naznačuje, že existuje zásadní mezilidská variabilita ve významu připisovaném určitým procesům intimity (Van Horn et al. 1997: 32).

Podobnými tématy se zabývali Laurenceau a kol. (1998), kteří na základě modelu Reis a Patrick (1998) a Reis a Shaver (1988) popisují intimitu jako výsledek transakčního mezilidského procesu, v němž jsou klíčovými složkami svěřování a reakce partnera, a jež se vyvíjí skrze dynamický proces, v němž jedinec svěřuje osobní informace, myšlenky a pocity partnerovi; získává od partnera reakci; a interpretuje tuto reakci jakožto porozumění, uznání a péči (Laurenceau et al. 1998: 1238). Svěřování definují jako verbální komunikaci relevantních informací, myšlenek a pocitů s druhým. Podobně jako Van Horn a kol. je dělí na faktické svěřování (osobních faktů a informací) a emocionální svěřování (citů, názorů a soudů). Navíc je zde podstatná i vnímaná reakce partnera (*perceived partner's responsiveness*), neboť prožitek intimity v interakci je vázán na pocit porozumění, přijetí a péče ze strany partnera. Podle těchto výzkumníků je pro rozvoj intimity interakcí důležitější emocionální svěřování než faktické, neboť tím dochází k odhalení niterných aspektů já.

Studenti, jež zkoumali Westefeld a Liddell, dali dohromady devět strategií, které jim umožňovaly úspěšně udržovat LDR vztah (Westefeld a Liddell in Rohlřing, 1995):

- Uvědomit si, že LDR jsou dnes již rozšířeným fenoménem
- Rozvíjet další a nové podpůrné sítě v době odloučení
- Vymýšlet kreativní způsoby komunikace (např. dárky, audio a video nahrávky apod.)
- Připravit se na odluku diskusí o pravidlech vztahu (týkajících se např. telefonování, psaní, návštěv, setkávání se s přáteli apod.)
- Využít moudře času při shledání (např. věnovat se citovým a jiným potřebám, ale též zábavě apod.)
- Udržovat vzájemnou upřímnost
- Zachovávat otevřenou komunikaci
- Rozvíjet a udržovat důvěru
- Soustředit se na pozitivní aspekty dlouhodobého odloučení

⁹⁸ Nižší hodnota u popisného svěřování odpovídá zjištění Stephen (1986), že jedním ze způsobů jak se LDR páry přizpůsobují sníženým příležitostem ke kontaktu je soustředění se na intimní svěřování, a méně času tráví hovorem o každodenních událostech (Van Horn et al, 1997).

Nutno však dodat, že nikdy neproběhl výzkum, který by potvrdil účinnost těchto navržených strategií. Holt a Stone (1998) zdůrazňují význam četných návštěv a vizualizace (daydreaming), Wilmot a Carbaugh (1986) doporučují využít času k rozvíjení osobnosti, nezávislosti, k zabývání se náboženstvím, ale i k rozvíjení schopnosti odhalovat své nitro (Aylor, 2003).

Zatímco dřívější studie zdůrazňovaly význam používání telefonu, pohledů či přání, dopisů, audiokazet a videokazet, pozdější studie již tato média nahrazují počítačem. Badatelé Dodds, Frost, Knudson, Smith a Thompson (1995) zkoumali 30 osob, které používaly ke komunikaci ve svých LDR internet, dvě třetiny z těchto osob se poznaly online a třetina offline. Následné hodnocení CMC i vztahu se odvíjelo od toho, v jakém prostředí se dvojice seznámila. Pouze ti, kteří se potkali nejdříve virtuálně, považovali online vztah za stejně hodnotný jako vztah ve fyzické realitě, hodnotili naopak jako přínosné člověka poznat před reálným setkáním a věřili tomu, že se lze zamilovat do někoho, koho osobně nikdy neviděli. Zdá se, že potenciál hyperpersonální přitažlivosti je tedy platný pouze pro vztahy, které jsou striktně online, popř. v tomto prostředí vznikly.

Většina osob údajně CMC používá nikoliv k navazování vztahů, ale jako náhražku rozhovorů tváří v tvář, neboť CMC pomáhá vztah udržovat v existenci. Důležitými prvky v komunikaci jsou zřetel na minulý osobní kontakt i očekávání kontaktu budoucího. Gunn a Gunn (2000) objevili, že dvojice, které ve svém LDR používají online komunikaci, zaznamenávají větší pocity lásky, blízkosti a menší nejistotu. Není ovšem jasné, zda je toto zjištěno založeno pouze na faktu, že CMC faktor podporuje četnost komunikace či zda do hry vstupuje hyperpersonální činitel, který podporuje otevřenost a intimitu (Rabby a Walther, 2003).

V roce 1993 zkonstruovali Canary, Stafford, Hause a Wallace kategorie sdělení mezi partnery, jež sloužily k údržbě vztahu: pozitivita (*positivity*), otevřenost (*openness*), ujištění (*assurances*), sdílené úkoly (*shared tasks*), sociální sítě (*social networks*), společné aktivity (*joint activities*), pohledy/dopisy/volání (*cards/letters/calls*), vyhýbání se (*avoidance*), asocialita (*antisocial*), humor a různé (*miscellaneous*), Rabby (1997) přidal navíc kategorii vyprávění (*narratives*), tedy sdílení denních příhod. Nejvíce sdělení spadalo do kategorie vyprávění a otevřenosti, naopak málo se objevily kategorie různé, vyhýbání se, asocialita či negativní humor.

Suler navrhuje myšlenku, že hovor skrze text je sofistikovanou vyjadřovací uměleckou formou. Lidé se velmi liší ve své schopnosti se vyjádřit textem: ačkoliv je možno se tomu naučit, někteří lidé jsou v tom dobří od přírody (Suler, 2000). Liší se i jejich schopnost textu

správně porozumět. Někteří lidé jsou citlivější na rozpoznání významu a nálady vyjádřených „mezi řádky“ textové komunikace. Existuje speciální typ mezilidské empatie, která se nalézá výhradně v textových vztazích (tamtéž).

Na www.wikihow.com (How to make a long distance relationship work, 2010) je uveden souhrn doporučení, jak správně udržovat LDR:

- Ptát se důležité otázky (např. ohledně parametrů a pojetí vztahu, určení budoucích cílů vztahu...)
- Dělat věci společně navzdory vzdálenosti (např. dívat se společně na televizi či film...)
- Komunikovat spolu každý den, aby byla zachována citová vazba (např. i formou milostných dopisů či dárků)
- Užívat si výhod⁹⁹ (např. času na přátele a rodinu, žádné každodenní hádky, více času na přemýšlení o komunikaci s partnerem...)
- Odolat pokušení druhého kontrolovat (nutná je naprostá důvěra a upřímnost, např. i v případě, pokud si jeden z partnerů nalezne nového partnera)
- Mluvit o společné budoucnosti (tj. dokázat, že vztah někam směřuje)
- Nezapomenout, že časem dojde ke změně k lepšímu
- Navštěvovat se často (partneři by pokud možno měli zavést pravidla setkání)
- Vyhýbat se žárlivosti (např. žádný z partnerů by si neměl odpírat společenský život)¹⁰⁰
- Zůstat optimističtí (např. nesoustředit se na záporné stránky, ale využít čas pro rozvoj kariéry či zájmů, vnímat dočasný stav jako příležitost ke zlepšení komunikace...)
- Darovat si navzájem osobní předměty (např. něco, co předtím vlastnil partner)¹⁰¹
- Udržovat rovnováhu v důvěře, porozumění, odhodlání apod.
- Vytvořit si vlastní pravidla vztahu (např. určit si společné cíle ve vztahu)

Dále je partnerům doporučeno, aby byli dostatečně flexibilní, neboť v LDR může nastat problém, pokud je jeden z partnerů vytížen a je obtížné věnovat se komunikaci. Je přínosné mít stanovený termín v budoucnosti, kdy vztah přestane být vztahem na dálku, ať už je tento termín jakkoliv vzdálený. Je možné posílat spontánní elektronické pohlednice, vymyslet kreativní způsob odpočítání dní do setkání, vizuální kontakt umožňují webkamery.

Ve článku je vyzdvížena jedinečná příležitost k osobnímu růstu: „Vezměte v úvahu, že vzdálenost mezi vámi dává oběma příležitost osobního růstu. Některé dvojice se rozcházejí, aby ‘našli sami sebe’, ale ve vztahu na dálku máte oba dost prostoru na vlastní věci a přitom jste

⁹⁹ Co je hlavní, velká vzdálenost vám dává příležitost pěstovat svou individualitu – něco, co se může ztratit ve víru věcí, když spolu dvojice tráví veškerý volný čas.

¹⁰⁰ “Oba byste si měli zachovat společenské aktivity a být šťastní sami se sebou.” (“You should both maintain your social activities and be happy with yourselves.”)

¹⁰¹ Podle Sigmana (1991) je kontinuita vztahu narušena při odloučení. Tyto mezery v čase a prostoru je možno překlenout pomocí tzv. *continuity units*, což jsou „prostředky k překonání omezení společné přítomnosti“ („devices to transcend the limitations of co-presence“) (Sigman in Stafford 2005: 111).

stále ve spojení.¹⁰² Důležité je udržet si pocit vzájemné provázanosti: „Nebojte se mluvit i o ‘nudných’ každodenních záležitostech. Uchovat si pocit provázanosti s životem partnera, tedy stav, jenž odborníci nazývají ‘propojení’, může být složité a spíše podvědomé.“¹⁰³

Výhodou LDR vztahů je možnost ukládat textovou komunikaci. Ukládání textových dialogů může lidem pomoci redukovat zpětně omyly, z nichž některé mohly vzniknout kvůli zkresleným dojmům o druhé osobě, je možné zachovat velkou část vztahu s online protějškem, možná dokonce i celý vztah, pokud osoby komunikovaly psaným textem. Mohou si dle libosti prohlížet, co řekli, opatřovat důležité okamžiky ve vztahu a znovu posoudit nedorozumění a konflikty (Suler, 2004).

Lydon, Pierce a O’Regan (1997) zavedli rozlišení mezi „morálním závazkem“ (*moral commitment*) a „nadšeným závazkem“ (*enthusiastic commitment*). Lidé jsou v souladu s jejich teorií nadšení ze vztahů, jež neobnášejí příliš mnoho stresu, a jejich nadšení kolísá v případě, že se jim nabízí další, velmi lákavé alternativy. Jedinci, kteří v době výzkumu stáli před rozhodnutím proměnit svůj vztah v LDR a tudíž v nich tato přeměna vztahu vyvolala přemýšlivé rozpoložení (*“deliberative mindset induced by a relationship transition”*), se vyznačovali spíš přijetím *morálního závazku*. Síla tohoto závazku pak vyplývala z celkového postoje jedince ke svému vztahu. Lydon a kol. předpokládají, že ohrožení vztahu bude zúčastněnou osobu motivovat ke krokům, jež ještě více podpoří jeho či její závazek a zamezí ohrožením. V období náročné proměny vztahu (s 50% šancí rozchodu) může tedy závazek posílit, pokud vnímáme vztah jako čím dál více svázaný s našimi hodnotami a identitou, tedy nesoucí význam. Navíc, zhodnocení nákladů LDR jakožto investic spíše než jako ztrát může též posílit pocit závazku (Lydon et al 1997: 111).

Spokojenost ve vztahu bývá často jedním z partnerů zaměňována se závazkem, což může podnítit jeho očekávání, jež pak nejsou naplněna, protože druhý partner selže ve svém přizpůsobení se situaci, ochotě k oběti a poskytnutí podpory. Jindy bývá tento závazek zaměňován s morálním břemenem. Zatímco morální závazek vyvolává stav s pozitivní motivací, která jedince pobízí k činnostem, jež vztah udržují, morální břímě je spíše znakem demotivace a vyprázdněnosti vztahu, který pravděpodobně bude časem ukončen.

V této subkapitole jsme si opět ukázali, že FtF kontakt může v partnerských vztazích hrát menší roli, než tradiční přístupy předpokládaly. Ačkoliv přítomnost FtF kontaktu je pro

¹⁰² „Consider the fact that living far apart gives you both a chance to grow as individuals. Some couples break up to ‘find themselves’, but in a long distance relationship you both have enough space to do your own things and still have a connection.“

¹⁰³ „Don't be afraid to talk about the ‘boring’ parts of your day. The trickier, almost subconscious part is maintaining the feeling of being intermingled in your partner's life, a state the experts often refer to as ‘interrelatedness’.“

přežití vztahu nutná, spíše než jeho frekvence a délka je důležitá pravidelnost. Pro udržování LDR existuje velké množství strategií, mezi nimiž ovšem primát drží potřeba zachovat vysokou úroveň CMC. Ta umožňuje zprostředkování intimacy, zejména emocionálního svěřování, i běžný denní hovor důležitý pro kontinuitu vztahu. Partner je skrze CMC vždy „přítomen“ i při objektivní nepřítomnosti. Existují samozřejmě individuální rozdíly v tom, nakolik jedincům CMC vyhovuje a nakolik je pro ně tento prostředek pro sebevyjádření a interakci vhodný. Konečně, ani LDR není typ vztahu, který by byl přijatelný pro všechny osoby bez rozdílu, zvláště připomeneme-li si, že k jeho přijetí je nutný morální závazek.

6.5 Idealizace v LDR

V poslední subkapitole této práce bych chtěla upozornit na problém, jenž se týká řady LDR vztahů, a tím je idealizace partnera i vztahu samotného. Zatímco při kohabitaci či alespoň GCR mají partneři mnoho příležitostí trávit spolu volný čas a poznávat se na základě běžných denních situací, LDR partneři jsou závislí především na omezeném styku v online prostředí. Jak si dále ukážeme, tato idealizace má kladný vliv na stabilitu LDR vztahů před jejich přeměnou v GCR vztah, ale často záporný vliv na vztah v době po této přeměně. Idealizace tedy přímo souvisí se zachováním, popř. zaniknutím vztahu. Zároveň je však potřeba zdůraznit, že idealizace se může výrazně lišit v závislosti na tom, jaký komunikační kanál v rámci CMC použijeme, což pravděpodobně souvisí s hyperpersonálním efektem. V závěru zmíním, že pomocí CMC lze nastolit i FtF situaci, tedy situaci simulující FtF kontakt. Zamyslím se též nad tím, do jaké míry lze LDR a GCR striktně oddělit, aniž by došlo k hrubému zjednodušení problematiky.

Stafford a Reske (1990) obohatili výzkum LDR o zcela nový rozměr, když zjistili, že k čím více osobním interakcím v poměru k jiným modům dochází, tím *nižší* je spokojenost se vztahem, s komunikací a tím pravděpodobnější je zánik vztahu. Podle Stephen (1986) mají LDR páry mnohem omezenější okruh témat k hovoru, zejména se jedná o témata související s láskou a intimitou. Díky tomu údajně přikládají hovoru jakožto způsobu udržování vztahu menší význam a realitu svého vztahu zakládají jen na tom hovoru, který mezi nimi proběhl. V LDR *implicitně* existuje omezená komunikace, která napomáhá vytváření idealizovaných představ.¹⁰⁴ Nedostatečná komunikace dvojici totiž zabraňuje ve zjištění nežádoucích

¹⁰⁴ O tomto Schulman (1974) píše, že když je komunikace blokována, idealizované vjemy jsou „přednastavenými odpověďmi“, které plynou z romantického postoje (Schulman in Stafford a Reske 1990: 274).

vlastností partnerů, kteří při osobním kontaktu prezentují druhému především vysoce pozitivní obrazy sebe sama.¹⁰⁵ K tomu dochází proto, že při trávení vzácných společných chvil dvojice potlačuje negativní interakce, a ve chvílích odloučení se soustředí na plánování společných okamžiků, uvažuje o příjemných vzpomínkách na svůj vztah a sní o svých protějšcích (Stafford, 2005).

Nezapomeňme, že tato idealizace může být zapříčiněna i hyperpersonálním aspektem jejich komunikace, která se často odehrává v podobě CMC. Internetová komunikace umožňuje díky své relativně anonymní povaze svěřování a podporuje idealizaci druhého při nedostatku informací o opaku (McKenna, Bargh a Fitzsimons 2002: 45). Samozřejmě, zmínili jsme polemiky o tom, za jakých podmínek hyperpersonální teorie platí a za jakých nikoliv. Je stále nutné prokázat, zda je anonymita pro tuto teorii nezbytná. Je možné, že hyperpersonalita je v CMC přítomna, i pokud se lidé navzájem dobře znají.

Osoby s LDR typem vztahu více než osoby s GCR vztahem věří tomu, že jejich vztah vydrží či že za nějaký čas dojde ke sňatku. Jak jsme uvedli výše, osoby v LDR cítí také větší morální závazek ve vztahu pokračovat, což přispívá k celkové stabilitě vztahu. Krátce řečeno, zdá se, že omezená komunikace posiluje pozitivní iluze a pozitivní iluze prokazatelně posilují stabilitu vztahu v období před sňatkem (Murray a Holmes in Stafford 2005: 34). Ve výzkumu Stafford a Reske (1990) mezi vysokoškolskými studenty, v jehož rámci byly prováděny kontrolní výzkumy po 6 měsících a po roce od prvního termínu, bylo zjištěno, že LDR páry jsou v čase stabilnější než GCR páry. Dvojice, jež se v době před manželstvím vyhýbají konfliktům, jsou nicméně údajně v ohrožení. Stabilita manželství se totiž neodvíjí pouze od času, který spolu pár před sňatkem společně strávil, ale spíše od interakcí, k nimž v tomto období došlo. Stafford dvojicím radí, aby se pokusili navzájem důkladně poznat skrze častý běžný hovor a nevyhýbali se potenciálními oblastmi neshod, jež musí být za nějaký čas vyřešeny (Stafford 2005: 101).

Minimální odborný zájem je věnován tomu, co se stane, když se LDR změní v GCR. Většina lidí se obává, že odluka znamená ukončení vztahu, málokdy se ale uvažuje nad tím, jaká je pravděpodobnost ukončení v případě, že dojde ke geografickému přiblížení partnerů. Některé osoby uvedly, že jim chybí svoboda a autonomie trávit čas zaměstnáním, školními úkoly, s přáteli či jinými aktivitami, a také vzrušení a pocit novosti v LDR. Paradoxně, některým chyběl pocit, že jim druhý chybí či očekávání setkání - vztah přestal být po přiblížení zajímavý a vzrušující. Bylo rovněž nutné se přizpůsobit jeden druhému a

¹⁰⁵ Vzhledem k omezeným interakcím převažují romantizované představy o sobě navzájem, ve spojení s přesměřovanými pozitivními sebeprezentacemi, jež se cyklicky přizívají na našich romantizovaných představách (Stafford 2005: 36).

nevyhnutelně se seznámit s předem neznámými aspekty partnera či vztahu obecně, pozitivními i negativními, ačkoliv často se objevila i prohlášení, že vztah je takový, jaký očekávali (Stafford, 2005).

Vzhledem k omezeným interakcím je možné, že LDR dvojice nezískávají dostatečné znalosti o svých partnerech k tomu, aby mohli utvořit poučená rozhodnutí ohledně sňatku. Měli by se ve svém vztahu zaměřit na rozvíjení hlubších znalostí a tím i rozeznat oblasti, v nichž se liší, popř. vztah ukončit. Oba možné výsledky lze přitom podle Stafford považovat za úspěch, ačkoliv to partneri (minimálně bezprostředně poté) za úspěch pravděpodobně považovat nebudou. Úspěch však nelze v případě LDR redukovat pouze na stabilitu či spokojenost.¹⁰⁶ V GCR se idealizace obvykle po čase vytratí, avšak osoby v LDR mohou být obzvláště náchylné k idealizovaným a nepřesným dojmům o svých partnerech. Romantizované obrazy a nadměrné projekce vzájemné podobnosti se objevují v raných fázích vztahů a spolu se zvýšenou interakcí mizí. Vzdálenost však může tomuto mizení zabránit (Stafford 2005: 37).

Je třeba však dodat, že „benevolentní nedorozumění“ (*benevolent misconceptions*) se vyskytují i u GCR, a jistá míra nedorozumění a optimistického „zbožňování“ druhého je pravděpodobně pro zachování vztahů nutná. Není jasné, kde se nachází rovnováha mezi funkčním idealistickým zkreslením a problematickými nepřesnými představami. Existuje též rozdíl mezi idealizacemi založenými na znalostech a idealizemi založenými na chování. Zatímco v prvním případě dochází k přehnanému vnímání partnerových pozitiv a minimalizaci jeho negativ, v druhém případě dochází ke vzniku iluzí proto, že máme k dispozici omezený okruh chování, z kterého lze usuzovat. V LDR se nachází oba typy idealizace (Stafford, 2005).

Jak jsme již zmínili, když jsou partneri spolu, chovají se, jak nejlépe umí, a když jsou daleko od sebe, rovněž se vyhýbají neshodám a soustředí se na ujištění druhého. V LDR vztazích mají partneri tu výhodu, že si mohou zvolit vzájemnou interakci v době, kdy se jim chce komunikovat, kdy se chovají nejlépe, a mohou se vyhnout citlivým tématům, aby se při takové diskusi necítili nepohodlně, když nemohou být s partnerem v kontaktu tváří v tvář (např. se vyhýbají potenciálně záporným tématům), což může vést k idealizovaným představám o partnerovi (Van Horn et al in Wright 2004: 241). Jinými slovy toto vyjadřuje Stephen (1986): když komunikujeme ve velké míře skrze e-mail, ztratíme pojem o partnerových zlozvycích, pomalé řeči, častém klení a dalších nežádoucích zvyklostech (Stephen in Aylor 2003: 154). Zdá se, že si partneri přejí raději si nerozumět, aby snížili

¹⁰⁶ Potíž není v tom, že by idealizované dvojice byly nešťastné; ve skutečnosti mohou vykazovat vyšší stupeň spokojenosti než dvojice neidealizované (Stafford a Reske 1990: 274).

hrozbu neshod či probírání nepříjemných témat.¹⁰⁷ Nebezpečí idealizace spočívá v tom, že po znovusjednocení partnerů mohou očekávání převyšovat skutečnost a zkreslené představy jsou rozbity. Komunikace v průběhu LDR by se tedy měla soustředit na oblasti potenciálních konfliktů a budoucích očekávání (Stafford, 2005).

Otázkou, kterou je nyní nutno si položit, je, jaká je v současné době komunikace partnerů v LDR, jakých prostředků využívá a jaký je její obsah? Jak je patrné z předchozích kapitol, jedná se v naprosté většině o komunikaci typu CMC.¹⁰⁸ Jedním z nejstarších prostředků CMC je e-mail, jenž byl zprvu považován za formu sdělení neslučitelnou s citově zabarvenou komunikací a byl používán především na pracovištích k vyřizování oficiální korespondence. Záhy se stal ovšem zejména prostředkem k udržování osobních vztahů. Mnoho lidí uvedlo, že e-mail jim poskytl lepší příležitost k uspokojení mezilidských potřeb než telefon, poštovní systém či dokonce interakce tváří v tvář, neboť je levnější, rychlejší, jednodušší a pohodlnější (Stafford, Kline a Dimmick, 1999). Zatímco někteří lidé si významnou konverzaci raději nechají pro telefonát, pro jiné je e-mail vhodnějším prostředkem, neboť umožňuje uživateli pečlivě vybrat a posoudit obsah zprávy před odesláním.

Boneva, Kraut a Frohlich (2001) upozornili na zajímavý fakt, že ženy používají internet za účelem komunikace častěji než muži (zejména s přáteli a rodinou), častěji a raději používají e-mail a častěji jej využívají k udržení kontaktu, zejména se vzdálenými přáteli, popř. rodinou. Podle badatelů to odráží odlišný přístup mužů a žen ke vztahům a odlišné styly jejich udržování.¹⁰⁹ Zatímco 91% dotazovaných žen uvedlo, že používají e-mail k udržení osobních vztahů, u mužů to byla pouze polovina respondentů. E-mail je vhodnější pro expresivní ženský styl udržování vztahů, spojený s emocionální intimitou a sdílením osobních informací, neboť e-mail umožňuje ženám tento styl uplatňovat, např. u vzdálené rodiny a přátel. Naopak, mužského více účelného stylu udržování vztahů, spojeného s důrazem na společné aktivity, je složité docílit skrze komunikaci přes počítač (Boneva, Kraut a Frohlich 2001: 546). Tato zjištění by mohla znamenat, že udržování LDR je jednodušší pro ženy než pro muže, chybí zde však jakákoliv aplikace právě na tento typ vztahů, není tedy možné ověřit, nakolik je tato hypotéza v daném kontextu skutečně platná.

¹⁰⁷ Možnost toho, že komunikace vede k upřesnění a porozumění a tímto k nespokojenosti se vztahem, musí být vztaha v úvahu (Bochner in Stafford a Reske 1990: 275).

¹⁰⁸ Osobní vztahy vyžadují podstatné investice energie a času, pokud je chceme udržet. Internet poskytuje nové mechanismy kontaktu a nový nástroj k realizaci osobních vztahů, a to takovým způsobem, že šetří čas a peníze (Boneva, Kraut a Frohlich 2001: 530).

¹⁰⁹ Zatímco ženy se při udržování vztahu více vyjadřují, muži kladou důraz spíše na účelnost. Zatímco ženy s blízkými přáteli tíhnou k intimním konverzacím, muži s nimi spíše tráví čas společnými aktivitami.

Dainton a Aylor (2002) nám připomínají, že některé komunikační kanály uspokojují určité potřeby lépe než jiné, což je založeno na tzv. *uses and gratifications perspective* (tj. teorii užití a výhod), podle níž je užití média obvykle zaměřené na cíl uspokojit potřeby a je vykonáváno „aktivními“ osobami, jež dokáží určit své potřeby a motivy (Dainton a Aylor 2002: 119). Ve svém výzkumu dospěli k poznatku, že všechny orální komunikační kanály (jako jsou FtF a telefon) jsou navzájem svými funkčními ekvivalenty, v protikladu k psaným komunikačním kanálům, jako jsou dopisy a do značné míry i internet, a lidé se liší v tom, který typ kanálu preferují. Různé strategie udržování vztahů se ovšem hodí pro různé typy komunikace. Pro komunikaci, skrze niž je třeba prokázat otevřenost a ujištění, se zdají být vhodnější volbou synchronní komunikační kanály jako je telefon, spíše než asynchronní psané kanály (Dainton a Aylor 2002: 126).

Podle Stafford (2005) jsou e-mailové zprávy mezi partnery zřídka negativního charakteru. Neshody obvykle nejsou řešeny skrze CMC a jsou ponechány pro osobní setkání, popř. telefonáty. E-maily se tedy zaměřují spíše na pozitiva a tím přispívají k idealizovaným představám a očekáváním, podobně jako klasické dopisy. Jednou z možných hypotéz podle mého názoru je, že k idealizaci větší měrou přispívají asynchronní komunikační kanály, pravděpodobně díky svým vlastnostem podporujícím hyperpersonalitu interakce.

Naopak synchronní kanály, jež jsou navzájem funkčně ekvivalentní (sem patří FtF, telefonáty, ale i synchronní online komunikace) ze své podstaty hyperpersonalitu vylučují a dochází tedy k realističtějšímu vnímání konverzace, partnera i vztahu obecně. Jak Stafford upozorňuje, v poslední době dochází k většímu zájmu odborníků o tzv. *instant messengers* (IM), tedy internetové aplikace umožňující synchronní komunikaci, nejen textovou, ale čím dál častěji i hlasovou a vizuální, prostřednictvím mikrofónů a webkamer. Jde tedy o **FtF situaci**, jež se však neodehrává v reálném, ale ve virtuálním světě.

Hu a kol. (2004) uvádí, že IM (např. AOL messenger, MSN messenger, ICQ atd.) je v USA jednou z nejpobulárnějších online aplikací, jež dramaticky zvýšila dobu strávenou připojením k internetu, čemuž napomáhá fakt, že v sobě kombinuje vlastnosti telefonu, e-mailu a chatu. Ačkoliv pouze polovina uživatelů internetu má s IM zkušenost, u vysokoškolských studentů jsou to téměř tři čtvrtiny, což podporuje výše zmíněný poznatek, že velkou skupinou LDR účastníků jsou právě studenti vysokých škol. Hu a kol. potvrdili svou předem stanovenou hypotézu, že komunikace skrze IM podporuje verbální, sociální a emocionální intimitu a posiluje zájem uživatelů setkat se i v reálném prostoru. Mnoho uživatelů používá IM doma, pozdě v noci a o samotě, což naznačuje, že je tento prostředek vhodný i pro údržbu LDR, pro něž je toto prostředí a načasování interakce příhodné.

Podle Stafford každodenní přítomnost ve vztahu umožňuje větší interakci a tím také větší potenciál odkrýt oblasti neshod (Stafford 2005: 99). Nutnost začlenit do vztahu kromě emocionálních svěřování též běžný každodenní hovor bylo zmíněno na několika místech této práce. CMC, a zejména pak specifické médium IM, takovýto běžný každodenní hovor umožňují (vzpomeňme si jen na Rabbyho kategorii „narratives“ převažující v CMC sděleních). Na dvojici již potom záleží, zda této možnosti plně využije, či zda se spokojí s omezenou komunikací, o které píše Stafford, a kterou pokládá za viníka idealizovaných představ a pozdější vztahové nestability.

Idealizace je rovněž ovlivněna podílem CMC na celkové komunikaci páru. Ti, kteří se již dobře znají a často se osobně setkávají, možná používají CMC jinak než ti, pro něž je převažujícím interakčním modelem. Nepředpokládáme, že by CMC drasticky změnila vztahy mezi těmi, kteří již mají blízký vztah s častou FtF interakcí (Stafford 2005: 95). Mnoho LDR je však převážně zprostředkovaných a dochází v nich s velkou pravděpodobností k idealizované interakci. Dosavadní výzkum měl tendenci k vytváření dichotomie mezi FtF a virtuálními vztahy a jejich srovnávání, dnes však víme, že tyto vztahy ve většině případů vytváří **kontinuum** s proměnlivým podílem osobní a zprostředkované komunikace (viz např. Stafford, 2005).

Je patrné, že vyloučíme-li ze vztahu do značné míry fyzický kontakt a tedy i komunikaci tváří v tvář, dochází k jistému zkreslení partnera a vztahu, v tomto případě ke zkreslení pozitivnímu, tedy idealizaci. Partnera nemáme možnost sledovat v rozmanitých životních situacích a soustředíme se především na udržení vztahu navzdory vzdálenosti, čehož nejspíše docílíme tím, budeme-li se zaměřovat spíše na pozitivní aspekty a opomineme-li potenciální negativní aspekty. Z dlouhodobého hlediska je tento přístup samozřejmě neudržitelný a často se jeho efekt projeví v okamžiku, kdy pár skončí svůj LDR vztah a promění jej v GCR, kohabitaci či manželský svazek. Stabilita LDR nás může zarážet, neboť jde o vztahy psychicky náročné. Uvědomíme-li si však nedostatečnost výzkumu těchto vztahů poté, co se jejich status změní, snáze pochopíme, že před nám nestojí obraz LDR vztahů ve své úplnosti.

Náš pohled na LDR se ale může změnit i tehdy, když uvážíme, jak nesmírný vliv na podobu a existenci vztahu má CMC. Rozmanitost kanálů v rámci CMC umožňuje zvolit prostředek vhodný pro danou situaci, a tím i vylepšit kvalitu komunikace jako celku. Nemáme tím na mysli kvalitu výhradně ve smyslu pozitivního efektu na vztah, ale ve smyslu komunikace, která se co nejvíce přibližuje komunikaci tváří v tvář. Zatímco některé komunikační kanály podporují spíše idealizaci (patrně díky svým hyperpersonálním

vlastnostem), jiné napodobují FtF situaci natolik věrně, že jsou přítomny téměř všechny příznaky FtF kontaktu. Domnívám se, že čím více se v LDR vztazích (ale i čistě online vztazích a LAT, jež využívají online komunikaci) zaměříme na udržování vztahu pomocí kanálů druhého zmíněného typu, tím spíše dosáhneme vztahu stabilního nejen ve své první fázi, ale i v následné fázi, tedy GCR.

Na závěr je třeba ještě podotknout, že téměř všechny odborné publikace, s nimiž jsem se setkala, rozlišovaly vztahy na LDR a GCR, popř. online a offline vztahy. Ostatně, nejinak tomu bylo i v této práci. Děje se tak proto, aby bylo možno uchopit problematiku vztahů, v nichž jsou partneři fyzicky odděleni, což má zajisté své opodstatnění. Reálná situace je ovšem taková, že většina vztahů oba tyto existenční módy propojuje, stírá jejich ostré hranice a proměňuje jejich podíl v závislosti na momentální situaci. Existuje minimum partnerských vztahů, které by se odehrávaly výhradně virtuálně, a nebyly ani předmětem této práce. Naprostá většina vztahů v sobě kombinuje komunikaci přes internet a komunikaci tváří v tvář. Důkladnější rozbor těchto smíšených typů vztahů na sebe stále nechává čekat.

Závěr

V této práci jsem prezentovala náhled na způsob, kterým neustále se vyvíjející komunikační prostředky proměňují podobu partnerských vztahů a jejich vnitřní dynamiku. Na začátku jsem uvedla různé definice LDR a LAT a pokusila se o postihu rozdílu mezi nimi, který není v literatuře explicitně vysvětlen. Jádrem se zdá být fakt, že zatímco LDR jsou zkoumány zejména z hlediska psychologického a představují typ vztahu, v němž osoby řeší zejména zachování emocionálních vazeb a snaží se překážku vzdálenosti překonat, LAT je pojem spíše z oblasti sociologie a demografie, představuje typ soužití partnerů a je výsledkem dohody mezi partnery, kteří pomocí tohoto uspořádání mohou zachovávat jiné důležité priority, např. zaměstnání, studium, péči o druhé, vlastní domov apod. Vedle toho se LDR účastní především osoby mladší, svobodné a bezdětné, kdežto pro LAT jsou typické rovněž osoby starší, žijící v manželském svazku a někdy mající děti.

V práci jsem též zmínila cesty, jimiž se instituce rodiny, manželství a partnerství ubírají v posledních desetiletích. Jakožto kulturně podmíněné instituce reagují na současné trendy individualismu, uvolňování společenských norem, osobní svobody a volných vztahů založených na sdílených emocích a intimitě. Tím pádem mohlo dojít i k přijetí kohabitanace jako plnoprávné alternativy k manželství a k její přeměně v sociální instituci. Tento posun umožnil i vznik LAT, kdy pro vztah přestala být vyžadována společná rezidence. Zvýšené množství osob žijících tímto životním stylem je zřejmě jednou z příčin sociology pozorovaného vzestupu *singles*, jež mohou ve skutečnosti být osobami, které mají partnera, s nímž však nekohabituji. Kohabitaci můžeme označit za prekvizitu LAT, což nám zároveň vysvětluje, proč v historii nenalzáme k této formě soužití paralely. Do LAT nejčastěji vstupují mladí lidé, kteří se dosud nerozhodli pro závazné bydlení s partnerem, a také starší lidé, kteří již nechtějí opustit pohodlí svého bydliště. Každopádně jsou pro toto rozhodnutí podstatné určité osobní kvality, které byly v práci zmíněny.

LAT partneři jsou charakterističtí zpravidla silným vědomím vlastní nezávislosti, až do té míry, že kohabitaci mohou vnímat jako ohrožení svých hodnot. Ve vztazích zdůrazňují potřebu dát druhému příležitost k osobnímu růstu a místo fyzické přítomnosti kladou důraz na zachování emocionální blízkosti. LAT bylo rovněž umožněno změnami společenské role ženy, která získala právo na vlastní kariéru či studium, ačkoliv v případě existence svazku s dětmi mohou vyvstat problémy morálního charakteru, kdy žena pocituje rozpolcení mezi tradiční ženskou rolí a možností seberealizace. LAT vztahy se často vyskytují nikoliv v ryzi formě, ale v podobě vztahů, v nichž se LAT fáze střídají s fázemi společného soužití.

V současné době je jejich udržování snazší díky možnostem komunikovat skrze CMC, chybí však práce, která by se touto tematikou zabývala.

V další kapitole jsem čtenáře seznámila s pojetím technologií jako činitelů transformujících lidské uvažování, s fenoménem internetu, jeho historií a předchůdci, kteří se v mnohém vyznačovali podobnými vlastnostmi. Popsala jsem kyberprostor jakožto paralelní svět, v němž se události dějí ve virtuální rovině, která však může v myslích uživatelů být téměř stejně reálná jako fyzická rovina. Lákavá je rovněž možnost zkoušet si na internetu různé identity, díky nimž člověk může projevovat rozdílné aspekty svého já, v pozitivním i negativním smyslu, hrozí však i případ dezintegrace osobnosti.

Důkladněji jsem rozebrala téma CMC, tedy komunikace přes počítač, a teorie vážící se k ní. Zprvu se jednalo o teorie zdůrazňující nedostatečnost informací, které jsou internetem přenášeny, a tudíž nevhodnost jeho užití v rámci mezilidských vztahů. Tyto přístupy byly popřeny teoriemi jako byla např. Waltherova teorie hyperpersonální komunikace, která zdůraznila, že internetové prostředí naopak podněcuje otevřenost a rychle se vyvíjející intimitu, neboť při anonymní asynchronní komunikaci mají osoby možnost promyšlené sebe prezentace, díky čemuž komunikační partneři vidí spíše pozitivní aspekty druhých a mohou si je případně idealizovat. McKenna a kol. stanovili koncept True Self, podle nějž se pravé já mnoha osob uplatňovalo spíše v prostředí internetu, jež svými vlastnostmi podněcovalo k svěřování se s niternými záležitostmi a k upřímnému projevu. SIDE model se zaměřil na sociální přitažlivost osob na internetu, které se mohou sdružovat na základě společných zájmů a stávat se členy virtuálních komunit, což platí i pro osoby jinak úzkostné, nesmělé apod.

Mezi další pozitivní vlastnosti CMC patří též možnost sebereflexe při pozorování vlastní sebe prezentace na obrazovce počítače. Osoby při online komunikaci posuzujeme podle obsahu i formy jejich textu a zvláštností, mezi něž patří třeba časové údaje nebo kreativní klávesnicové techniky, jimiž se vyjadřují emoce. Pozor je však třeba si dávat na projekce našich vlastních myšlenek do textu druhých.

Internet se ukázal být i místem, kde se snadno navazují vztahy, dokonce i s příslušníky jiných kultur. Podstatná totiž není reálná vzdálenost mezi uživateli, ale tzv. globální přítomnost, kdy se nám zdá, že je druhý nablízku, protože s námi sdílí tentýž virtuální prostor. Interetnické vztahy jsou podporovány i trendy, které nastolila postupující globalizace, jedná se zejména o cestování do zahraničí, odkládání závazných vztahů a získávání kontaktů mimo vlastní kulturu. Vztahy se na internetu vyvíjejí rychle, ale hrozí zde nebezpečí klamných informací od druhých osob, jež mohou být ve virtuální realitě snadno skryty, i snadné

realizování nevěry, která není nevěrou ve fyzickém slova smyslu, ale porušením intimity, kterou si po síti dvojice vybudovala.

V práci jsem rovněž poukázala na stále rostoucí popularitu online seznamovacích služeb, kterých využívají i lidé, jež jejich okolí hodnotí jako sociálně zdatné a celkově úspěšné. Lákadlem může být prostředí, kde je seznamování pojímáno jako nezávazná a zábavná hra, a v němž lze poznat nepřeberné množství lidí. Zejména ženy oceňují možnost bezpečného seznamování, ačkoliv i zde mohou existovat nepříjemné jevy, mezi něž patří např. *cyberstalking*. Na online seznamkách, ale i v jiných virtuálních prostředích, je možné flirtovat podobně jako v realitě, tělo je zde však rekonstruováno pomocí textu, ale i jiných technik typických pro CMC. Experimentování s virtuálními identitami se podobá hrám probíhajícím ve světě magického realismu, kde se realita mísí s fantazií. O druhém si můžeme vytvářet představy, které jsou konfrontovány se skutečností až v momentu osobního setkání. Zmínila jsem rovněž originální teorii, jež online vztahy připodobňuje k dvorské lásce v období středověku a textovou komunikaci k milostným dopisům. Popsala jsem rovněž podmínky, jež jsou nutné pro existenci online vztahů. Jelikož jsou zcela závislé na CMC, je pro ně samozřejmě nezbytná vysoká úroveň tohoto druhu komunikace, neboť zanikne-li komunikace, zanikne automaticky i vztah. Online vztahy mohou přežít bez fyzické roviny, nikoliv však bez virtuální, kde se celý vztah doslova odehrává.

CMC se postupem času stala primárním komunikačním modem i pro LDR, které se díky tomu stávají stále běžnějšími. Zvláště častý je tento jev u studentů, kteří si ještě nemohou dovolit s partnerem bydlet, popř. o to nemají zájem, nechtějí se ovšem vztahu vzdát, neboť jim nabízí emocionální uspokojení. I zde se tedy setkáváme s poměrně nízkým významem FtF kontaktu a důrazem na sdílenou intimitu a kompatibilitu v oblasti zájmů a hodnot. I v minulosti se vyskytovaly LDR, byly však iniciovány muži a to z důvodů ekonomických, popř. vojenských. Podobně jako u LAT, tak i u LDR jsou jedinci obvykle ve vyšší míře individualisty, pro něž je důležité nejprve překonat překážky zabraňující kohabitaci – často se jedná o ukončení studia, pracovního poměru apod. Povinnosti vážící osoby k momentálnímu místu jejich bydliště nejsou brány na lehkou váhu, byť si partneři přejí být spolu a překážky odstranit. LDR však nabízí značnou dávku osobní svobody, která mnohým účastníkům může později chybět.

Nebezpečí u LDR spočívá i ve faktu, že mnohdy nedochází k dostatečné komunikaci, osoby si o sobě navzájem vytvářejí idealizované představy, neboť se nemají možnost sledovat při běžných denních situacích a obvykle se vyhýbají oblastem konfliktů. Snaha o udržení náročného vztahu obvykle zastiňuje ochotu věnovat se v době setkání i odloučení

nepříjemným tématům. Vztah se tedy paradoxně může stát ohroženým v době, kdy se partneři k sobě po období čekání geograficky přiblíží a poznají se lépe. Tomuto efektu nedostatečné komunikace lze zabránit volbou vhodných komunikačních kanálů, které co nejvíce simulují FtF situaci. Jedná se v dnešní době zejména o tzv. *instant messengers*, které kromě textového modu nabízí rovněž hlasový a vizuální přenos, a tím přispívají k informačně bohatým interakcím. Umožňují rovněž intenzivní běžný hovor (*small talk*), který se ukázal být pro vztahy minimálně stejně důležitým jako svěřování pocitů. Pro LDR je nutná i jistá míra reálného FtF kontaktu, důležitá je ale spíše jeho pravidelnost nežli délka či četnost. V dnešní době bylo nashromážděno již množství strategií, které dvojice využívají pro zachování svých LDR. Podstatné je ale umět komunikovat co nejotevřeněji skrze CMC a dokázat se věnovat vlastním aktivitám, které nejsou se vztahem spojeny. Schopnosti jednotlivých osob udržovat LDR se tedy liší. V neposlední řadě je třeba opět zopakovat, že LDR a GCR nejsou dva striktně oddělené typy vztahů, ale jeden s druhým se mohou do značné míry prolínat. Měli bychom je tedy spíše než samostatné kategorie vnímat jako dva konce kontinua.

Vztahy odehrávající se v online prostředí, LAT i LDR dosud nejsou a nejspíše ani nebudou vztahy zcela standardními, neboť kladou na jednotlivce zvýšené nároky, pokud jde o psychickou odolnost, schopnost efektivní komunikace i jistou technologickou zdatnost v oblasti internetu. Narážejí často na nepochopení rodiny, přátel a dalších sociálních kontaktů, což přirozeně nepomáhá jejich stabilitě. Co nás však zajímá více, je fakt, že vztahy navázané či udržované s pomocí moderních komunikačních technologií *jsou* možné, a *jsou* často dokonce stejně stabilní či stabilnější než mnohé vztahy zakotvené výlučně ve fyzické realitě. Dokonce dnes již můžeme říct, že jednou z možných a udržitelných variant partnerského soužití je *nežít společně, respektive, soužití v hranicích kyberprostoru.*

BIBLIOGRAFIE

Anderson, T. L., Emmers-Sommer, T.M. (2006): Predictors of relationship satisfaction in online romantic relationships. *Communication Studies*, 57(2), pp.153-172.

Arnett, J.J. (2002): The psychology of globalization. *American Psychologist*, 57(10), pp. 774-783.

Avatar. Wikipedia. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Avatar>>

Aylor, B. (2003): Maintaining long-distance relationships. In Canary, D. J., Dainton, M. (Eds.), *Maintaining Relationships through Communication: Relational, Contextual, and Cultural Variations*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Baker, A. (2000): Two by two in cyberspace: Getting together and connecting online. *CyberPsychology & Behavior*, 3(2), pp. 237-242.

Baker, A. (2002): What makes an online relationship successful? Clues from couples who met in cyberspace. *CyberPsychology & Behavior*, 5(4), pp. 363-375.

Bawin-Legros, B., Gauthier, A. (2001): Regulation of intimacy and love semantics in couples living apart together. *International Review of Sociology*, 11(1), pp. 39-46.

Binstock, G., Thornton, A. (2003): Separations, reconciliations, and living apart in cohabitating and marital unions. *Journal of marriage and family*, 65, pp. 432-443.

Boneva, B., Kraut, R., Frohlich, D. (2001): Using e-mail for personal relationships: The difference gender makes. *American Behavioral Scientist*, 45, pp. 530-549.

Bridenthal, R. (1992): The family: The view from a room of her own. In B. Thorne, M. Yalom (Eds.), *Rethinking the Family: Some Feminist Questions*. Boston: Northeastern University Press.

Brym, R.J., Lenton, R.L. (2003): Love at first byte: Internet dating in Canada. [online] [cit. 2009-10-04]. Dostupný z www:

<<http://www.societyinquestion4e.nelson.com/Chapter33Online.pdf>>

Cohabitation. Wikipedia. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný

z www:<<http://en.wikipedia.org/wiki/Cohabitation>>

Collier, Rosaldo, Yanagisako (1992): Is there a family? New anthropological views. In B. Thorne, M. Yalom (Eds.), *Rethinking the Family: Some Feminist Questions*. Boston: Northeastern University Press.

Cornwell, B., Lundgren, D.C. (2001): Love on the Internet: Involvement and misrepresentation in romantic relationships in cyberspace vs. realspace. *Computers in Human Behavior*, 17 , pp. 197-211.

Crowley, D., Heyer, P. (2002): *Communication in History: Technology, Culture, Society*. Boston: Allyn & Bacon, Inc.

Dainton, M., Aylor, B. (2002): Patterns of communication channel use in the maintenance of long-distance relationships. *Communication Research Reports*, 19(2), pp. 118-129.

Dietz-Uhler, B., Bishop-Clark, C. (2001): The use of computer-mediated communication to enhance subsequent face-to-face discussions. *Computers in Human Behavior*, 17, pp. 269-283.

Dindia, K. (2003): Definitions and perspectives on relational maintenance communication. In Canary, D. J., Dainton, M. (Eds.), *Maintaining Relationships through Communication: Relational, Contextual, and Cultural Variations*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Divínová, R. (2005): *Cybersex: forma internetové komunikace*. Praha: Triton.

Gaines, S. O. Jr., Agnew, C. R. (2003): Relationship maintenance in intercultural couples: and interdependence analysis. In Canary, D. J., Dainton, M. (Eds.), *Maintaining Relationships*

through Communication: Relational, Contextual, and Cultural Variations. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Gross, H. E. (1980): Dual-career couples who live apart: two types. *Journal of marriage and the family*, 42(3), pp. 567-576.

Haskey, J. (2005): Living arrangements in contemporary Britain: Having a partner who usually lives elsewhere and Living Apart Together (LAT). *Population Trends*, 122, pp. 35-45.

Holmes, M. (2004): An equal distance? Individualization, gender and intimacy in distance relationships. *The Sociological Review*, 52(2), pp. 180-200.

How to make a long distance relationship work. Wikihow. [online] [cit. 2010-04-02].

Dostupný z www: <<http://www.wikihow.com/Make-a-Long-Distance-Relationship-Work>>

Hu, Y., Wood, J.F., Smith, V., Westbrook, N. (2004): Friendships through IM: Examining the relationship between instant messaging and intimacy. *Journal of computer-mediated communication* [online]. 10(1), [cit. 2010-04-27]. Dostupný z www:

<<http://jcmc.indiana.edu/vol10/issue1/hu.html>>

Chenault, B. G. (1998): Developing personal and emotional relationships via computer-mediated communication. *CMC Magazine* [online]. 5, [cit. 2010-04-02]. Dostupný z www:

<<http://www.december.com/cmc/mag/1998/may/chenault.html>>

Jamieson, L., Anderson, M., McCrone, D., Bechhofer, F., Stewart, R., Li, Y. (2002):

Cohabitation and commitment: partnership plans of young men and women. *The Sociological Review*, 50(3), pp. 356-377.

Joinson, A.N. (2003): *Understanding the Psychology of Internet Behaviour: Virtual Worlds, Real Lives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Kling, R. (1996): *Computerization and Controversy: Value Conflicts and Social Choices*. San Francisco: Morgan Kaufmann.

Knox, D., Daniels, V., Sturdivant, L., Zusman, M.E. (2001): College student use of the internet for mate selection. *College student journal*, 35(1), pp. 158-161.

Laurenceau, J-P., Feldman Barrett, L., Pietromonaco, P. R. (1998): Intimacy as an interpersonal process: The importance of self-disclosure, partner disclosure, and perceived partner responsiveness in interpersonal exchanges. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), pp. 1238-1251.

Lea, M., Spears, R. (1995): Love at first byte? Building personal relationships over computer networks. In Wood, J. T., Duck, S. W. (Eds.), *Under-studied relationships: Off the beaten track*. Newbury Park: Sage Publications, Inc.

Levin, I. (2004): Living apart together – a new family form. *Current Sociology*, 52(2), pp. 223-240.

Levin, I., Trost, J. (1999): Living apart together. *Community, Work and Family*, 2(3), pp. 279-294.

Living apart together. Wikipedia. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Living_apart_together>

Long distance relationships – College and university. Server Waiit.com. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <<http://www.waiit.com/article-details.php/Long+Distance+Relationships+-+College+and+University>>

Long distance relationships (LDR) statistics . Server Waiit.com. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <http://www.waiit.com/Long_Distance_Relationships_Statistics>

Long-distance relationship. Wikipedia. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Long-distance_relationship>

Lydon, J., Pierce, T., O'Regan, S. (1997): Coping with moral commitment to long-distance dating relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(1), pp. 104-113.

- Macková, P., Málek, T. (2000): *Jak se seznámit a získat přátele na Internetu*. Praha: Otakar II.
- McKenna, K. Y. A., Bargh, J. A., Fitzsimons, G. M. (2003): The self, online. In Spencer, S. (ed.), *Motivated Social Perception: The Ontario Symposium, Volume 9*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- McKenna, K.Y.A., Bargh, J.A. (2000): Plan 9 from cyberspace: The implications of the Internet for personality and social psychology. *Personality and Social Psychology Review*, 4(1), pp. 57-75.
- McKenna, K.Y.A., Bargh, J.A., Fitzsimons, G.M. (2002): Can you see the real me? Activation and expression of the „true self“ on the Internet. *Journal of Social Issues*, 58(1), pp. 33-48.
- McKenna, K.Y.A., Green, A.S., Gleason, M.E.J. (2002): Relationship formation on the Internet: What's the big attraction? *Journal of Social Issues*, 58(1), pp. 9-31.
- Merkle, E. R., Richardson, R. A. (2000): Digital dating and virtual relating: Conceptualizing mediated romantic relationships. *Family Relations*, 49(2), pp. 187-192.
- Milan, A., Peters, A. (2003): Couples living apart Canadian Social Trends. *Canadian social trends (Statistics Canada – Catalogue 11-008)*, pp. 2-6.
- MOO. Wikipedia. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <<http://en.wikipedia.org/wiki/MOO>>
- Orenová, L. (2008): *Rande po internetu*. Praha: Ikar.
- Pavlíková, M. (2009): *Vztahy na dálku (výsledky průzkumu)*. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <<http://vztahy-na-dalku.vyplnto.cz>>
- Rabby, M. K., Walther, J. (2003): Computer-mediated communication effects on relationship formation and maintenance. In Canary, D. J., Dainton, M. (Eds.), *Maintaining Relationships*

through Communication: Relational, Contextual, and Cultural Variations. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Rohlfing, M. E. (1995): "Doesn't anybody stay in one place anymore?" An exploration of the under-studied phenomenon of long-distance relationships. In Wood, J. T., Duck, S. W. (Eds.), *Under-studied relationships: Off the beaten track*. Newbury Park: Sage Publications, Inc.

Roseneil, S. (2006): On not living with a partner – Unpicking coupledness and cohabitation. *Sociological Research Online* [online]. 11(3) , [cit. 2010-04-02]. Dostupný z www: <<http://www.socresonline.org.uk/11/3/roseneil.html>>

Scharlott, B.W., Christ, W.G. (1995): Overcoming relationship-initiation barriers: The impact of a computer-dating system on sex role, shyness and appearance inhibitions. *Computers in Human Behavior*, 11(2), pp. 191-204.

Stafford, L. (2005): *Maintaining Long-distance and Cross-residential Relationships*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Stafford, L., Kline, S. L., Dimmick, J. (1999): Home E-mail: relational maintenance and gratification opportunities. *Journal of broadcasting & electronic media*, 43(4), pp. 659-669.

Stafford, L., Reske, J.R. (1990): Idealization and communication in long-distance premarital relationships. *Family Relations*, 39(3), pp. 274-279.

Stockard, J. E. (2002): *Marriage in Culture. Practice and Meaning across Diverse Societies*. Fort Worth: Harcourt College Publisher.

Stone, L. (2001): *New Directions in Anthropological Kinship*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.

Suler, J. (2000): Hypotheses about online text relationships. In *Psychology of Cyberspace* [online], [cit. 2010-04-02]. Dostupný z www: <<http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/textrel.html>>

Suler, J. (1996): Cyberspace romances. In *Psychology of Cyberspace* [online], [cit. 2010-04-02]. Dostupný z www: < <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/bvinterview.html>>

Suler, J. (2004): The final showdown between in-person and cyberspace relationships. In *Psychology of Cyberspace* [online], [cit. 2010-04-02]. Dostupný z www: < <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/showdown.html>>

Šmahel, D. (2003): *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton.

Thorne, B., Yalom, M., ed. (1992): *Rethinking the Family: Some Feminist Questions*. Boston: Northeastern University Press.

Usenet newsgroup. Wikipedia. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Newsgroup>>

Van Horn, K.R., Arnone, A., Nesbitt, K., Desilets, L., Sears, T., Giffin, M., Brudi, R. (1997): Physical distance and interpersonal characteristics in college students' romantic relationships. *Personal Relationships*, 4(1), pp. 25-34.

What are the different types of Long distance relationships. Server Waitit.com. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: < <http://www.waitit.com/article-details.php/What+are+the+different+types+of+Long+Distance+Relationships%3F>>

Which are the benefits of being in a LDR. Server Waitit.com. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <<http://www.waitit.com/article-details.php/Which+are+the+benefits+of+being+in+a+LDR%3F>>

Which are the challenges of a LDR. Server Waitit.com. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <<http://www.waitit.com/article-details.php/Which+are+the+challenges+of+a+LDR%3F>>

Whitty, M. (2007): Love letters – The development of romantic relationships throughout the ages. In Joinson, A. N. (Ed.), *Oxford Handbook of Internet Psychology*. Oxford: Oxford University Press.

Whitty, M. T. (2004): Cyber-flirting: An examination of men's and women's flirting behaviour both offline and on the Internet. *Behaviour Change*, 21(2), pp. 115-126.

Whitty, M. T., Carr, A. N. (2003): Cyberspace as potential space: Considering the web as a playground to cyber-flirt. *Human Relations*, 56(7), pp. 869-891.

Whitty, M.T. (2003): Cyber-flirting: Playing at love on the Internet. *Theory & Psychology*, 13(3), pp. 339-357.

Why we love this singular relationship. Times Online. [online] [cit. 2010-04-02]. Dostupný z www: <http://property.timesonline.co.uk/tol/life_and_style/property/article1779835.ece>

World Wide Web. Wikipedia. [online] [cit. 2010-12-06]. Dostupný z www: <<http://en.wikipedia.org/wiki/WWW>>

Wright, K.B. (2004): On-line relational maintenance strategies and perceptions of partners within exclusively internet-based and primarily internet-based relationships. *Communication Studies*, 55(2), pp. 239-253.

PŘÍLOHY

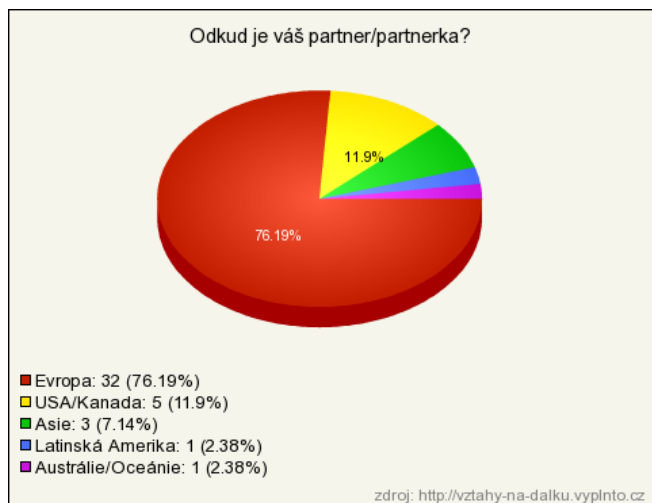
Příloha č. 1: Dotazník „Vztahy na dálku“ (2009), uveřejněný k vyplnění na www.vyplnto.cz.

1. Máte partnerský vztah "na dálku" s příslušníkem jiné národnosti a zároveň jiného státu?
2. Odkud je váš partner/partnerka?
3. Jak jste se s partnerem/partnerkou seznámil/a?
4. Jak dlouho váš vztah trvá?
5. Jak dlouho očekáváte, že bude váš vztah ještě stále "dálkový"?
6. Jak často se osobně vidíte se svým partnerem/partnerkou?
7. Jak dlouhá jsou zpravidla vaše setkání s partnerem/partnerkou?
8. Skrze jaká média s partnerem/partnerkou komunikujete na dálku?
9. Jak nahrazujete chybějící fyzický kontakt s partnerem/partnerkou?
10. Jak plánujete v budoucnu žít se svým (současným nebo dalším) partnerem/partnerkou?
11. Máte i jiné přátele mezi příslušníky jiných národů a států?
12. Co si myslíte o svých potenciálních partnerech v ČR?
13. Jak byste ohodnotil/a svou spokojenost v tomto vztahu (10 je nejvyšší spokojenost)?
14. Jaké je vaše pohlaví?
15. Jaký je váš věk?
16. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
17. Jaké je vaše povolání?
18. Jaký je počet obyvatel ve vašem bydlišti?
19. Máte nějaký komentář k tomuto tématu či k dotazníku?

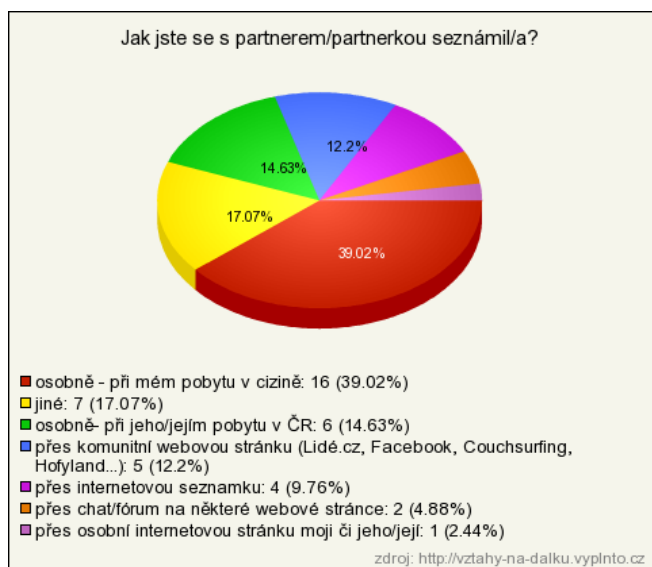
Příloha č. 2: Výsledky dotazníku „Vztahy na dálku“ (2009)

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

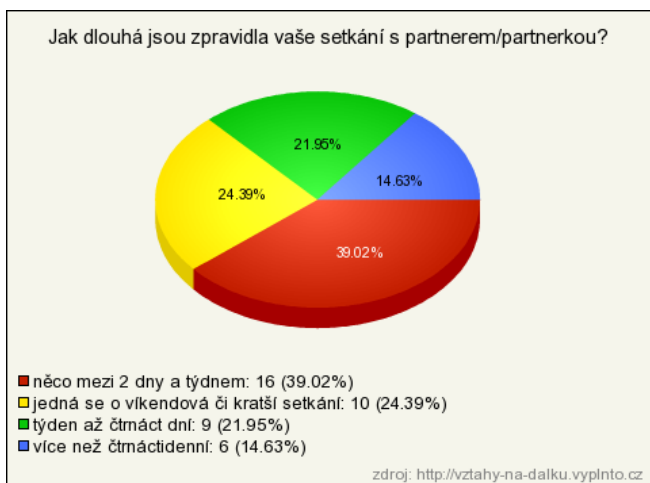
Obr.4

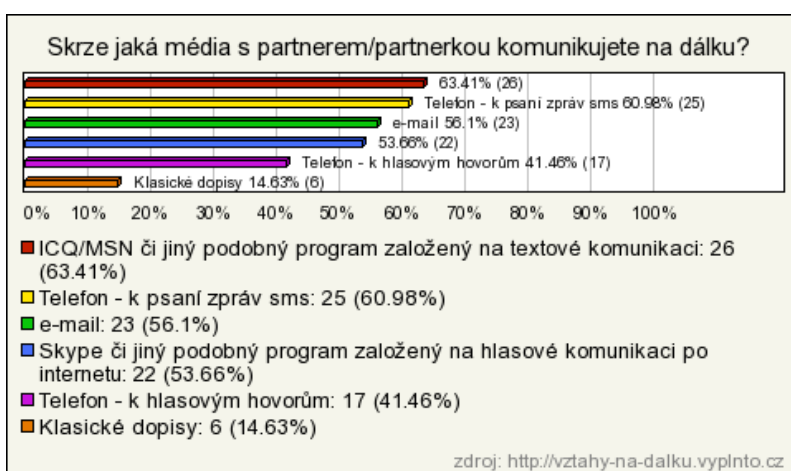
Obr.5

Obr.6

Obr.7

Obr. 8

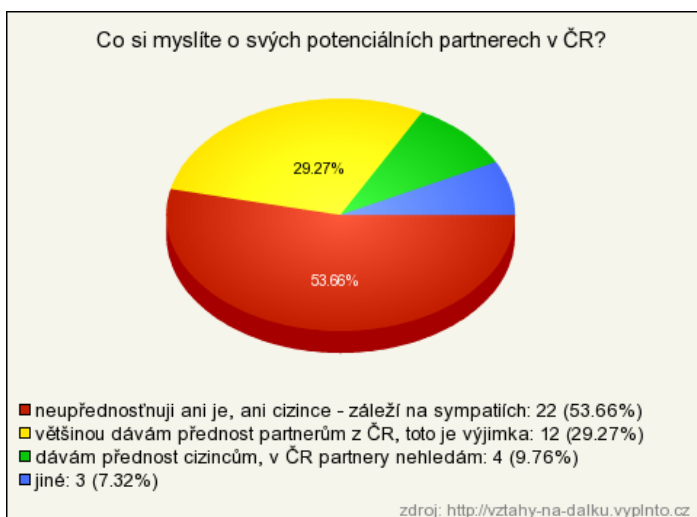
Obr.9

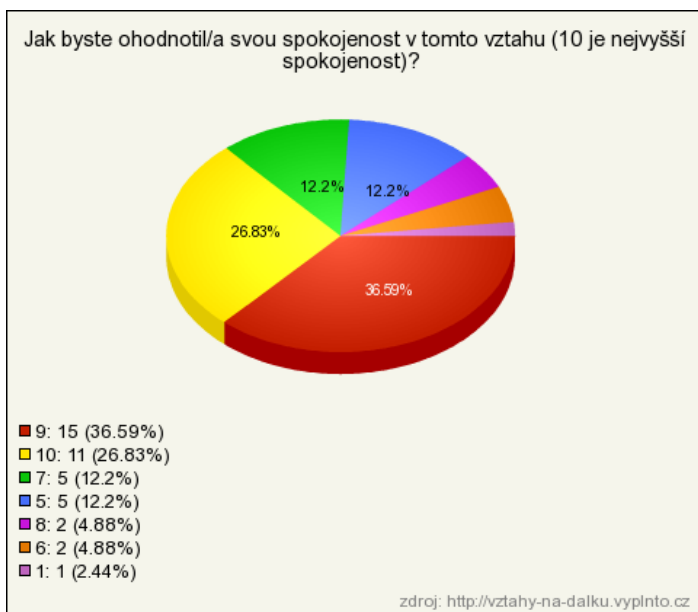
Obr. 10

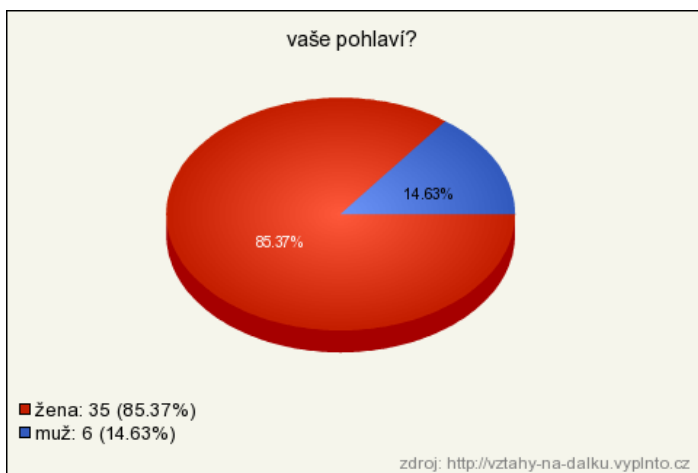
Obr. 11

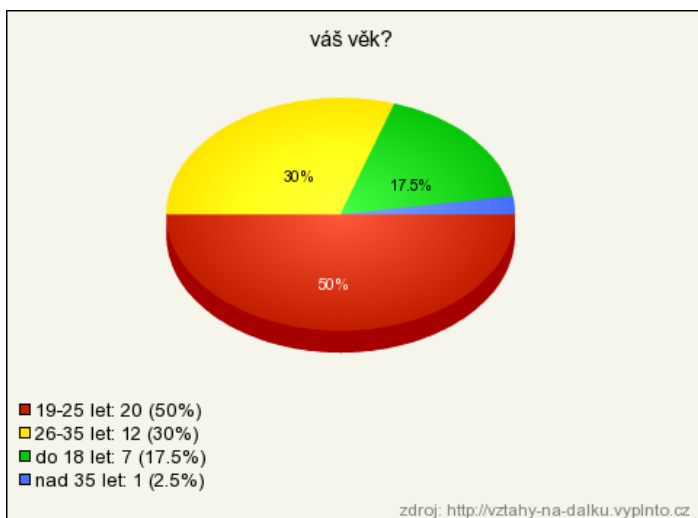
Obr. 12

Obr. 13

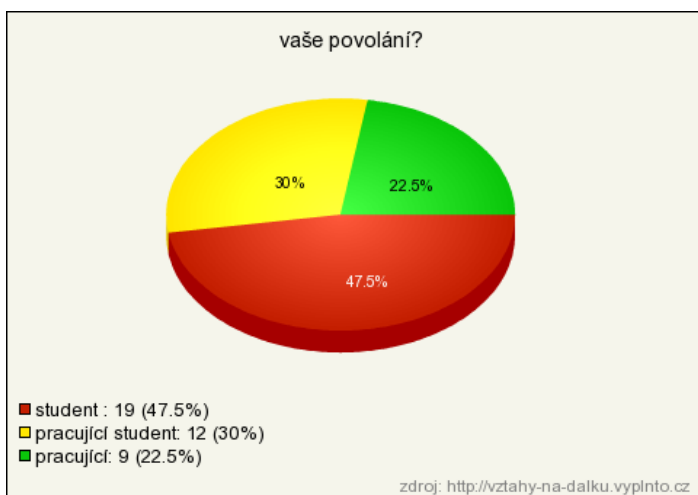
Obr. 14

Obr. 15

Obr. 16

Obr. 17

Obr.18

Příloha č. 3: Stručné shrnutí výsledků dotazníku „Vztahy na dálku“ (2009)

Tento dotazník za 743 hodin jeho umístění na internetu vyplnilo 281 účastníků. Zhruba 68% respondentů odpovědělo na první otázku záporně, tedy nikdy neměli vztah na dálku s osobou jiné národnosti a z jiného státu, skoro 19% zažilo tento typ vztahu v minulosti, a skoro 14% v současné době udržovalo vztah na dálku dle uvedených kritérií. První dvě skupiny byly z tohoto výzkumu vyřazeny, a proto se jimi ani toto shrnutí dále nezabývá¹¹⁰. 85% respondentů z třetí skupiny, na níž byl výzkum zaměřen, byly ženy. Nejvíce respondentů spadalo do věkové kategorie 19 – 25 let, pouze 1 účastník uvedl věk vyšší než 35 let, skoro 18% účastníků průzkumu bylo mladších 18 let. Nejvíce respondentů dosáhlo podle uvedené kategorizace středoškolského vzdělání, ale sečteme-li množství respondentů, kteří dosáhli nižšího stupně VŠ vzdělání a vyššího stupně VŠ vzdělání, zjistíme, že nejvíce účastníků spadá do kategorie těch, kteří dosáhli vysokoškolského vzdělání. Skoro polovina osob se označila za studenty, 30% za pracující studenty a zbytek za pracující. Téměř polovina osob žila ve městě nad 500 000 obyvatel, ale významných počtů dosáhly i obce s menším počtem obyvatel.

76% respondentů udržovalo vztah s partnerem z Evropy, ostatní kontinenty dosáhly jen poměrně nízkých hodnot zastoupení. Nejvíce osob podle dané kategorizace (39%) se s partnerem seznámilo „offline“, při svém pobytu v zahraničí, 17% uvedlo překvapivě „jinou“ možnost a 15% též „offline“ seznámení při pobytu partnera v ČR. Sečteme-li však procenta osob, jež se seznámily v online prostředí, dosáhneme přibližně stejného údaje jako u osob, jež se seznámily při svém pobytu v zahraničí. Offline a online způsoby seznámení se zdají být tudíž vyrovnané. Skoro polovina respondentů udržuje svůj vztah po dobu 6 měsíců až 1 roku, skoro 30% pak jeden až tři roky. Déle než tři roky či méně než 6 měsíců získaly nižší hodnoty zastoupení. Respondenti se značně lišili v údajích, jak dlouho bude jejich vztah ještě spadat do LDR kategorie, ačkoliv většina (34%) uvedla, že půjde o méně než 6 měsíců. Zdá se však, že mnoho pár bude LDR vztah udržovat i několik let.

Více než polovina účastníků se se svým partnerem osobně vidá minimálně jednou za měsíc, 24% pak jednou za 2 až 3 měsíce, delší intervaly získaly menší zastoupení, ačkoliv 7% těch, kteří partnera vidí méně než jednou za 6 měsíců, bychom neměli zcela zanedbat. Relativně rozmanité byly údaje o délce setkání partnerů. Nejvíce účastníků (39%) uvedlo rozmezí mezi 2 až 7 dny, nejméně (15%) pak více než 14 dní.

Vzdálení partneři využívají širokou škálu médií ke své komunikaci, ačkoliv spolehlivě vede CMC, pouze necelých 15% osob používá ke komunikaci klasické papírové dopisy (což

¹¹⁰ Toto samozřejmě vede k neúplnému obrazu LDR vztahů českých občanů, je třeba v budoucnosti zkoumat i LDR vztahy, které se odehrály v minulosti a již nepokračují, a nejen nyní existující LDR.

je nicméně i tak překvapivě vysoký počet). S 63% se nejvýše umístily *instant messengers* založené na textové komunikaci, těsně následované textovými zprávami na telefonech (61%), e-mailem (56%) a aplikacemi umožňujícími hlasový přenos po internetu (54%). Telefonní hovory se, zřejmě kvůli své finanční náročnosti, umístily až na předposledním místě, před papírovými dopisy, s 42% procenty. Skoro polovina osob ve svém nahrazovala chybějící fyzický kontakt videokonferencemi na internetu (skrze webkamery), vysoko se umístilo i zasílání fotografií a kupodivu skoro 37% účastníků se „vidělo“ pouze při osobních setkání a jen mizivé procento si vyměňovalo videozáznamy.

Naprostá většina respondentů (skoro 59%) si přeje jednoho dne žít se svým LDR partnerem v jedné domácnosti, 34% zatím neví a pouze 7% uvedlo, že se s partnerem nemohou v této otázce shodnout. Většina osob měla alespoň nějaké přátele mezi cizinci žijícími v zahraničí, ať již několik či mnoho, nicméně skoro 27% uvedlo, že má pouze české přátele, byť je jejich partner cizincem. Více než polovina osob neupřednostňovala pro partnerský vztah ani Čechy ani cizince. 29% dávalo přednost obvykle Čechům, jen málo osob dávalo explicitně přednost cizincům. Celých 37% osob ohodnotilo svůj vztah na stupnici číslem 9 (tedy předposlední hodnotou) a 27% dokonce číslem 10 (tedy maximální spokojenost), zatímco další čísla měla mnohem menší zastoupení. Toto zjištění odpovídá poznatkům odborníků, že LDR se vyznačují obecně vysokou spokojeností se vztahem. Zde uvedené výsledky rovněž odpovídají našim návrhům, že CMC hraje nezpochybnitelnou roli v moderních vztazích na dálku, ačkoliv jsme si vědomi, že tato skutečnost je zde jen nastíněna a заслужuje podstatně důkladnějšího průzkumu než tato drobná sonda do českých LDR.

Příloha č. 4: Otázky použité v rozhovorech s informátory

Name (Jméno)

Age (Věk)

Location (Současná lokalita)

Occupation (Povolání)

Education (Vzdělání)

- Where is your partner (P) from? What are his personal data? (*Odkud je váš partner? Jaké jsou jeho osobní údaje?*)
- How did you meet your partner? (*Jak jste se se svým partnerem potkali?*)
- If online: How did your relationship develop after the initial “meeting”? When and how did you meet ftf? How much did your expectations differ from reality? (*Pokud online: Jak se váš vztah vyvíjel po prvotním “setkání”? Kdy a jak jste se setkali ftf? Do jaké míry se vaše očekávání lišila od reality?*)
- If offline: When did your relationship turn into a LDR and why? (*Pokud offline: Kdy a proč se váš vztah změnil v LDR?*)
- How long is your relationship (R) lasting by now? (*Jak dlouhá váš vztah trvá?*)
- How often do you see your partner ftf and for how long periods? (*Jak často se s partnerem vidíte ftf a na jak dlouhou dobu?*)
- What is your main and other communication media except for ftf? (*Jaký je váš hlavní komunikační prostředek a jaké další používáte, vyjma ftf?*)
- If you use a mobile phone for your communication, is it more calling or messages? How much important role does it play in your communication? (*Používáte-li ke své komunikaci mobilní telefon, jedná se spíše o sms či volání? Jak důležitou roli toto ve vaší komunikaci hraje?*)
- How long do you plan/suppose to stay in a LDR with your P? (*Jak dlouho očekáváte či plánujete zůstat v LDR s vaším partnerem?*)
- Would you or your P be willing to move to be with each other? (*Byli byste vy či váš partner ochotni se přestěhovat kvůli druhému?*)
- Did you have any previous LDR? What were your previous distances in Rs? (*Máte předchozí zkušenost s LDR? Jak geograficky vzdálené byly vaše předchozí vztahy?*)

- What plans do you and your P have after ending the LDR? (*Jaké plány mate vy a váš partner po skončení LDR?*)
- How would you rate the sufficiency of your LDR communication? (*Jak byste ohodnotili úroveň vaší komunikace v LDR?*)
- Do you encounter any positive effects of your communication? (*Má vaše komunikace svá pozitiva?*)
- Do you encounter any negative effects of your communication? (*Má vaše komunikace svá negativa?*)
- In which ways does your ftf communication differ most when compared to your mediated one? (*V čem se vaše ftf komunikaci nejvíce liší od vaší zprostředkované komunikace?*)
- How do you manage physical separation? Do you use any techniques to substitute physical contact in your R? Does your communication involve video chats, or exchanging video or photo material? (*Jakým způsobem zvládáte fyzické oddělení? Používáte nějaké techniky k nahrazení fyzického kontaktu? Zahrnuje vaše komunikace video chat, popř. výměnu videonahrávek či fotografií?*)
- What were your previous thoughts on LDRs and how did they change after being involved in it? (*Co jste si myslela o LDR dříve a jak se váš názor změnil poté, co jste se tohoto typu vztahu zařadil/a?*)
- What reactions of friends, family etc. do you encounter bearing to your LDR? (*Jak reaguje na váš LDR vztah vaše rodina a přátelé?*)
- How much do you let other people interfere into your R and Rs in general? (*Jak moc si necháte zasahovat ostatními lidmi do vašeho vztahu či vztahů obecně?*)
- What are your ideas about peoples' common residential patterns and how much do they match your own desired ones? Can you imagine living within a duolocal pattern? (*Co si myslíte o obvyklých rezidenčních uspořádáních a jak odpovídají vašim požadavkům? Uměli byste si představit žít duolokálně?*)
- Do you consider being in a LDR as a way how to “stay single, while in a relationship”? How many advantages does a LDR bring into your lifestyle? (*Domníváte se, že LDR je způsobem jak “zůstat svobodný a zároveň ve vztahu”?* *Kolik výhody přináší LDR do vašeho života?*)
- Would you describe your ftf or mediated meetings as more intense? Why? Is there a benefit in having “waiting periods” for the relationship? (*Jsou vaše ftf či*

zprostředkovaná setkání více intenzivní? Proč? Myslíte, že “období čekání” ve vztahu mají své výhody?)

- How big an issue are expenses connected to your LDR? *(Jak velké jsou výdaje spojené s vaším LDR?)*
- Do you feel that you and your P have to do a lot of planning ahead due to your distance? Does it interrupt your lives in a way? *(Máte pocit, že vy a váš partner musíte kvůli vzdálenosti mezi vámi často předem plánovat? Narušuje to vaše životy?)*
- What characteristics of partners does a LDR require? Do you consider yourself as a typical LDR representative? *(Jaké vlastnosti partnerů jsou v LDR zapotřebí? Považujete se za typického reprezentanta LDR účastníka?)*
- How do you manage questions of trust, jealousy, control etc.? *(Jak zvládáte otázky důvěry, kontroly, žárlivosti apod.?)*
- Do you know other couples involved in LDR? Were there any in your family? *(Znáte jiné LDR páry? Vyskytovaly se ve vaší rodině?)*
- What is your opinion of survival chances of LDRs? *(Co si myslíte o šancích LDR na přežití obecně?)*
- Are there any ethnical, racial, confessional etc. groups in the world in which you could not find a P, and why? *(Jsou na světě nějaké etnické, rasové, náboženské či jiné skupiny mezi nimiž byste si partnera nevybrali, popř. proč?)*
- What is your opinion on potential partners within your own country/nation? *(Jaký je váš názor na potenciální partnery ve vaší vlastní zemi či národě?)*
- Are you a person with many “international friends”? *(Jste osoba s mnoha “mezinárodními přáteli”?)*
- Is there any kind of language barrier between you and your P? If so, how does it influence your relationship? *(Existuje mezi vámi nějaká jazyková bariéra? Pokud ano, jak ovlivňuje váš vztah?)*
- Do you observe cultural differences in the CMC of you and your P? *(Pozorujete v CMC mezi vámi a vaším partnerem nějaké kulturní rozdíly?)*
- Do you think your relationship is very much dependent on technology, such as computer speed, internet connection etc.? *(Myslíte si, že je váš vztah značně závislý na technologii, jako je např. kvalita připojení k internetu, rychlost počítače apod.?)*

- How often and why do you use the internet? How much do you use CMC and why? (*Jak často a z jakých důvodů používáte internet? Jak moc a proč používáte CMC?*)
- Do you use social online networks for forming personal relationships? (*Používáte sociální síť na internetu k formování osobních vztahů?*)
- What benefits and disadvantages of CMC in general have you observed? (*Jaké výhody a nevýhody CMC pozorujete?*)

Last question/Poslední otázka:

- How satisfied are you in your R? (*Jak jste spokojen/a s vaším vztahem?*)

Příloha č. 5: MAX A PETRA

Max, nar. roku 1972, žije v současné době v Amsterdamu v Nizozemsku, vystudoval gymnázium a pokoušel se o vysokoškolské studium aplikované matematiky, nyní pracuje na volné noze, zejména jako kapitán říčních lodí. Jeho LDR přítelkyně Petra, nar. roku 1988, žije v Praze, kde studuje dvě vysoké školy matematického a ekonomického zaměření. Petra Maxe kontaktovala na webové stránce Couchsurfing.com (jedná se o server pro cestovatele zprostředkovávající setkání a ubytování v místě pobytu, pozn. M. P.), kde jej společně se svou kamarádkou žádala o týdenní ubytování v Amsterdamu v jeho domácnosti. Max této žádosti vyhověl a již po několika dnech se s Petrou sblížil natolik, že po jejím odjezdu začali udržovat LDR vztah. V době rozhovoru trval jejich vztah po dobu několika měsíců. Vidali se zhruba po 4 – 6 týdnech, obvykle pouze na víkend, zejména kvůli Petřině náročnému studiu. Plánovat dopředu příliš nešlo, protože Petra často předem neznala své školní povinnosti, navíc pro oba partnery byla typická velká míra spontaneity a bytí „v přítomnosti“. V době rozhovoru plánovala Petra přijet zhruba na polovinu prázdnin pracovat do Amsterdamu. Mezitím udržovali kontakt zejména přes IM zařízení – skype a MSN messenger, kde používali jak textovou, tak hlasovou komunikaci a webkamery, a do malé míry používali též e-maily a sociální síť Facebook. Mobilní telefony kvůli cenám téměř nepoužívali a Max si pochvaloval, že CMC je kromě připojení zdarma. Ačkoliv Max by si byl přál vzdálenost ze vztahu co nejdříve odstranit (rovněž kvůli cenám letenek), Petře ještě zbývalo dokončit magisterské a následně doktorské studium.

Maxův jediný vztah na dálku byl předtím vztah s dívkou z města nedaleko Amsterdamu, jinak o něm je známo, že nerad cestuje za hranice svého města a LDR nikdy nevyhledával. Na druhou stranu přiznal, že se nedávno začal vzdávat svých starých stereotypů. Většina Maxových přátel i rodina je překvapena spíše krásou jeho přítelkyně a jejich věkovým rozdílem nežli vzdáleností mezi nimi. Maxovi rodiče jej však vždy podporovali v tom, co pro něj bylo důležité, ačkoliv vyslovili pochybnosti o tom, zda podobný vztah může vydržet. Max byl poněkud zklamán dívkami ve svém vlastním národě, které jsou pro něj příliš otažitě, vypočítavé a podezřivé, naopak u cizinek si vážil větší otevřenosti. V době seznámení s Petrou žádný vztah nevyhledával a nevadilo mu žít beze vztahu, protože má rád svůj vlastní prostor a možnost plánovat si život dle svého.

S Petrou udržoval každodenní CMC kontakt (zhruba 1 hodinu denně), který ale nepociťoval jako „opravdový kontakt“, často se také potýkali s problematickým spojením. Zdůrazňoval, jak je důležité tento každodenní kontakt udržovat, proto, aby vztah byl

zachován. Je podle něj nutné mluvit o obyčejných věcech, což právě přes IM bylo možné. Odmítal tímto způsobem řešit závažná témata, neboť by mohlo dojít snáze k nedorozumění. K drobným potížím docházelo také proto, že Petra uměla anglicky o něco hůře než Max. Maxovi vadilo, že skrze CMC není možné druhého utěšit, když je smutný, protože neexistuje fyzický kontakt, tuto formu komunikace považoval pouze za způsob, jak vztah udržet naživu. Stěžoval si na to, že po většinu času není jejich vztah „intenzivní“, ačkoliv jistou kompenzací znamenaly společné víkendy, kdy se věnovali výhradně jeden druhému. Fotografie si tato dvojice nevyměňovala, neboť Max měl dostatek Petřiných fotografií ze společně strávených chvil. Ani hlasová komunikace s webkamerou nebyla vždy možná, zejména, když Max hostil členy Couchsurfing.com a Petra se připojovala ve škole, kdy ani jeden neměl soukromí.

K úspěšnému LDR je podle něj potřeba být velmi zamilovaný, otevřený a schopen zkusit něco, kde není úspěch zaručen, tento typ vztahu ovšem nikomu nedoporučoval. Max popíral, že by partnerský vztah mohl kvůli vzdálenosti ztroskotat a věřil tomu, že důležitější je, jak spolu lidé vycházejí. Potřebná je prý jak počáteční vášeň, tak pevný základ v přátelství. Max nebyl nijak proti modelu LAT, pokud by obě domácnosti byly v tomtéž městě, neboť tak si oba partneři mohou vytvořit svůj prostor podle svého vkusu, připustil také, že by měl problém sdílet domácnost s jakoukoliv partnerkou. V rodině příklad LDR vztahu neměl a zažil jej pouze u některých zahraničních přátel. Jako výhodu vnímal to, že partneři nejsou neustále spolu. Srovnával situaci v minulosti, kdy milenci dlouho čekali na dopisy, zatímco dnes mohou kdykoliv navázat online kontakt, což má své nevýhody v slaběji prožívané touze, ale i výhody v možnosti spolu často komunikovat. Považoval za důležité, aby partneři neměli potřebu se kontrolovat, jak on, tak jeho přítelkyně údajně nežárlili.

Max byl k internetu připojen prakticky kdykoliv byl doma, neboť internet prý rozšiřuje jeho obzory a poskytuje mu spojení s lidmi. Místo telefonátů dával přednost chatu, místo dopisů e-mailům, místo tištěným novinám elektronickému zpravodajství. Internet též potřeboval pro účely svého podnikání. Na internetu nicméně přátelství nenavazoval, používal jej spíše k udržování již existujících kontaktů z reálného světa. Nepovažoval se za počítačového nadšence či nespělého člověka, a raději navazoval kontakt osobně.

Svůj vztah kupodivu hodnotil nejasně, ne proto, že by vzdálenost byla zásadní překážkou, ale proto, že při srovnání se vztahy minulými cítil slabší emocionální odezvu. V době rozhovoru se chystal s Petrou toto téma probrat. Tento vztah se před publikací naší práce rozpadl z důvodu nízké kompatibility partnerů.

Příloha č. 6: RONALD A PHUONG

Ronald, nar. roku 1983, v současné době žije a pracuje v Singapuru, v době výzkumu bydlel ve městě Amstelveen v Nizozemsku a byl studentem posledního ročníku práv. Jeho přítelkyně Phuong, nar. roku 1984, původem z Vietnamu, pracovala v době rozhovoru v Singapuru, kde předtím studovala ekonomii. Před několika lety se Phuong vydala na studijní pobyt o délce jednoho semestru na amsterdamskou univerzitu, kde studoval i Ronald, jenž se toho roku zapsal do mentorského programu pro zahraniční studenty. S Phuong se seznámil na večeři pro nové studenty a dále se s ní setkával na studentských akcích. V té době navázali vztah a ke konci svého pobytu bydlela Phuong u Ronalda. Jejich vztah trvá již čtyři roky; jeden rok strávila Phuong studijně opět v Amsterdamu, jinak se dvojice vídala pouze jednou za šest měsíců. Obvykle spolu zůstávali po dobu jednoho měsíce, ve svých cestách se navzájem střídali. Ronald se chystal za několik měsíců odstěhovat za svou přítelkyni do Singapuru, kde plánoval žít několik let a poté se vrátit i s Phuong zpět do Nizozemska. Phuong se pokoušela po ukončení svého studia v Amsterdamu zůstat v tomto městě a najít si práci, byla však smluvně vázána singapurským státem k práci pro společnost se sídlem v Singapuru, po dobu tří let, tuto podmínku se jí v Nizozemsku nepodařilo splnit a musela se vrátit.

Na počátku vztahu si Ronald a Phuong zasílali e-maily a později přešli k hlasovým hovorům přes MSN messenger či telefon, za pomoci výhodné volací karty do zahraničí, v rozsahu zhruba 30 – 45 minut denně. Ačkoliv obvykle používali webkamery, někdy nastal problém s pomalým počítačem na straně Phuong. Často si dvojice také vyměňovala sms zprávy. Z důvodu velkého časového posunu musel Ronald s Phuong komunikovat okolo 5. hodiny odpoledne SEČ, než Phuong šla spát, což mohlo někdy představovat problém. Ronald označil komunikaci jako přijatelnou, ale pro partnerský vztah z obecného hlediska nevyhovující. Připouští, že jeho přítelkyně by asi uvítala intenzivnější CMC kontakt. Partneři si vyměňovali fotografie, ale pouze ze svého běžného života, nevytvářeli fotografie čistě sami pro sebe.

Ronald ve svém životě zažil pouze jeden krátký LDR s dívkou z Indonésie, což označil spíše jako prázdninovou romanci, podobný vztah měl rovněž jeho bratr a někteří méně blízcí příbuzní. Reakcí, s níž se střetával nejčastěji, byl v jeho případě soucit. Rodiče ho v jeho vztahu podporovali a to dokonce i finančně, ačkoliv někdy těžce snášeli jeho dlouhou nepřítomnost. Ronald popisuje příhodu, kdy mu umírala babička v době, kdy měl odjíždět do

Vietnamu za Phuong, a trávil se svou babičkou tedy před odjezdem co nejvíce času, neboť babička si přála, aby kvůli ní nezůstával. Vždy bylo nutné plánovat cesty velmi dlouho dopředu. Jako mladší Ronald o LDR příliš nepřemýšlel, i když si prý neuměl představit, že by měl vztah takto vzdálený. Nevadilo by mu mít vztah ani s dívkou ze své země, i když přiznával, že ho přitahují spíš exotické ženy. Ačkoliv má rád svůj vlastní prostor, v LDR vztahu už zůstat nechtěl. Nelákalo ho ani LAT uspořádání. Cesty za přítelkyni do Vietnamu či Singapuru byly značně finančně nákladné a musel na ně vynakládat prostředky od svých rodičů, ze svého dědictví a dokonce si vzal půjčku, kterou plánuje časem splatit.

Ronal uznával, že v počátku vztahu může čekání na setkání vztah oživovat, ale později to viděl spíš pouze jako překážku. Osoby v LDR podle něj musí být především věrné, nesobecké, schopny důvěřovat druhému a ochotny vyprávět o svém životě. Ve svém vztahu se potýkal s žárlivostí svojí i partnerčinou, i když ho utěšovalo, že s ní vždy mluvil před spaním, takže věděl, že u sebe nikoho doma nemá. Obecně považoval šance LDR vztahů na přežití za nízké, i když záleží prý na osobních vlastnostech osob a také na tom, kolik času spolu strávili před odloučením.

Domníval se, že v CMC lidé sdělují více informací a také je sdělují v detailnější podobě. Zatímco v běžném životě spolu někdy partneři příliš nemluví a spíše se věnují společným činnostem, CMC nutí osoby komunikovat. Na rozdíl od Maxe se Ronald v online komunikaci nevyhýbal ani složitým tématům, neboť se prý znali důkladně a mohli si to dovolit. Za jednu z výhod CMC označil schopnost partnerovi během hovoru posílat relevantní hypertextové odkazy, za jednu z nevýhod pak častý nedostatek vizuálních podnětů, což je problémem u hádek, kde nelze dobře odhadovat partnerovo rozpoložení (např. zda je schopen dále pokračovat v rozepři). Též se někdy objevila jazyková bariéra, neboť Ronald hovořil anglicky lépe, oba dva se příležitostně snažili hovořit spolu i jazykem druhého, což zejména oceňoval Ronald u Phuong. Za osobu trávicí volný čas online komunikací se nepovažoval, nenavazoval v tomto prostředí známosti, ani nepůsobil často na sociálních sítích, internet využíval spíše pro chat a čtení zpráv. Navzdory tomu Ronald mluvil o velkém počtu zahraničních přátel. Vztah ohodnotil pomyslnou známkou 7 z 10, z důvodu, že jsou oba zatím v LDR vztahu. V době publikace této práce se oba partneři nacházeli společně v Singapuru.

Příloha č. 7: KLÁRA, KRISTIAN A RICARDO

Klára, nar. roku 1983, vystudovala práva a v době rozhovoru pracovala jako koncipientka pro advokátní kancelář. Tři roky strávila ve vztahu s Němcem Kristianem, o dva roky starším než ona, s nímž se seznámila, když studoval v ČR. Po ročním vztahu se Kristian na půl roku odstěhoval za práci do Nigérie, kde ho Klára jednou navštívila a ke komunikaci používali pouze mobilní telefon a e-mail, neboť tam skype nefungoval. V té době se Klára s Kristianem na dálku rozešli, ale dali se po půl roce opět dohromady. Kristian se mezitím odstěhoval do Německa, během této doby se dvojice střídavě navštěvovala, více však jezdil za Klárou Kristian (obvykle každý měsíc na týden), který měl velmi flexibilní povolání, zatímco Klára by si musela brát dovolenou ze své náročné práce. Komunikovali tehdy převážně přes skype a opět mobilní telefon. Klára si stěžovala na to, že v CMC byl její partner spíše odtahitý. Zásadní problém ve vztahu přišel v okamžiku, kdy si Klára uvědomila, že se nedohodnou na společném místě k životu. Klára si přála s přítelem bydlet pokud možno v Praze, ale třeba i v jiném evropském velkoměstě, neboť Praha se Kristianovi zdála malá. Lákaly ho nejvíce vzdálené exotické metropole, kam se ona nehodlala odstěhovat. Především se však nemohl pro žádnou z možností rozhodnout, i když mu Klára nabízela, že mu „vytvoří domov“.

V době rozhovoru udržovala Klára několik měsíců vztah s o půl roku starším Italem Ricardem, jehož poznala během společných studií ve Velké Británii, a s nímž se tehdy před pěti lety pokoušela o LDR. Ricardo byl však nadměrně žárlivý a vztah se brzy rozpadl, nyní se prý změnil a „dospěl“. Každý večer spolu hovoří přes skype s pomocí webkamery, kde mluví zhruba dvě hodiny. Přes den si krátce telefonují nebo posílají sms mobilním telefonem. Za několik měsíců měl Ricardo přijet do Prahy za Klárou, usadit se zde a najít si práci. V Praze se mu na rozdíl od Kristiana líbilo. Klára přiznává, že je kvůli partnerovi ochotná „hodně vydržet“, ale z LDR je již unavená a má touhu konečně „hnízdit“. Zdůrazňuje, že pro studenta je mnohem jednodušší cestovat, protože do školy nemusí docházet denně, zatímco nyní, když pracuje, má potřebu mít někoho blíže u sebe.

Klára oceňuje možnost mluvit neomezeně dlouho přes skype, telefon je podle ní v tomto směru nedostatečný (a dodává, že během svých studií v Británii s ní její tehdejší český přítel nebyl schopen udržovat vztah pomocí skypeu a z toho důvodu se vztah rozpadl). Důležité je také partnera vidět pomocí webkamery, protože bez mimiky, hlasu a řeči těla obecně dochází k mnoha nedorozuměním a nelze takto řešit zásadní otázky. S partnerem si posílají navzájem též fotografie z denního života. Přiznává, že se jí líbí náklonnost vyjádřená psaným textem,

ale jinak považuje CMC spíše za náhražku. Před Kristianem měla vztahy na dálku jedinečně v rámci republiky, což považovala za výhodné, protože byli přes týden v práci a neměli špatný pocit, že je doma čeká někdo, koho zanedbávají. Viděli se jen o víkendu, kdy měli jasně vymezený čas pro sebe navzájem. Podobně to údajně vidí i Klářiny kolegyně, které si raději najdou známost mimo své město, protože práce do noci není pro vztah vhodná. LDR tedy může prý zakrýt např. pracovní vytíženost jednoho z partnerů. Když měla Klára přítele v Praze, viděla se s ním paradoxně méně hodin týdně než se svým meziměstským partnerem. Neumí si ale v současné době představit vést dvě domácnosti, je ochotná tolerovat jedinečně delší služební cesty. Připouští zároveň, že pokud je člověk zvyklý organizovat si život po svém, setkávat se často s přáteli apod., může být složité s někým bydlet a koordinovat vzájemné aktivity. LDR znamená větší svobodu a trávení společného času je vždy dané možnostmi obou osob.

V Klářině rodině nikdo LDR nemá, ale mnoho z jejích přátel ano, Klára má také hodně přátel ze zahraničí. Raději by měla českého partnera, protože by to bylo méně komplikované, ale zatím neměla to štěstí narazit na žádného, s kterým by mohla mít úspěšný vztah. Podle svých slov je poměrně netypickou Češkou – má dvě vysoké školy, dobrou práci, je sportovně založená, hodně cestuje a zvládne hodně věcí najednou. Čeští muži prý obvykle nejsou dost sebevědomí na to, aby jim taková žena „nevadila“ a neměli potřebu ji srážet. Cizince však cíleně nevyhledávala a prý jde u ní spíše o náhodu. Jazykové bariéry nikdy nevnímala a se současným přítelem se oba snaží naučit navzájem svým rodným jazykům. U cizinců je problém s rozhodnutím, kde se usadit, navíc v ČR mají problém sehnat pracovní uplatnění. Vnímá i kulturní rozdíly v případě svého italského přítele, neboť Italové mají větší potřebu své partnery neustále kontrolovat a projevovat přehnaně své city. Dříve si neuměla představit žít s cizincem, s věkem se však podle ní toto stává snazším. Potřebnými vlastnostmi v LDR jsou důvěra, trvalost citů, závazek ve vztahu, trpělivost, schopnost vžít se do druhého a umět udržovat kontakt. Sama se nikdy s žárlivostí nepotýkala, protože partnerům vždy důvěřovala.

Ačkoliv Klára připouští finanční náročnost, jde podle ní o otázku priorit. Složitější je plánování setkání v případech, kdy druhý nemá čas vinou pracovních povinností a naopak není možnost s partnerem být v době, kdy to člověk potřebuje. Reakce na Klářiny vztahy prý nebyly příliš výrazné, protože bydlí v Praze a mezi „vzdělanými lidmi“. Matka se však obávala toho, že by dcera odjela daleko, protože mají v rodině blízké vztahy. I Klára počítá s tím, že se jednoho dne bude o své rodiče starat a nechce bydlet daleko. Klára si nemyslí, že by LDR měly nižší šanci přežití než GCR, zvládla by takový vztah prý asi i bez internetu, protože je „hodně umíněná“. Zároveň je ale již čím dál tím více netrpělivá a déle než rok by

už LDR udržovat nechtěla. Domnívá se, že LDR je záležitostí specifické skupiny obyvatelstva, která žije podobným životem jako ona – mnoho těchto lidí žije v Praze, je vysokoškolsky vzdělaných, odmala často cestují či pobývají v zahraničí, komunikují snadno v cizím jazyce a mají menší strach z cizinců.

Nepopírá, že kvalita technologií, jichž využívá, vztah zásadním způsobem určuje. CMC používá poměrně hodně, i když čím je starší, tím více dává přednost FtF komunikaci. Na sociálních sítích se obává zneužití osobních informací. V době dospívání se často seznamovala s lidmi na chatu, kde trávila dost času, dnes si raději vyjde ven s přáteli a v online prostředí moc času netráví. I když mnoho jejích přátel z důvodu pracovního vytížení využívá online seznamky, považuje to za krajní případ a sama raději navazuje kontakt v reálném prostoru.

Příloha č. 8: PATRIK A CAMILLE

Patrik, nar. roku 1983, vystudoval na pražské FSS UK sociologii, v době rozhovoru navštěvoval v Čechách své rodiče a postupně se chystal k dokončení diplomové práce a státnicím. Jinak již za své bydliště považoval francouzské Lille, kde studuje a část roku žije jeho přítelkyně Camille, asi o 4 roky mladší studentka oceánografie. Před dvěma lety se seznámili v USA, kam oba odjeli pracovat na léto, poté žili rok a půl v LDR. Navzájem se navštěvovali a Camille se byla podívat za Patrikem i do Finska, kde studoval v rámci Erasmu. Obvykle se navštěvovali jednou za dva měsíce na týden, když se jednou neviděli 4 měsíce, mluvil o tom Patrik jako o „pekle“.

V době, kdy byl jejich vztah LDR, vnímal Patrik ochladnutí vztahu, protože komunikovali přes internet, což podle jeho slov je „chladné médium“. Používali e-maily, IM, Facebook, po nějaký čas i sms, telefony k volání ani jeden z nich nechtěl z více důvodů používat. Nejvíce jim pomáhaly videochaty přes MSN messenger, Patrik ale tvrdí, že psal i dlouhé e-maily o tom, jak žije, zejména v době, kdy Camille byla na návštěvě u rodičů, kteří neměli připojení k internetu. Psali si ale spíš nepravidelně a Patrik údajně psal častěji. Též si vyměňovali fotografie ze svých životů. Letecké cesty museli plánovat měsíc až dva předem, přičemž pro Patrika byla snadné do školy týden nejit, ale Camille si nemohla ve svém studiu dovolit skoro žádné absence.

Komunikace přes internet není podle Patrika dostatečná, rozhovory označil dokonce jako „smutné“, i když připouštěl, že by vztah bez internetu určitě nepřežil, neboť je důležité vědět, co druhý dělá. Online vztah může být matoucí, dochází k mnoha nedorozuměním

(např. zmiňuje obtíže při užití ironie). Patrik mluvil o tom, že zpočátku byla problémem ve vztahu vzájemná žárlivost, zejména z jeho strany, a občas si dělali přes MSN „žárlivé scény“. Podle Patrika se v LDR člověk může prezentovat v lepším světle, leccos může zapřít, nemusí mluvit, když zrovna nechce, partneři se nevidí v denních situacích, vztah tak může být pohodlnější. Při vzájemných setkáních se partneři rovněž chovají lépe a spíše jezdí na výlety a chodí na nákladné večeře, než aby seděli doma (dle Patrika ale podobný princip funguje i u jeho rodičů, pokud se s ním delší čas neviděli). Déle udržovat svůj LDR už pro něj bylo nepředstavitelné, vztah by prý při dalším dlouhém odloučení neměl smysl. Patrik se sám rozhodl, že se odstěhuje do Francie za Camille, neboť jako oceánografka by v ČR neměla uplatnění a musela by se učit česky, podle Patrika minoritní jazyk, navíc prý není zrovna jazykovým talentem. Patrika Francie okouzila a tři měsíce pracoval na pláži v jižní Francii jako prodavač koblih, aby byl nucen používat francouzštinu, zatím se však cítí jistěji v angličtině, již používá i pro hovory s Camille. Ačkoliv Camille umí anglicky hůř než on, komunikace prý z tohoto hlediska nevážne.

Patrik měl drobnou zkušenost s LDR v době, kdy jel poprvé do USA a navázal známost s dívkou z Taiwanu. Zůstalo však pouze u přátelství, protože si tak vzdálený vztah neuměl představit, vnímal velké kulturní rozdíly a také nebyl natolik zamilovaný jako v případě Camille. Rodiče mu do jeho nynějšího vztahu víceméně nemluvili, odrazovali ho od něj pouze ve chvílích partnerské krize, jinak mu ale jednou i platili cestovné (Patrik si však zpravidla vydělával na brigádách). S matkou často o svém vztahu diskutoval. Jeho přátelé mu nevěřili, že vztah na dálku může vydržet, ale Patrik byl „ochoten udělat cokoli“, aby vztah neskončil. Posléze se seznámil s bývalou spolužačkou, která žila v LDR s Francouzem, což mu umožnilo komunikovat s někým v podobné situaci. Češky mu nijak coby partnerky nevadily, a odmítal na Camille nahlížet především jako na Francouzku, říkal, že ho přitahovala její osobnost. Připouštěl, že s ní nemůže sdílet všechno (např. společné symboly z dětství) a také, že Francouzi komunikují více impulzivně a emocionálně i v rámci CMC. Patrik tvrdil, že mají s Camille společně více mezinárodních přátel než Čechů či Francouzů.

Podle Patrika šance LDR na přežití závisí hodně na internetu, často se stávalo, že jednomu z nich nefungovala kamera a docházelo k frustraci, či se náhle přerušilo připojení a druhý nevěděl, co se stalo. Nejdůležitějšími podmínkami podle něj jsou druhého člověka co nejvíce milovat a ochota mnoho obětovat. Patrikovi LDR pomohl rozhodnout se, co v životě chce, předtím si nebyl jistý, kde chce žít, ani čím se chce po studiu zabývat. Při komunikaci ve vztahu mu pomáhalo být pozitivní a také opatrný. Zmiňuje, že psát dlouhé e-maily bylo vyčerpávající a také vnímal mnohdy čtení a psaní zpráv jako úmornou povinnost.

Patrik o sobě tvrdil, že nenavazuje vztahy v online prostředí a málo se účastní sociálních sítí (i když svého času měl tendenci sledovat na Facebooku co Camille dělá). Internet používá spíše k hledání informací, s přáteli si pomocí CMC obvykle nepíše a raději komunikuje v FtF modu. Jeho přítelkyně má ráda počítače ještě méně než on. Celkově byl Patrik se svým vztahem spokojen. V době rozhovoru ho čekal odjezd do Francie, poté po několika měsících návrat do ČR z důvodu ukončení studia a následný trvalý přesun opět do Francie.

Příloha č. 9: EVA A DOMINGO

Eva, nar. roku 1985, vystudovala na plzeňské pedagogické fakultě obor ruský jazyk-hudební výchova pro 2. stupeň, v době rozhovoru pracovala též jako učitelka angličtiny v jazykovém centru. Její o 3 roky starší přítel Domingo tehdy pracoval na diplomové práci z oboru ekonomie v mexickém Mexico City. Eva s Domingem se seznámili na sociální síti Hi5, kde Domingo Evu kontaktoval na základě jejího profilu. Eva byla zprvu nedůvěřivá, ale poté si začali psát skrze MSN Messenger, což trvalo asi půl roku až rok. Zpočátku vlastnil webkameru pouze Domingo, takže Eva mohla vidět jeho tvář, ale on její nikoliv. Eva se rozhodla přijmout Domingovo pozvání do Mexika, když jí zemřela matka, a chtěla si jet „vyčistit hlavu“ pomocí cestování. V té době byl Domingo pouze kamarádem, avšak asi po třech dnech pobytu se mezi nimi vyvinul intimní vztah. Evin první pobyt v Mexiku trval asi měsíc a půl a od té doby do našeho rozhovoru uplynuly dva roky. Eva s Domingem se setkávali obvykle po 3 měsících na dobu minimálně jednoho a maximálně tří měsíců a pokoušeli se v cestách střídát. Eva zdůrazňuje, že letenky do Mexika jsou natolik drahé, že nemá smysl jezdit na kratší dobu a škola prý oběma vychází vstříc. Eva navštívila Dominga i v době, kdy studoval ve Španělsku a byl tedy méně vzdálen. Tři měsíce považuje Eva za maximální dobu odluky, protože pak už začnou lidé o vztahu pochybovat – první měsíc údajně žijí ze vzpomínek, druhý měsíc žijí v současnosti a třetí měsíc se již opět těší na své setkání.

Podle Evy probíhá 99% jejich komunikace přes MSN, částečně pak využívají i Facebook a telefon, neboť Domingo má volací kartu na pevné linky; často si taky posílají sms zprávy. Při svých každodenních až tříhodinových rozhovorech používají vždy webkameru a obvykle komunikují pomocí videochatu. Také si posílají fotografie a videa pro zpestření. Eva říká, že doma má webkameru stále zapnutou, že se často před ní i učí, svačí apod. a má aspoň pocit, jako by přítel byl u ní v pokoji. Velký časový posun zvládají jedině díky tomu, že Eva žije život „nočního ptáka“. Domnívá se, že na internetu si lidé řeknou více než osobně,

protože jsou zde otevřenější. „Naštvat se“ online ale moc dobře nejde – vypnutí komunikačního zařízení pouze druhého mate a není možné problém probrat osobně. Připouští, že by si těžko zvykala na nekvalitní připojení. Občas si s Domingem pošlou pro oživení i dopis či dárek poštou, snaží se být co nejvíce kreativní. Ze začátku si psali i dlouhé e-maily, ale postupně je nahradili synchronním hovorem.

Na LDR Eva oceňuje pocit svobody, to, že člověk může dělat, co chce, a komunikace je kvalitnější – zatímco v reálu si lidé často nemají co říct, v LDR neustále mluví o tom, co dělali a také často mluví o svých emocích, protože je nelze dobře skrývat. Tvrdí také, že mu za krátkou dobu řekla více, než komukoliv dříve. Eva může díky LDR stíhat všechny své aktivity, což bude muset později omezit. Dálka může vztah i oživit, protože se na sebe partneři více těší. Někdy vnímá nervozitu z vysokých očekávání společně stráveného času, protože si to jejími slovy „chceš co nejvíc užít“. Osoby v LDR musí být podle Evy tolerantní, rozumět tomu, když druhý zrovna nemá čas, být aktivní (tedy mít vždy co říct, neboť nelze neustále žít jen ze vzpomínek), věřit si navzájem a tuto důvěru dávat najevo, a být hodně zamilované. U Dominga byl zprvu problém s jeho žárlivostí, kterou byl nucen překonat. V LDR Evě trochu chybělo postupné seznamování a „randění“, jaké se odehrává v reálném světě, považuje za paradox, že tři dny po prvním offline setkání se osoby hned intimně sblíží. Upozorňuje také na nebezpečí LDR s příslušníky chudých zemí, kteří mohou tohoto prostředku využívat z čistě praktických důvodů.

Domingo se v době rozhovoru chystal zanedlouho přijet do ČR a najít si skrze Eviny známé práci, aby mohl po dokončení školy v Mexiku přesídlit do Čech. Ačkoliv Evě by život v Mexiku nevadil, její otec by byl z této vzdálenosti nešťastný a Domingo byl navíc ochoten zde žít. Eva si pochvaluje, že otec přijal jejího partnera dobře, když zjistil, že dcera do Mexika neodejde, rodina Evě prý nikdy do vztahů nemluvila. Evin otec zpočátku však nevěděl, že Eva Dominga nikdy neviděla, musela mu namluvit, že jde o známého z Plzně. Evini kamarádi si bezprostředního Dominga rychle oblíbili, využívají možnosti jet na návštěvu do Mexika a Evu spíše obdivují za to, že vztah na dálku zvládá. Eva považuje za náhodu, že je jejím přítelem cizinec, protože nemá nijak negativní názor na české muže. Nejdřív ani nevěřila tomu, že vztah napříč oceán může vydržet. Ačkoliv přímo s LDR zkušenost nemá, její minulý přítel, rovněž cizinec, vztah ukončil v okamžiku, kdy odjel z ČR. Ani v rodině příklad LDR nemá, což ovšem nemůže říct o svých přátelích a dodává, že dnes je to „celkem běžné“.

Eva má prý hodně mezinárodních přátel, už před tímto vztahem často cestovala. Kvůli rodině žijící na malém městě by si ale nejspíš nemohla utvořit vztah s osobou černé pleti. LAT uspořádání u ní nepadá v úvahu kromě dočasných případů, potřebuje prý vědět, že

v budoucnu budou žít spolu. Dle Evy spolu s Domingem vychází i v realitě dobře. Finančně páru pomáhají brigády při škole i Evin sirotčí důchod. Snaží se co nejvíce o finanční rovnováhu, i když občas jeden druhému podle potřeby na cestu přispějí. Často plánují, ale ještě častěji využívají výhodných „last minute“ nabídek leteckých společností. Také sní o společné budoucnosti, dokonce mají z legrace vybrané předběžné datum svatby. Hovoří spolu anglicky, i když Eva se naučila do jisté míry i španělsky a Domingo některé výrazy česky. Jazykovou bariéru nevnímá, i když připouští, že anglickou gramatikou vládne lépe než její přítel.

Eva se za „internetový typ“ nepovažuje, online je prý hlavně díky Domingovi, což pro něj však neplatí. Eva se s lidmi raději schází osobně, než aby komunikovala skrze CMC, na sociálních sítích jí nejvíce přitahují fotografie a možnost zjistit „co kdo dělá“, online seznamování se však vyhýbá – zprvu považovala i Dominga za „spammera“, který se jí snaží dělat nabídky. I přes náročnost svého vztahu jej hodnotí velmi kladně a domnívá se, že odloučení vztah upevní, protože si lidé uvědomí, jak jsou pro sebe navzájem důležití.